

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lucie ROŽŇOVÁ

Právní úprava myslivosti

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.

Katedra: práva životního prostředí

Datum vypracování práce: září 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Janovicích nad Úhlavou dne 30. 9. 2008

Lucie Rožňová

Obsah

1. ÚVOD	4
2. HISTORICKÝ VÝVOJ MYSLIVOSTI	7
3. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	13
3.1. Myslivost a právo životního prostředí	13
3.1.1. Ochrana životního prostředí.....	13
3.1.2. Prameny, mezinárodněprávní dokumenty a právní úprava v Evropské unii	15
3.1.3. Ústavní základy.....	18
3.1.4. Vlastnické právo	19
3.2. Právní úprava myslivosti v České republice	21
3.2.1. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, předpisy prováděcí a související..	21
3.2.2. Principy právní úpravy a základní pojmy	23
3.2.3. Chov zvěře.....	26
3.2.4. Ochrana myslivosti	28
3.2.5. Myslivecká stráž	30
3.2.6. Honitba.....	35
3.2.7. Myslivecký hospodář a plán mysliveckého hospodaření	41
3.2.8. Lov, kontrola a využití zvěře a osobní podmínky lovu	43
3.2.9. Škody způsobené užíváním honitby, zvěří a na zvěři	48
3.2.10. Delikt ní odpovědnost	50
3.2.11. Státní správa myslivosti	53
3.2.12. Právní předpisy související s myslivostí.....	54
3.3. Zahraniční právní úprava a srovnání	65
3.3.1. Myslivecká legislativa zemí Evropské unie	65
3.3.2. Maďarsko	68
3.3.3. Slovensko.....	69
3.4. Úvahy de lege ferenda a současná témata	73
4. ZÁVĚR	77
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
6. PŘÍLOHY	82

1. Úvod

Právní úprava myslivosti zůstává v dnešní době stále aktuálním tématem, a to jak v České republice, tak i v zahraničí, což byl hlavní důvod, proč jsem si zvolila toto téma. Cílem diplomové práce je podat přehled o vývoji a současném stavu právní úpravy myslivosti nejen v České republice, ale i ve vybrané evropské zemi. Vzhledem k tomu, že je nanejvýš vhodné uvést souvislosti s právní úpravou ochrany životního prostředí a zemědělského práva, je rozsah práce širší než samotná problematika právní úpravy myslivosti. Vedle kapitol historického vývoje a současné právní úpravy, a to v České republice i v zahraničí, včetně jejich srovnání, obsahuje práce též kapitoly věcných souvislostí, některé úvahy de lege ferenda a grafické přílohy. Práce je zpracována na základě shromáždění a prostudování odborné literatury, článků a příspěvků, příslušných právních předpisů a ostatních pramenů uvedených v seznamu použité literatury. K dosažení cíle byly vedle metody historické použity metody analýzy, syntézy, dedukce a komparace.

Myslivost má nejen bohatou minulost a společensky závažná současná témata, ale domnívám se, že i budoucnost. Počátky významného postavení české myslivosti v Evropě i celém kulturním světě lze spatřit v historicky doložené skutečnosti. V současnosti má mimořádný význam nový rozměr zodpovědnosti myslivců, jelikož celosvětově se jejich úloha týká nejen populací zvěře, ale i životního prostoru flóry a fauny jako celku. Hodnocení profesora Kloepfera, které je v našem globalizovaném světě čím dál více výstižnější, říká, že: „*Ochrana životního prostředí má budoucnost, protože bez ochrany životního prostředí žádná budoucnost není*“ (Michal Kloepfer, Umweltrecht, 1989). Vzhledem k tomu, že Českomoravská myslivecká jednota (ČMMJ) sdružující většinu myslivců v rámci ČR, je organizací, která se mimo jiné snaží o záchranu přírodních hodnot a jejich maximální obnovu, jsou dle mého názoru budoucí úkoly myslivosti zřejmé.

Myslivost jako činnost, která má řadu důležitých aspektů, je především životním stylem, způsobem aktivního odpočinku a odrazem vztahu člověka vůči přírodě jako celku. V prostředí středoevropských zemí je myslivost třeba vnímat jako zásadní hospodářskou činnost úzce spojenou s aktivní ochranou přírody. Za stěžejní je v těchto státech považováno zachování základní myšlenky, že se jedná o aktivní a řízenou činnost v přírodě. Tento směr

dokazující propojení myslivosti s přírodou je možné podpořit tezí F. Kerschnera: „*Skutečné a pravé naplnění života je třeba hledat jen ve sblížení a jednotě s přírodou*“.¹

Důležitou funkcí myslivosti je též její sociálně-kulturní úloha, kdy se sdružují lidé se společným zájmem, kteří provozují činnost, která jednak těší je samotné, jednak její výsledek má pozitivní efekt pro společnost. K myslivosti patří i takové činnosti, jakými jsou ochrana ohrožených živočichů a úprava jejich životního prostředí, výsadba zeleně, zakládání vodních ploch apod., kterými se myslivci podílejí na údržbě životního prostředí celé společnosti. Z tohoto neúplného výčtu aspektů zcela jistě vyplývá, že hlavním smyslem myslivosti není lov zvěře. Samotný lov je vázán na druhy zvěře, jejichž stavy jsou tak vysoké, že jejich regulace na úroveň, kdy je omezeno poškozování dalších lidských zájmů ve volné přírodě, zejména zemědělství a lesnictví, se stává nezbytnou. Přitom je však třeba si uvědomit, že právo lovu je výsada, na kterou je vázána i odpovědnost za jeho odborné provedení.

Stejně jako u jiných lidských činností i v myslivosti hraje nesporně významnou roli přístup lidí. Je nutností, aby si myslivci nejen vážili sami sebe a toho, co dělají, ale zejména v praxi dodržovali zásady etiky, na nichž je myslivost postavena, netolerovali různé excesy, jakož i dbali disciplíny v mysliveckých sdruženích. Problémem myslivosti je vedle stárnutí myslivců také to, že velké části myslivců stále nedovolují časové, finanční a jiné poměry, aby se myslivosti věnovali více profesionálně. Ve srovnání s jinými zájmovými skupinami jsou na myslivce kladeny značné nároky, především ve smyslu jejich odbornosti, když jednou z podmínek provozování myslivosti je složení myslivecké zkoušky. Vhodné, ba nezbytné je neustálé vzdělávání myslivců, kdy požadováno je vedle znalostí právnických prohlubování jejich znalostí o biologii zvěře, o vztahu jednotlivých druhů k prostředí, o nejnovějších poznatcích chovu zvěře a péče o ni a v neposlední řadě o postavení a odpovědnosti člověka - myslivce. V této souvislosti lze použít tato slova: „*Kdo je dobrým myslivcem, je i dobrým člověkem*“ (F. Vodička, *Zvěř a myslivost ve světle věků*, 1948).

O aktuálnosti tématu svědčí též judikatura soudů týkající se oblasti myslivosti. V poslední době jsou nejvýznamnějšími dva nálezy Ústavního soudu vydané dne 13. prosince 2006 (Pl. ÚS 34/03) a dne 6. března 2007 (Pl. ÚS 3/06), jejichž přínosem je především to, že umožňují, aby byl zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti vykládán správními orgány a soudy tak, jak byl koncipován a v souladu s jeho ustanoveními. Došlo tím jednak k očištění filozofie zákona, jednak k posílení postavení a vážnosti myslivosti v ČR. Ústavním soudem a následně i Nejvyšším správním soudem v Brně bylo stanoveno: „*V podmínkách ČR jsou myslivost a*

¹ Viz Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. XXXIX.

právo myslivosti prostředkem k dosažení optimalizace chovu zvěře, musí být chápány jako celospolečenská aktivita k ochraně zvěře, cílevědomá a regulovaná činnost k ochraně a rozvoji přírody, jejichž prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost v obecném a veřejném zájmu, která nesmí být eliminována výkonem vlastnického práva, jež může být legitimně omezeno myslivostí, resp. právem myslivosti jako celkem“.²

V rámci myslivosti se postupně vytvořily samostatné obory a s nimi související zvláštní myslivecké organizace. Takovou organizací je např. Českomoravská kynologická jednota, která se věnuje chovu, výcviku a hodnocení početných loveckých plemen psů. Od roku 1997 je ČR řádným členem Mezinárodní kynologické federace (FCI). Některé obory myslivecké činnosti působí při ČMMJ jako zájmové kluby. Jedná se zejména o Klub sokolníků, Klub trubačů, Klub fotografů přírody, Mladí myslivci apod. Za speciální obory lze považovat též loveckou hipologii, lovecké střelectví, jakož i biologii a genetiku zvěře či její výzkum a další.

Diplomová práce vychází z právního stavu dosaženého v České republice k září 2008.

² Podrobně k tomu srov. např. Kubů, M. Právní rozsudek jménem republiky in *Myslivost /Stráž myslivosti*, 2007, č. 9, s. 26 – 28.

2. Historický vývoj myslivosti

Myslivost je mimo jiné též tradice stará stovky let, která poznamenala celou naši kulturu. Dávni lovci, kteří považovali úspěchy i neúspěchy za působení nadpřirozených sil, si vytvořili ve svém myšlení idol – boha či více bohů, jimž obětovali před lovem a děkovali za úspěšný lov. V historii je tak postupně od 4. tisíciletí př.n. l. známá celá řada bohů, bohyň a patronů, např. Sumukan, Nimrud, Rutaš, Bendis, řecká Artemis, římská Diana, Lověna, Děva či Cernunos. V období křesťanství byl dlouholetým patronem před hubertskou legendou sv. Eustach a od 18. století pak sv. Hubert, který je i dnes uctíván jak při každé poslední leči, tak i při každé myslivecké činnosti nebo jiném konání. Méně uctívaným patronem myslivosti je v současnosti sv. Jiljí.³

Na začátku historie člověka hrál lov rozhodující úlohu, a to tím, že umožňoval přežití a stál u zrodu lidské kultury. Přibližně do začátku tohoto tisíciletí byl lov volný. Samotný název „lovec“ se objevuje již v 11. století. S postupným upevňováním státní moci se počal upravovat i lov (ještě nelze mluvit o myslivosti v dnešním slova smyslu), který se stával výsadou panovníka a posléze i šlechty. V 11. a 12. století bylo právo lovu postupně kodifikováno jako právo věcné (dominikální), náležející výhradně panovníkovi, který je mohl darovat či prodat spolu s majetkem. S růstem počtu obyvatel, zmenšováním neobydleného území, zvyšováním plochy obdělávané půdy docházelo ke změnám v přirozené biocenóze, které podnítily vydání zákonů k ochraně zvěře a omezení využívání práva lovu, a to zejména zvěře spárkaté, která byla hlavním předmětem lovu. Od středověku byla ze strany práva na území dnešní České republiky věnována pozornost živočichům jen v rámci lesních, mysliveckých, rybářských či včelařských právních předpisů. Šlo však především o ochranu soukromého vlastnictví, nikoli o ochranu fauny v dnešním pojetí.

Postupně, a to v důsledku růstu majetkového vlivu šlechty, církve a svobodných měst, se právo myslivosti kodifikovalo jako právo reálné (související s držbou pozemků), ovšem s výraznými pravomocemi státu. Vlastník však nikdy nemohl se zvěří nakládat libovolně, jako se stalo v zemích jižní Evropy. Toto pojetí práva myslivosti bylo zakotveno v usnesení českého sněmu z roku 1573. Usnesení obsahovalo i nařízení o ochraně zvěře, což znamená počátek myslivosti u nás. Chovatelskými hledisky se zabývala též řada dalších usnesení Českého sněmu. Postupným vznikem myslivecké legislativy, která nedovolila každému

³ Blíže např. Tripes, O. Poslední leče a patroni myslivosti in Myslivost /Stráž myslivosti, 2007, č. 12, s. 82 – 83.

občanu zvěř svobodně lovit a stanovila pravidla využívání přírodního bohatství (zvěře), se podařilo docílit toho, že zvěř v historických zemích nebyla nikdy vybita.

Po roce 1620, kdy byla česká šlechta potlačována a přicházely cizí rody, se lov stal záležitostí společenské reprezentace. Právo myslivosti bylo upravováno císařskými patenty, udělováním tzv. privilegií a usneseními zemských sněmů. V roce 1641 bylo císařem Ferdinandem III. vydáno ustanovení o lovu pro Čechy, ve kterém se uvádělo, že „myslivost je kratochvílí šlechtickou“, poddaní pak byli při lovech povinni robotami. Výsledkem bylo nejen utužení robotných povinností poddaných, které jsou známy již ve 12. století, ale také rozmach pytláctví. Reakcí bylo vydávání různých patentů proti pytláctví, např. císaře Karla VI. z roku 1732. Potřebný personál (myslivci) se vzdělával, v rámci zpravidla tříleté výuční doby, u zkušeného myslivce (učebního pána).

Císař Josef II. vydal v roce 1786 řád o myslivosti neboli všeobecný honební patent, který definoval myslivost jako chov a právo lovu volně žijících zvířat. Řád uvolňoval poddaným v robotách, upravoval ochranu polních plodin, ukládal hradit škody působené lovem a zvěří, nařizoval černou zvěř uzavřít do obor, atd. V legislativě se poprvé objevuje právní pojem „honitba“, kterým se rozumí soudní pravomoc zeměpána označit oblast nebo lesní okrsek za místo, kde je zvěř chována a kde si vyhradil právo myslivosti. Rovněž byly stanoveny doby lovu, jejichž dodržování bylo kontrolováno státními orgány.⁴

Počátky moderního práva myslivosti v našich zemích jsou spojovány s 19. stoletím, kdy se myslivost začala podřizovat lesnímu hospodářství. Jedná se o období, kdy vznikla právní úprava druhové ochrany v moderním slova smyslu. Začaly být zřizovány soukromoprávní rezervace, v nichž byly chráněny některé druhy živočichů zajímavé z mysliveckého a chovatelského hlediska.⁵ Začátkem 19. století také nastal největší rozvoj bažantnictví a docházelo k importu nových druhů zvěře.

V roce 1849 byl vydán císařský patent č. 154, který upravoval výkon práva myslivosti v českých zemích. Bylo zrušeno dominikální výsadní lovecké právo a právo myslivosti bylo spojeno s vlastnictvím půdy. Ošetření práva myslivosti jako práva reálného ve vztahu i k nejmenším pozemkům bylo základem „lidové myslivosti“, která má v našich zemích bohatou tradici. Navíc byl výkon práva podmíněn určitou minimální výměrou půdy ve vlastnictví jednoho vlastníka nebo občanů náležejících do jedné katastrální obce, když minimální výměra činila 200 jiter (115 ha) souvislých pozemků.

⁴ Bliže v Čechura, V.: Myslivost a právo myslivosti, Orac, Praha, 2000, s. 7 a násled.

⁵ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 377.

V roce 1866 byl císařský patent v Čechách nahrazen honebním zákonem č. 49, kterým byla i nadále zachována minimální výměra souvislých honebních pozemků, tedy 115 ha, a to jak pro honitby vlastní, tak též společenstevní. V zákoně byly řešeny otázky pronájmu práva myslivosti, vydávání honebních lístků, lovu a hájení zvěře, podmínky hubení toulavých psů a koček, dohled nad dodržováním zákona a další. Úprava pro Moravu následovala v roce 1873, pro Slezsko pak v roce 1877. Zákon byl doplněn dalšími předpisy, např. předpisem pro přísežný lesní a honební ochranný personál, předpisy o držení a nošení zbraní. Zákon č. 98 Sb., o hájení zvěře (tzv. „malý honební zákon“), byl vydán v roce 1929.

V 2. polovině 19. století začalo docházet ke sdružování lesníků či myslivců z povolání i myslivců ze záliby, když v roce 1869 byl založen odborný spolek „Pražská lesnická jednota Hubertus“. V roce 1883 pak vznikl „Spolek honební a ochrany zvěře“. Po vzniku samostatné Československé republiky byl v roce 1919 ustaven „Československý lovecký a kynologický říšský svaz“. Jednotná myslivecká organizace s názvem Československá myslivecká jednota byla založena v roce 1923. Již za první republiky existovala v rámci myslivosti mezinárodní spolupráce. Československá republika patřila k zakládajícím členům Mezinárodní lovecké rady – CIC, která byla založena v roce 1928 a oficiálně zahájila svou činnost v roce 1930.

Výraznou změnou prošla právní úprava v období okupace Československé republiky nacistickým Německem. Dosavadní právní úprava byla na území celého Protektorátu nahrazena úpravou novou, především vládním nařízením č. 127/1941 Sb., o myslivosti, jehož výklad byl obsažen v dalším vládním nařízení č. 128/1941 Sb. Ponecháno bylo spojení práva myslivosti s pozemkem. Namísto pojmu „honitba“ byl zaveden pojem „honební okrsek“, jehož minimální výměra byla stanovena na 115 či 250 ha souvislých honebních pozemků, a to podle toho, zda se jednalo o honební okrsek vlastní nebo společenstevní. Tzv. Nejvyšší myslivecký úřad měl možnost výměru zvýšit. Právní úprava se zabývala též otázkami propachtování honitby, vydávání honebních lístků, ochrany myslivosti a náhrady škod způsobených myslivostí, rovněž byly stanoveny zásady odstřelu zvěře, a to se zřetelem k požadavku nepůsobit zbytečné škody na zvěři, neohrožovat zvěř co do druhů, počtu a kvality. Myslivecký úřad byl oprávněn dočasně nebo trvale omezit či zakázat odstřel druhů zvěře, jejichž stav byl ohrožen. Bylo také zavedeno povinné členství v mysliveckém svazu. Právní úprava z období okupace, která byla obsáhlá a propracovaná, byla odrazem vysoké znalosti upravované problematiky, zároveň se v ní však projevovaly společenské realitě doby odpovídající prvky centralizace řízení společnosti.

Zákonem č. 225/1947 Sb., o myslivosti, který byl přijat v roce 1947, bylo sjednoceno právo myslivosti na území celého státu a zrušeny všechny dosavadní předpisy. Zcela vyčerpávajícím způsobem bylo ošetřeno právo myslivosti a výkon práva myslivosti. Opět byl zaveden pojem „honitba“. Oproti protektorátní legislativě byla snížena minimální výměra souvislých honebních pozemků nutných pro uznání honitby, což bylo nesporně záporom nové právní úpravy. Zákon upravoval též činnost mysliveckých hospodářů, tedy osob s předepsanou kvalifikací, kterým kromě celé řady povinností stanovil současně i řadu práv. Byl zaveden tzv. myslivecký hajný (přísežná stráž). Vzhledem k tomu, že hajný požíval ochrany veřejného činitele, byla zvýrazněna ochrana myslivosti. Moderní praxi odpovídalo jak vydávání loveckých lístků, tak i výčet zakázaných způsobů lovu. Úprava škod způsobených zvěří byla taková, aby upřednostňovala zájmy zemědělské a lesní výroby. Pytláctví bylo na rozdíl od dosavadní legislativy, která jeho nebezpečnost zlehčila, což bylo jedním z důvodů rozšíření tohoto protiprávního jednání, kodifikováno přesně a vyčerpávajícím způsobem. Bylo zakotveno povinné členství v Československé myslivecké jednotě a trestní i správní ochrana myslivosti. Právní úpravu doplňovaly další předpisy, které se týkaly ochrany myslivosti, držení a nošení zbraní a střeliva, služebních a platových poměrů mysliveckých zaměstnanců, nakažlivých nemocí zvěře, ochrany ptactva, držení psů apod.⁶

V roce 1962 byl nahrazen zákonem č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ke kterému byla vydána prováděcí vyhláška č. 59/1967 Sb., později nahrazená vyhláškou č. 20/1988 Sb. Oproti původnímu pojetí byla myslivost tímto zákonem definována jako součást zemědělské a lesní výroby, tedy jako výrobní sféry národního hospodářství. Zároveň šlo o činnosti člověka prováděné v přírodě, čímž však nebyla dostatečně vyjádřena skutečnost, že při jejím provádění nelze plně uplatňovat podnikatelská hlediska.⁷ Zákonem doznala celková koncepce myslivosti u nás zejména následujících změn: právo myslivosti bylo odpoutáno od vlastnictví k půdě, bylo přiznáno jen těm socialistickým organizacím, které měly ve správě nebo v užívání největší výměru honebních pozemků v honitbě uznané okresním národním výborem; značná role při řízení myslivosti byla přiznána státním orgánům (hlavně národním výborům); na výkonu práva myslivosti se mohly podílet široké vrstvy občanů, kteří za účelem společného výkonu myslivosti vytvářeli myslivecká sdružení; byla zvýšena účast občanů (v zákoně výraz „pracujících“) na výkonu a řízení myslivosti. Další významnou změnou bylo i to, že za honitbu byly okresním národním výborem uznány jen takové honební pozemky, které ve svém souhrnu měly výměru alespoň 500 ha a byly ve správě nebo užívání

⁶ Podrobně srov. zejména Čechura, V.: Myslivost a právo, Orac, Praha, 2000, s. 14 a násl.

⁷ Viz Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

socialistické organizace. Honitby byly zařazeny do jakostních tříd. Socialistické organizace v převážné většině případů postupovaly výkon práva myslivosti za úplaty mysliveckým sdružením. Značná oprávnění dával zákon mysliveckému hospodáři. Zákon obsahoval též úpravu pravomoci myslivecké stráže, loveckých lístků, bylo zavedeno pojištění proti následkům zákonné odpovědnosti za škody způsobené při výkonu práva myslivosti ublížením na zdraví nebo usmrcením jiných osob a za škody na věcech.

Zákon č. 23/1962 Sb. nepůsobil po celou dobu své účinnosti ve své původní podobě, ale byl několikrát novelizován. Zejména změny po roce 1990 odrážely změnu společenského systému, ke které došlo na přelomu 80. a 90. let 20. století. Projevem změn byl především návrat k principu spjatosti práva myslivosti s vlastnictvím honebních pozemků i zvýšení důrazu na ekologická hlediska výkonu práva myslivosti. Právní úprava po novelizaci provedené v roce 1992 přispěla k negativním úkazům, růstu pytláctví, drastickému snížení jakosti zvěře, u některých druhů i jejich počtu, zhoršení životních podmínek zvěře. Zákon působil do roku 2001, kdy byl nahrazen současným zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti.⁸ Důvodem potřeby nové právní úpravy bylo mimo jiné i to, že zákon z roku 1962, jakož i z roku 1947, v podstatě vycházely z rakouské úpravy. Úprava tak působila ve srovnání s právními úpravami jiných oblastí či činností stále archaicky, zároveň začínala být nejasná a rozporná, nekonformní s ostatními předpisy.

Od roku 1962 působí ústřední myslivecká organizace pod názvem Českomoravská myslivecká jednota. Podle novely zákona o myslivosti č. 270/1992 Sb. se stala organizací se zcela dobrovolným členstvím myslivců. Českomoravská myslivecká jednota, o. s. je občanským sdružením vzniklým podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, které hájí zájmy svých členů a své zájmy uplatňuje v souladu s právními předpisy.⁹ Jednotlivá myslivecká sdružení jsou podle zákona č. 83/1990 Sb. samostatnými právními subjekty. ČMMJ spolupracuje jak s jinými tuzemskými a zahraničními mysliveckými organizacemi, tak i s právníky či fyzickými osobami zabývajícími se ochranou přírody a zvěře. Česká republika je členem Mezinárodní rady pro myslivost a ochranu zvěře CIC, zastoupením je pověřena ČMMJ. Od roku 1995 se ČMMJ stala též členem Federace mysliveckých organizací Evropské unie (FACE).¹⁰ Mezi další mezinárodní organizace, v nichž ČMMJ zastupuje ČR,

⁸ K tomu srov. např. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 259 – 262.

⁹ Viz ustanovení § 1 odst. 1 stanov ČMMJ, které byly přijaty sjezdem Českého mysliveckého svazu dne 12. září 1992, když Ministerstvo vnitra ČR je stejně jako i činnost ČMMJ vzalo na vědomí dne 30. září 1992.

¹⁰ Znaky ČMMJ, CIC a FACE viz příloha č. 1.

patří např. Mezinárodní asociace sokolnictví a ochrany dravců (IAF), Mezinárodní střelecká organizace (FITASC).¹¹

Shrnutí:

Problematika právní úpravy v minulosti, což svědčí jak o bohaté tradici myslivosti, tak i právní úpravy mysliveckého práva. Myslivecká legislativa vznikala postupně jako společenská regulace vztahu člověka k přírodě a volně žijícím živočichům. Systém, který je v ČR dodržován dodnes, byl zaveden tzv. tereziánskou reformou. Myslivci si od té doby musí všechny pozemky pronajímat, platit za ně a zodpovídat za škody způsobené zvěří. V rámci české legislativy je tak zvěř přírodním bohatstvím a lesy jsou národním bohatstvím. I přes mnohdy zásadní změny byl systém nastolený v roce 1786 řádem o myslivosti zachován, vývoj mysliveckých právních norem v regionu českých zemí však pokračoval. Významnými právními předpisy byly zejména císařský patent č. 154 (ze dne 7. března 1849), zákon č. 49 z. z. (ze dne 1. června 1866), vládní nařízení č. 127/1941 Sb. (ze dne 31. března 1941). Právě vládní nařízení včlenilo do české myslivecké legislativy moderní prvky z německé právní úpravy myslivosti. Ty však přes všechny snahy nebylo možné do poměrně zastaralé, původem rakousko-uherské legislativy konstituovat. Vládní nařízení umožňovalo výkon práva myslivosti pouze v honitbě a jen dle zákona a mysliveckých zásad (mysliveckých obyčejů). Povinností myslivce bylo pečovat o zvěř a neohrozit nebo nevyhubit některý druh zvěře. V poválečném období byl vydán zákon o myslivosti č. 225/1947 Sb. (ze dne 18. prosince 1947) a v neposlední řadě též zákon o myslivosti č. 23/1962 Sb. (ze dne 23. února 1962), který byl změněn novelou č. 270/1992 Sb. a působil do roku 2001.

¹¹ Blíže srov. <http://www.cmmj.cz/historie/historieLovu.asp>.

3. Současná právní úprava

3.1. Myslivost a právo životního prostředí

3.1.1. Ochrana životního prostředí

Stěžejním předpokladem existence člověka i jiných živých organismů na planetě Zemi je příroda, která poskytuje základní biologické podmínky života (vzduch, vodu, potravu, prostor, výměnu látek a energií). Existence všech živých organismů je podmíněna jejich vztahem k přírodě. Na rozdíl od všech ostatních organismů člověk, který je součástí a produktem přírody, svojí záměrnou činností přírodu přetváří, a to natolik intenzivně, že začal bezprostředně ohrožovat jak přežití své, tak i mnoha dalších druhů. Ostatní živí tvorové mění přírodu jen svou přítomností, člověk ji však mění úmyslně svou prací. Ekonomická a jiná společenská aktivita člověka přetváří a mění přírodu ne vždy v pozitivním směru. Lidstvo se tak dostává do rozporu se zákony přírody, narušuje její rovnovážný stav, ale i svůj ekologický poměr k přírodě.

Negativními stránkami dnešní civilizace je nesporně nadměrné čerpání přírodních zdrojů. Dochází tak postupně mimo jiné ke zhroucení životadárných procesů, k hubení živočišných druhů i destrukci celých ekosystémů. Zdravé životní prostředí a jeho stav je nejen biologickým a ekologickým, ale i ekonomickým a sociálním předpokladem existence lidské populace na Zemi. Ochrana životního prostředí se tak stává významnou a nezbytnou lidskou aktivitou, kterou se alespoň tlumí, pokud přímo neodstraňují, negativní dopady lidských činností na biosféru jako prostředí živých organismů (v nejširším slova smyslu).

Tendence stavu životního prostředí na Zemi směřuje k jeho neustálému zhoršování. Důvodem je zejména neuvážená a masová činnost člověka, který čerpá přírodní zdroje bez uvažování o vedlejších dopadech exploatace. Člověk nadřazuje krátkodobé přínosy a zisky nad dlouhodobým trvale udržitelným rozvojem.

Jedním z nejzávažnějších globálních problémů životního prostředí současnosti se stává ztráta biodiverzity na všech jejích úrovních. Podle čl. 2 Úmluvy o biologické rozmanitosti se biodiverzitou rozumí variabilita všech žijících organismů včetně mj. suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž je součástí; zahrnuje diverzitu v rámci druhů, mezi druhy i diverzitu ekosystémů.¹² Ztráta biologické rozmanitosti ochuzuje jak samotnou přírodu, tak i člověka, a to v rovině etické a estetické, ale

¹² Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 333 (i dále).

zejména ekologické a ekonomické. Živočišstvo všech druhů tvoří živou složku životního prostředí, a tudíž patří mezi základní obnovitelné přírodní zdroje, jejichž ztráta vyhubením se stává nenahraditelnou.¹³ Mezi hlavní příčiny ohrožení biologické rozmanitosti jednotlivých druhů patří zejména exponenciální růst lidské populace, změny přirozených stanovišť druhů fauny, kontaminace prostředí cizorodými látkami, lov a šíření geograficky nepůvodních druhů. Existence fauny na Zemi a zachování její biologické rozmanitosti je základní podmínkou též pro přežití člověka.

Primárním pravidlem Úmluvy o biologické rozmanitosti je zásada ochrany přírody in situ, tj., že se formy života mají uchovávat tam, kde se vyskytují přirozeně, neboli na místě samém, ve volné přírodě. Jestliže cenné živé organismy a jejich prostředí nelze z nějakých důvodů uchovat na místě samém, nastupuje sekundární zásada – ochrana ex situ, tedy ochrana a záchranná opatření mimo místo přirozeného výskytu, realizovaná zejména v zoologických a botanických zahradách, genových bankách, záchranných stanicích, ale i záchranným přenosem v rámci volné přírody z jedné lokality do jiné.

Ochrana biodiverzity se jako jedné z priorit věnuje Šestý akční program ES pro životní prostředí (2002-2010). V souladu s jeho obsahem byl v roce 2001 na zasedání Rady EU vytyčen cíl zastavit do roku 2010 úbytek biologické rozmanitosti.¹⁴ Cílem všech právních úprav je přispět k celkovému zachování všech forem biodiverzity na planetě. Je však nezbytné, aby se právní úprava nesoustředila jen na ochranu jednotlivých druhů, ale zaměřila se i na ochranu jejich stanovišť a ekosystémů a obojí vzájemně provázala.

Ochranou zvířat se zabývají i takové speciální historické činnosti, jakými jsou vedle myslivosti též rybářství a včelařství. Jde o oblast lidské činnosti, která má úzký vztah k rostlinné a živočišné výrobě, avšak její specifičnost, zejména životní prostor, chov a lov divoké zvěře, ji vyděluje z oblasti zemědělské výroby. Myslivost, která je státem regulovanou ekonomickou činností v přírodě, má značný význam v krajině a je tak do jisté míry žádoucí. Zároveň se jedná o činnost, která je závislá na různých klimatických vlivech. Právní úprava myslivosti z hlediska oprávnění lovit a ochrany zvířat stanoví podmínky lovu pro osoby (subjekt), dále vymezuje lovnou zvěř (objekt), roční a denní dobu lovu (čas), honitby (prostor) a stanoví zákazy některých nevhodných způsobů lovu (formy lovu).¹⁵

¹³ K tomu srov. Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 3 a násl.

¹⁴ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 340.

¹⁵ Srovnej Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 389.

3.1.2. *Prameny, mezinárodněprávní dokumenty a právní úprava v Evropské unii*

Při ochraně životního prostředí působí vedle práva celá řada dalších prostředků, které se s právem vzájemně doplňují. Jde zejména o prostředky (nástroje) ekonomické, vědecké, politické, osvětové, výchovné a vzdělávací, které se navzájem prolínají a působí společně. Každý z nich je svým způsobem jedinečný a v plném rozsahu jinými nenahraditelný. Díky přesnosti, závaznosti a vynutitelnosti platí toto konstatování pro právo dvojnásobně. Ostatní prostředky mohou právo nahradit jen zčásti, a to především na tom úseku, kde se přímo nevyžaduje závaznost a vynutitelnost příslušných pravidel jednání a postačí výchovné a osvětové působení nebo ekonomická stimulace. Jednoznačně se ukazuje, že právo, resp. nástroje právem upravené, je pro ochranu životního prostředí nezbytné, v zásadě nezastupitelné a velmi významné.¹⁶

Specifičnost ochrany životního prostředí ovlivňuje úlohu práva v oblasti práva životního prostředí. Právo zde zasahuje do oblasti, která jinak podléhá působení přírodních, fyzikálních a chemických zákonů a zákonitostí. Je žádoucí, aby z nich právo vycházelo a respektovalo nejnovější vědecké poznatky z těchto oblastí. Většina opatření, která jsou potřebná, se tak vytváří mimo právo, které jim dává jen svou zvláštní formu právně vynutitelného příkazu, zákazu, limitu nebo jiného pravidla chování. V ochraně životního prostředí je důležité, aby legislativa i aplikační a interpretační praxe vycházely z odborných expertiz a znaleckých posudků.

Právem není upraveno životní prostředí, ale chování lidí k němu. Předmětem práva životního prostředí, které obsahuje prvky veřejnoprávní i soukromoprávní, jsou především právními normami upravené společenské vztahy, které mají zajistit ochranu tohoto prostředí. O jaké právní vztahy se jedná, závisí na vymezení pojmů životního prostředí a ochrana životního prostředí, které jsou definovány zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (§ 2 a 9).¹⁷

Vzhledem k tomu, že životní prostředí, jeho ohrožování a poškozování, nezná hranic, není možné vytvářet právo životního prostředí zcela izolovaně, bez vzájemné koordinace ochrany na mezinárodní úrovni. Právo životního prostředí se tak vyvíjí jako třívrstevný systém mezinárodního, evropského komunitárního a národního (českého) práva, přičemž tyto úrovně jsou mezi sebou intenzivně vzájemně propojeny a mezi sebou reagují a ovlivňují se. Mnohé z problémů ochrany životního prostředí lze účinně řešit jen na mezinárodní úrovni a

¹⁶ Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 8 – 9.

¹⁷ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 27 – 28 (i dále).

prostřednictvím mezinárodních smluv. Je proto zřejmé, že ani ochrana druhů a jejich biotopů se v současné době již neobejde bez mezinárodní spolupráce. Existuje několik zásadních důvodů, z kterých je mezinárodní spolupráce na ochraně biodiverzity zcela nevyhnutelná, zejména jde o fakt, že užitek z biodiverzity má mezinárodní význam, její ohrožení pak mezinárodní rozměr. Mezi konkrétní formy spolupráce na základě mezinárodních úmluv v ochraně druhů fauny patří mimo jiné též ochrana migrujících druhů, ochrana druhů v rámci biokoridorů tvořících hranice několika států, regulace invazí geograficky nepůvodních druhů.¹⁸

Na mezinárodní spolupráci se aktivně podílí i Česká republika, která zajišťuje závazky vyplývající z mezinárodních úmluv, protokolů, programů a projektů přijatých k ochraně nejen biodiverzity, ale i přírody.¹⁹ Řada mezinárodních mnohostranných globálních či regionálních úmluv v oblasti ochrany přírody, jimiž je ČR vázána, je důležitá též pro myslivost. Jedná se zejména o následující mezinárodní smlouvy:

- Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská konvence), Bern, 1979, č. 107/2001 Sb.m.s.; mezi základní předpisy upravující závazky ČR z této úmluvy patří vedle zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona na ochranu zvířat též zákon o myslivosti spolu s prováděcími vyhláškami,
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská konvence), Bonn, 1979, č. 127/1994 Sb.,
- Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Washingtonská konvence – CITES), Washington, 1973, č. 572/1992 Sb.,
- Úmluva o mokřadech mající mezinárodní význam zvláště jako biotopy vodního ptactva (Ramsarská konvence), Ramsar, 1971, č. 396/1990 Sb.,
- Evropská úmluva o krajině, Florencie, 2000, č. 13/2005 Sb.m.s.,
- Úmluva o biologické rozmanitosti, Rio de Janeiro, 1992, č. 134/1999 Sb.²⁰

Komunitární právo životního prostředí je dnes jednak velmi rozsáhlým souborem environmentálních norem, jednak nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím vnitrostátní legislativu v oblasti práva životního prostředí. Zatímco ochrana přírody je v EU řešena právně závaznými normami, a to jednotlivými dílčími předpisy sekundárního komunitárního práva, tj. směnicemi a nařízeními, oblast myslivosti komunitárním právem uceleně řešena není.

¹⁸ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 377.

¹⁹ Podrobně k tomu srov. např. Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 325 a násl.

²⁰ Srovnej Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 70.

Podstatná část této právní úpravy je tvořena legislativními předpisy jednotlivých členských zemí, což je logické už jen proto, že myslivost jako taková je v různých členských zemích odlišně rozvinuta a závisí do značné míry na stavu místní lesní fauny. Neexistuje ani žádný oficiální záměr nebo jiná legislativní iniciativa ujednotit myslivecké předpisy (zákony o myslivosti). Naopak je na jednotlivých zemích, aby tuto část problematiky práva životního prostředí ponechaly na národních zvyklostech a národním vývoji legislativy.

Určité instituty oblasti myslivosti však vyžadují jednotná pravidla na úrovni Společenství, zejména jde o právní úpravu ochrany divokých zvířat a způsobu jejich lovu. Též se řeší problémy ujednocení ochrany ohrožených savců, veterinárních předpisů v části týkající se zacházení se zvěřinou a prevence proti onemocněním přenosným na člověka.²¹ EU je také smluvní stranou řady mezinárodních úmluv, např. i Bonnské úmluvy o ochraně stěhovavých druhů. Existují však také právní předpisy komunitárního práva, které se zabývají ochranou divokých zvířat. S jejich ochranou, resp. s oblastí myslivosti pak úzce souvisí právní předpisy na ochranu lesa proti požárům. Mezi významné sekundární normy komunitárního práva týkající se ochrany živočichů, ale i samotné oblasti ochrany zvířat v rámci myslivosti patří zejména:

- Směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- Směrnice č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků,
- Nařízení Rady č. 338/97/ES, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi,
- Nařízení Rady č. 3254/91/EHS, o zákazu požívání nášlapných pastí ve Společenství a dovozu kožešin z určitých volně žijících živočichů a zboží z nich ze zemí, kde jsou tyto živočichové odchyťováni pomocí nášlapných pastí nebo jiných metod odchyty, které nespĺňují mezinárodní normy humánního odchyty do pastí,
- Směrnice Rady č. 92/45/EHS, o zvěřině,
- Směrnice Rady č. 91/477/EHS, o zbraních.

Z institucionálního hlediska má v otázkách myslivosti důležitou úlohu Stálý výbor pro lesnictví, který byl založen rozhodnutím Rady v roce 1989.²²

²¹ Blíže srov. Novák, R. Myslivecká legislativa ve státech EU in Myslivost /Stráž myslivosti, 2007, č. 7, s. 10.

²² Viz zejména Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001, s. 97.

3.1.3. Ústavní základy

V České republice je právní úprava ochrany živočichů obsažena ve větším množství zákonů a dalších obecně závazných právních předpisů, v této oblasti tak neexistuje komplexní právní úprava. Ochranu životního prostředí není možné pojímat odděleně od ostatních oblastí činnosti člověka. Při definování a formování všech ostatních politik, tedy i politiky zemědělské, by měla být v souladu se zásadou integrace zohledněna ekologická politika. Právo životního prostředí nelze považovat za uzavřenou oblast právních norem bez přesahů do ostatních oblastí práva. Součástí pramenů práva životního prostředí tvoří jak předpisy bezprostředně upravující jednotlivé složky ochrany životního prostředí nebo zdroje ohrožené či předpisy průřezové, tak i celá řada právních norem, které se ochrany životního prostředí týkají jen v určitých aspektech.²³

Vzhledem k tomu, že východisko všech právních odvětví systému práva ČR představuje ústavní právo, patří mezi zákony obecného základu Ústava ČR, ústavní zákon č. 1/1993 Sb. a Listina základních práv a svobod, zákon č. 2/1993 Sb., v nichž je deklarována zejména povinnost státu chránit přírodní bohatství (čl. 7 Úst) a základní práva a povinnosti ve vztahu k životnímu prostředí (čl. 35 LZPS). Jde o ustanovení Ústavy a zejména Listiny, která poskytují ústavní podporu ekologické legislativě a dávají jí základní směr. Hlavním garantem práv a povinností obsažených v Listině je především stát.

Již preambule Ústavy ČR vyjadřuje mimo jiné odhodlání střežit zděděné bohatství. Sama Ústava se o ochraně životního prostředí výslovně nezmiňuje, je však zřejmé, že se k ní hlásí prostřednictvím ochrany přírody a přírodních zdrojů. Konkrétní ústavní základy ochrany životního prostředí jsou zakotveny v ustanovení čl. 35 Listiny, kterým je mimo jiné stanoveno právo každého na příznivé životní prostředí, kterému nesmí odporovat žádný jiný právní předpis. Rovněž je v něm uvedeno, že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat zejména životní prostředí, přírodní zdroje a druhové bohatství přírody nad míru stanovenou zákonem.

Vztah mezi životním prostředím a vlastnickým právem je upraven v ustanovení článku 11 odst. 3 Listiny, podle kterého výkon vlastnického práva nesmí poškozovat vedle lidského zdraví ani přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Při střetu zájmů má tudíž ochrana životního prostředí přednost před výkonem práv vlastníka.²⁴

²³ Viz Smolek, M. – Tichá, T.: Prameny práva životního prostředí, 1. díl – Obecná část, IFEC, Praha, 2002, s. 9.

²⁴ Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 46 – 47.

3.1.4. Vlastnické právo

Ochranu vlastnického práva životního prostředí nelze použít v případě, že jeho složky v právním smyslu nejsou věcmi. Právem není upravena ochrana věcí, ale ochrana vlastnického práva k nim. Soukromoprávní ochrany nepožívají ani ty věci, které nemohou nikomu patřit. Tzv. věci bez pána, ničí (*res nullius*) jsou věci, které někomu patřit mohou, ale zrovna teď nepatří. Něco jiného jsou však věci z právního styku vyňaté (*res extra commercium*), které vůbec nejsou předmětem vlastnického práva, tedy nemohou nikdy nikomu patřit. Předmětem vlastnického práva jsou všechny věci, které jsou předmětem právního styku, některé věci však mohou být vyňaty, a to buď z přirozených důvodů nebo z důvodu, že tak stanoví právní předpis.²⁵

Samo životní prostředí jako celek není objektem vlastnického práva. Vlastněny jsou jen některé složky nebo součásti životního prostředí. Vlastnictví jednotlivých částí přírody, resp. druhů a ekosystémů není až na výjimky řešeno ani zákonem o ochraně přírody a krajiny, který obsahuje řadu právních institutů týkajících se výkonu vlastnického práva, jeho omezení a souvisejících vztahů, z důvodů ochrany přírody a krajiny. Avšak interpretací tohoto zákona a za použití pravidel občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) je možné konstatovat, že pozemky včetně jejich součástí s výjimkou podzemní a povrchové vody jsou předmětem vlastnictví, když v některých případech může být vlastníkem jen stát.²⁶

Zvíře je v právním smyslu věcí (*sui generis*), může tedy být i předmětem vlastnického práva, ale jen za splnění základní podmínky, a to že je věcí ovladatelnou, tzn. v držení nebo chovu člověkem. Dostanou-li se živočichové chovaní v zajetí do volné přírody (např. zvíře uteče), vlastnické právo k nim se nepozbývá. Volně žijící (navíc přes hranice států migrující) živočichové včetně ptáků nejsou předmětem vlastnictví, nemohou tak být ani ve vlastnictví státu, na jehož území se nacházejí, popř. ve vlastnictví vlastníka pozemku, na němž se zdržují. Vlastnictví se chápe jako právní panství vlastníka nad věcí a takový znak vlastnictví by u volně žijících živočichů nemohl být naplněn. Zvíře (často až jeho kadaver) se však stane předmětem vlastnictví, pokud si je někdo legálně přivlastní (např. uloví nebo odchytí v rámci legálního výkonu práva mysliveckého).²⁷

Zákon č. 449/2001 Sb. stanoví, že právem myslivosti je mimo jiné zvěř chovat či lovit a přivlastňovat si ulovenou nebo též uhynulou zvěř. Přivlastňování však znamená nabývání do

²⁵ Blíže k tomu srov. Kindl, M. K některým aspektům soukromoprávní ochrany životního prostředí in České právo životního prostředí, 2004, č. 4, s. 53 a násl. (též dále).

²⁶ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 372 – 373.

²⁷ Srovnej Damohorský, M. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice in Ekologie a právo 2005, č. 4, s. 2 – 4.

vlastnictví, právo myslivosti tak zahrnuje i oprávnění nabývat tuto zvěř do vlastnictví. Podle ustanovení § 132 odst. 1 občanského zákoníku se jedná o způsob nabytí vlastnického práva na základě jiných skutečností stanovených zákonem, kterými jsou i skutečnosti stanovené zvláštními zákony, tedy i zákonem o myslivosti (/§ 2 písm. h)/. Zvěř lze tudíž nabýt do vlastnictví buď tím, že uhyne, nebo tím, že je legálně ulovena. Nejde však o typickou věc ničí – res nullius v pojetí římského práva (věc nikoho, přirozeně, stává se vlastnictvím toho, kdo ji první uchopil, resp. zmocnil se jí). Tímto prvním uchopitelem totiž nemůže být jakákoliv osoba, např. pytlák, ale jen osoba, která je k tomu zákonem oprávněna. Když uloví zvěř pytlák, znemožní tím, aby ji posléze legálně ulovil myslivec a aby si ulovenou věc přivlastnil. To znamená, že pytlák, který uloví zvěř, zmaří možnost jejího legálního nabytí do vlastnictví, myslivec ji nemůže nabýt do vlastnictví a tím je mu (resp. příslušnému honebnímu společenstvu) způsobena škoda ve formě ušlého zisku.

Vlastnictví ke zvěři (odstřelené, odchycené, zhaslé, nalezené atd., a to v celku nebo i její části, např. shozu paroží, lebce uhynulé zvěře s trofejí) patří uživateli honitby. Vlastnictví k zvěři neulovené (nepřivlastněné) nepatří nikomu. Zvěř nelze považovat ani za věc společnou všem, ani za věc veřejnou. Jakmile by byla věc považována za patřící konkrétnímu subjektu, nelze vlastníka osvobodit od povinnosti, která z vlastnictví vyplývá, např. hradit škody způsobené věcí. Za zdravotní a početní stav, ochranu a péči o zvěř nepatřící nikomu v uvedeném pojetí stanoví zákon odpovědnost uživatele honitby.²⁸

Shrnutí:

Myslivost, kterou je nutno vnímat jednak jako aktivní ochranu přírody, jednak jako hospodářskou činnost, má úzký vztah k živočišné výrobě či chovatelství. Celá řada institutů právní úpravy myslivosti má vztah k ochraně zvířat a přírody. Specifičnost myslivosti ji sice do jisté míry vyděluje z oblasti zemědělské výroby, avšak provázanost s problematikou zemědělského práva je nesporná. Vzhledem k tomu, že živočišstvo všech druhů tvoří živou složku životního prostředí, lze ochranu zvířat v rámci myslivosti v širším pojetí zcela jistě zařadit pod ochranu složek životního prostředí a ekosystémů. Vazba na životní prostředí vyplývá též z jeho vztahu k zemědělství, když obě oblasti se dnes navzájem silně ovlivňují, jak pozitivně, tak i negativně (např. zemědělstvím mohou být ohroženy genetické zdroje živočichů). Právní úprava ochrany životního prostředí jako celek a v jejím rámci i samotná právní úprava myslivosti se dotýká a inkorporuje do českého právního řádu příslušná

²⁸ Srov. např. Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

ustanovení některých mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, a předpisů komunitárního práva. Nutná a potřebná míra ingerence státu do práv vlastníků při jakékoliv činnosti, která může ovlivnit přírodu nebo jen jednotlivé složky ekosystémů, je nejen historicky ověřenou skutečností, ale současně jí nasvědčují i takové jevy, jakými jsou např. povodně.

3.2. Právní úprava myslivosti v České republice

3.2.1. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, předpisy prováděcí a související

Současnou právní úpravu myslivosti představuje zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (MyslZ), ze dne 27. listopadu 2001, který nabyl účinnosti dnem 1. července 2002, s výjimkou ustanovení § 45 odst. 1 písm. l) (zákaz střílení zvěře z automatických nebo poloautomatických zbraní), které nabylo účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost, a ustanovení § 45 odst. 1 písm. w) (zákaz používání olověných brokových nábojů k lovu vodního ptactva), které nabývá účinnosti dnem 31. prosince 2010.²⁹

Dle Důvodové zprávy k návrhu zákona o myslivosti je navrhovaná právní úprava v celku jakožto i její jednotlivá ustanovení v souladu jak s ústavním pořádkem ČR, tak i s mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, včetně dohod s Evropskými společenstvími, jakož i s právem Evropských společenství. Chování a držení loveckých dravců je upraveno i prováděno v souladu s příslušnou úmluvou. Návrh zákona vychází jednak z rozborů právních úprav sousedních zemí se srovnatelnou mysliveckou tradicí, tj. Německa, Rakouska, Švýcarska, Slovenska, Polska a Maďarska, jednak z doporučení FACE (Evropské myslivecké organizace). Z žádného právního předpisu vyšší právní síly nelze odvodit existenci práva myslivosti jako práva reálného spojeného s vlastnictvím nemovitosti. Zůstává tudíž zachována možnost samostatné právní úpravy myslivosti, aby přes proces tvorby honiteb vyjádřila realizaci tohoto práva u uživatele honitby.

Zákon upravuje právní nástroje chovu a zachování druhů zvěře volně žijících na území ČR, výjimečné držení zvěře v zajetí, dovoz a vývoz živé zvěře, dovoz a vypouštění živočichů, kteří zatím nežijí na území ČR, tvorbu a využití honiteb, ochranu myslivosti, užívání honebních pozemků a zlepšování životních podmínek zvěře, regulaci stavů zvěře, provádění lovu zvěře, včetně lovu zvěře na nehonebních pozemcích, provádění lovu živočichů, kteří nejsou zvěří, náhradu škody způsobené zvěří a při provozování myslivosti, jakož i náhradu

²⁹ Srov. např. Smolek, M. – Tichá, T.: Prameny práva životního prostředí, 1. díl – Obecná část, IFEC, Praha, 2002, s. 16.

škody způsobené na zvěři a na mysliveckých zařízeních, kontrolu ulovené zvěře, výkon státní správy myslivosti, dozor a sankce za neplnění nebo porušení povinností, dále pak i právní úpravu sokolnictví a zakázané způsoby lovu.³⁰

Na zákon o myslivosti navazují následující prováděcí právní předpisy:

- vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb.,
- vyhláška č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu,
- vyhláška č. 491/2002 Sb., o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd,
- vyhláška č. 7/2004 Sb., o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice,
- vyhláška č. 553/2004 Sb., o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě.

Jedná se o prováděcí vyhlášky Ministerstva zemědělství, které je podle ustanovení § 68 MyslZ zmocněno vydat vyhlášku k provedení zákonem taxativně vypočtených ustanovení. Prováděcí předpisy k zákonu nemusí být příliš podrobné. Důvodem je především to, že v myslivecké činnosti přežívá řada dobrých tradic a zvyků. Nedobré zvyky a tradice přešly do ustanovení o zakázaných způsobech lovu. Zbývá oblast myslivecké morálky a etiky a zčásti i zvykového práva je obsažena v mysliveckých řádech mysliveckých organizací, které vedou své členy k jejich dodržování. Příkladem je tzv. lovecké právo obsahující „nárok“ lovce na srdce, plíce, játra, slezinu, lízák a trofej ulovené zvěře. Přivlastnění těchto částí ulovené zvěře je ovšem vázáno formálně na souhlas uživatele honitby, kterému k nim po ulovení zvěře vzniklo vlastnické právo. Mysliveckou činnost lze usměrnit vzájemnou spoluprací orgánů státní správy myslivosti s mysliveckými organizacemi.³¹

Myslivecký řád, který představuje určitý morální kodex každého myslivce a měli by se jím tudíž řídit všichni myslivci, vychází jednak z právních předpisů, jednak i ze stanov ČMMJ a jejich dalších vnitřních předpisů. Jeho obsahem je zejména péče o zvěř, lov zvěře, bezpečnostní předpisy a zásady při zacházení s loveckou zbraní, myslivecká morálka, zvyky a tradice.³²

Problematiku vztahující se k myslivosti upravují i další důležité právní předpisy, např. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, zákon č.

³⁰ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 389 – 391.

³¹ Srovnej Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

³² Viz Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 68.

246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 115/2000 Sb., o náhradě škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních.

3.2.2. *Principy právní úpravy a základní pojmy*

Platná právní úprava myslivosti neobsahuje jmenovitý výčet principů, z kterých by jednoznačně vyplývalo, z jakých východisek úprava vychází a jak má být interpretována. Z úpravy lze však dovodit následující principy:

1. Princip jednoty výkonu práva myslivosti a ochrany životního prostředí, zejména přírody, vyplývá již ze samotného zákonného vymezení myslivosti, kterou chápe jako cílevědomou činnost zaměřenou na vybrané druhy volně žijících živočichů (zvěř) v jejich prostředí a tedy zaměřenou i na toto prostředí, s cílem uchovat tyto živočichy a zlepšovat jejich populace (obecnější princip trvale udržitelného rozvoje). Tato zásada je potvrzena jak ustanovením § 1 MyslZ, kde je vymezen předmět a účel právní úpravy, tak i řadou dalších ustanovení, které vymezují podmínky výkonu práva myslivosti.
2. Právo myslivosti je možné vykonávat jen v rámci uznané honitby.
3. Princip racionálního výkonu práva myslivosti, včetně plánovitosti a odbornosti tohoto výkonu, který souvisí s výše uvedeným principem. Tento princip vyjadřuje nezbytnost respektování jednoty životního prostředí a funkcí všech jejích součástí v něm a jemu odpovídající potřeby rozumného hospodaření se zvěří jakožto přírodním zdrojem a součástí prostředí. To vyžaduje i to, aby výkon myslivosti byl spojen s předvídáním jeho možných budoucích důsledků pro zvěř i celý ekosystém, tedy vyžaduje, aby tyto činnosti probíhaly s určitým záměrem, představou, plánem a odborně, tj. se znalostí přírodních zákonitostí a pravidel.
4. Princip široké účasti občanů na výkonu myslivosti (demokratismus výkonu práva myslivosti), který se projevuje v institutu pronájmu honiteb a úpravě přístupu občanů k reálnému výkonu práva myslivosti.
5. Princip státního řízení výkonu myslivosti. Ústřední postavení v myslivosti sice zaujímá držitel honitby, resp. její uživatel, ale stát si ponechává významná oprávnění, a to zejména v oprávnění honitby zřizovat, měnit nebo rušit, a především ve stanovení podmínek výkonu práva myslivosti a jeho kontroly.³³

³³ Podrobně viz Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 265 – 266.

Základní pojmy

Myslivostí se podle ustanovení § 2 písm. a) MyslZ rozumí soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví. I dnes je myslivost považována za součást hospodářských činností člověka prováděných v přírodě, za způsob hospodaření s určitou částí přírody, i když to zákon výslovně nestanoví. Předchozím zákonem (zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti) byla myslivost definována výstižněji, a to jako ochrana, chov, zušlechťování a lov zvěře a současně i ochrana a zlepšování jejich životních podmínek.³⁴ Právo myslivosti představuje souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stádia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků.

Stěžejním pojmem platné právní úpravy je pojem zvěř, kterou zákon rozumí obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů uvedených v ustanovení § 2 písm. c) a d) MyslZ. Oproti předchozí právní úpravě opouští pojmy zvěř srstnatá a pernatá, i když i nadále se jedná o vybrané druhy savců a ptáků. Zvěři se může stát dovezený živočich postupem podle ustanovení § 4 odst. 2 MyslZ.

1. Zvěř, kterou lze obhospodařovat lovem, je taxativně vymezena v ustanovení § 2 písm. d) MyslZ. V prováděcí vyhlášce č. 245/2002 Sb. jsou pak stanoveny doby lovu jednotlivých druhů zvěře, resp. hájení. V případě všech volně žijících druhů ptáků a vybraných chráněných druhů volně žijících živočichů musí být předpisy o lovu těchto druhů v rámci výkonu práva myslivosti uvedeny do souladu s legislativou evropského komunitárního práva na ochranu biodiverzity.

2. Druhy zvěře, „které nelze lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů“, jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 2 písm. c) MyslZ, která opouští dosavadní pojem „hájená zvěř“ a místo něj zavádí seznam zvěře rozdělený na dvě skupiny obratlovců, savce a ptáky (co do terminologie však zákon není důsledný, protože na několika místech uvádí pojem zvěř, která není hájena). Zákon tedy otevírá možnost, že nikoliv orgán myslivosti, ale orgán ochrany přírody vydá výjimku k lovu např. jedince kriticky ohroženého druhu. Ovšem podle

³⁴ K tomu srov. např. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 263 – 264 (též dále).

ustanovení § 42 odst. 1 MyslZ lze lovit jen zvěř, která není hájena, a to ve stanovené době lovu. Vyhláška č. 245/2002 Sb. zvěř ze seznamu podle ustanovení § 2 písm. c) neobsahuje, ale to neznamená, že lov takového jedince nemůže povolit příslušný orgán ochrany přírody.³⁵

Zařazením živočicha mezi zvěř je jeho ochrana zesílena. Podstatou myslivosti je nutné hospodaření s volně žijícími živočichy (tj. i regulace jejich stavů) v narušeném řetězci predátorů. V prováděcích předpisech k zákonu o myslivosti jsou uvedeny druhy zvěře, které jsou dlouhodobě celoročně hájeny, popř. jejichž výjimečný odlov je vázán na projednání s orgány ochrany přírody. Není tedy důvod výčet zvěře v zákoně redukovat. Z činnosti v mezinárodních mysliveckých organizacích, v nichž je Česká republika členem (CIC, FACE) je známo, že neexistuje stát, který by např. medvěda, rysa nebo vlka neřadil mezi zvěř. Případná změna by proto působila negativně z hlediska mezinárodního postavení naší země. Výčet zvěře je třeba naopak doplňovat vzhledem k reintrodukci (bobr), k novému výskytu (orebice, norek), k druhům, které u nás nemají regulujícího predátora nebo které jsou výraznými predátory některého z volně žijících živočichů.³⁶

Honitba /§ 2 písm. i)/ je soubor souvislých honebních pozemků jednoho nebo více vlastníků vymezený v rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti, v němž lze provádět právo myslivosti podle zákona o myslivosti. Vlastníkem honebního pozemku se v těchto souvislostech rozumí i právnická osoba, která vykonává vlastnická nebo jiná majetková práva státu k pozemku ve vlastnictví státu.

Oborou /§ 2 písm. j)/ se rozumí druh honitby s podmínkami pro intenzivní chov zvěře s obvodem trvale a dokonale ohrazeným nebo jinak uzpůsobeným tak, že chovaná zvěř z obory nemůže volně vybíhat. Bažantnice /§ 2 písm. k)/ je část honitby, v níž jsou vhodné podmínky pro intenzivní chov bažantů. Vyhláška č. 7/2004 Sb. stanoví způsob posouzení těchto podmínek a postup, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice.

Jakostní třídou honitby zákon rozumí stupeň její úživnosti; vychází z přírodních podmínek v honitbě a stanovuje ji orgán státní správy myslivosti ve spolupráci s orgány státní správy lesů, zemědělství a ochrany přírody, a to vždy, když dojde ke změně podmínek úživnosti v honitbě.

Honební pozemky /§ 2 písm. f)/ jsou všechny pozemky, které nejsou podle zákona o myslivosti pozemky nehonebními. Nehonebními pozemky /§ 2 písm. e)/ se rozumí pozemky uvnitř hranice současně zastavěného území obce, jako náměstí, návsi, tržiště, ulice, nádvoří, cesty, hřiště a parky, pokud nejde o zemědělské nebo lesní pozemky mimo toto území, dále

³⁵ Viz zejména Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 390.

³⁶ K tomu srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

pozemky zastavěné, sady, zahrady a školky řádně ohrazené, oplocené pozemky sloužící k farmovému chovu zvěře, obvod dráhy, dálnice, silnice, letiště se zpevněnými plochami, hřbitovy a dále pozemky, které byly za nehonební prohlášeny rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti. Pokud pomine důvod, pro který byl určitý pozemek prohlášen za nehonební, prohlásí tentýž orgán pozemek na návrh vlastníka nebo z vlastního podnětu za souhlasu vlastníka opět za honební. Souvislé honební pozemky /§ 2 písm. g)/ jsou takové honební pozemky, kdy se lze dostat z jednoho na druhý bez překročení cizího pozemku (jedná se o kritérium vlastnictví pozemku); úzké pozemkové pruhy nepřerušují tuto souvislost, leží-li však ve směru podélném, nezakládají souvislost mezi pozemky jimi spojenými; za takové pruhy se nepovažují dálnice, silnice dálničního typu, přehrady a letiště se zpevněnými plochami, to znamená, že tyto přerušují souvislost honebních pozemků vždy.

Držitelem honitby zákon rozumí osobu, které byla rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti honitba uznána. Uživatel honitby /§ 2 písm. n)/ je držitel honitby, pokud honitbu využívá sám, nebo osoba, které držitel honitby honitbu pronajal. Zákon uživateli honitby stanoví odpovědnost za zdravotní a početní stav, ochranu a ostatní péči o zvěř nepatřící nikomu.³⁷

3.2.3. Chov zvěře

Chovem zvěře se podle ustanovení § 3 odst. 1 MyslZ rozumí odborné zásahy sledující určité vymezené biologické cíle, zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, udržování přírodní kvality genofondu zvěře, cílené zvyšování chovné kvality zvěře a úprava stavů zvěře na optimální stav.

Držitel honitby, případně její nájemce, je povinen zajišťovat v honitbě chov zvěře za podmínek stanovených zákonem a rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti o uznání honitby. Jeho povinností je zejména udržovat stavy zvěře v rozmezí stavů minimálních a normovaných. Minimálním stavem zvěře zákon rozumí stav, při kterém není druh ohrožen na existenci a jeho populační hustota zabezpečuje biologickou reprodukci druhu. Normovaným stavem zvěře je nejvýše přípustný jarní stav, který odpovídá kvalitě životního prostředí zvěře a úživnosti honitby; uvádí v rámci jakostí třídy honitby i požadovaný poměr pohlaví a věkovou skladbu zvěře a koeficient očekávané reprodukce. Způsob stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře, zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd stanoví výše zmiňovaná vyhláška č. 491/2002 Sb.

³⁷ Viz Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

Vzhledem k tomu, že je zájem, aby druhy zvěře chované v honitbě zůstaly zachovány, jsou zákonem výslovně upraveny některá omezení (§ 4) a zákazy (§ 5).

Z důvodu obecného zájmu může orgán státní správy myslivosti fakultativně stanovit omezení, které se týká způsobu mysliveckého užívání honitby stanovením jeho podmínek nebo má podobu pokynů pro určitý způsob hospodaření v honitbě. Další zákonem uložené omezení souvisí s dovozem a vývozem živé zvěře a jejich vývojových stádií, které lze provádět jen se souhlasem orgánu státní správy myslivosti a za podmínek v souhlasu stanovených. K dovozu a vypouštění geograficky nepůvodních druhů živočichů, které jsou považovány za zvěř Mezinárodní mysliveckou organizací (CIC), je navíc nutný souhlas orgánu ochrany přírody a dodržení veterinárních předpisů. Až následně se takový druh stává zvěří i podle zákona č. 449/2001 Sb.³⁸

Zákazy stanovené k zachování druhů zvěře jsou taxativně vymezeny v ustanovení § 5 odst.1 písm. a) až d) MyslZ, jedná se o zákaz:

- vypouštět do honiteb jedince druhů zvěře, které jsou drženy ve farmových chovech, nebo jejich mláďata,³⁹
- vypouštět do honiteb zvěř a zvířata získaná mezidruhovým křížením zvěře nebo s hospodářskými zvířaty,
- vypouštět do honiteb zvěř chovanou v zajetí,⁴⁰ výjimku může povolit orgán ochrany přírody
- zavádět v honitbě další druhy zvěře bez předchozího souhlasu orgánu státní správy myslivosti (po vyjádření orgánu ochrany přírody).

Vypouštění zvěře do honitby zákon umožňuje pouze držiteli honitby, jiné osobě jen s jeho souhlasem. Stejně platí i pro nájemce honitby. Dále je vypouštění zvěře podmíněno souhlasem orgánů státní správy myslivosti, lesů a ochrany přírody pro danou honitbu.

Prostředkem hodnocení kvality chované a kontroly lovené zvěře jsou chovatelské přehlídky trofejí, které se konají na základě rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti. Jejich konání může být nařízeno každý rok. Pořadatelství může být svěřeno myslivecké organizaci. K hodnocení je orgánem, který o konání chovatelské přehlídky rozhodl, ustavena hodnotitelská komise. Předmětem hodnocení jsou lovecké trofeje, kterými zákon rozumí rohy, parohy a parůžky rohaté a parohaté zvěře včetně lebky oddělené před prvním krčním

³⁸ Srov. např. Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 63.

³⁹ Jedinci druhů zvěře, kteří jsou drženi v uznaných zájmových chovech, jsou považováni za hospodářská zvířata a nevztahuje se na ně zákon č. 449/2001 Sb. (§ 1 odst. 2).

⁴⁰ Chov zvěře v zajetí je upraven v ustanovení § 7 zákona č. 449/2001 Sb.

obratlem, zbraně u prasete divokého, lebky a kůže některých šelem. Povinným hodnocením význačných trofejí vyvážených do zahraničí a dokladováním jejich původu a legálnosti ulovení je rovněž sledováno omezení pytláctví a jiné nelegální lovy zvěře.⁴¹

3.2.4. *Ochrana myslivosti*

Ochranou myslivosti se podle ustanovení § 8 odst. 1 MyslZ rozumí ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty; ochrana životních podmínek zvěře, zajištění klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení. Zákon říká, že každý, kdo vstupuje se svou činností do přírody, je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování nebo zraňování zvěře a k poškozování jejich životních podmínek.

V zájmu ochrany jsou zákonem stanoveny omezení a zákazy, když v ustanovení § 9 odst. 1 a 2 MyslZ je uveden výčet zakázaných činností. Jde např. o zákaz jakýmkoliv způsobem plašit zvěř, provádět činnosti záporně působící na život zvěře jako volně žijících živočichů, poškozovat nebo ničit slániska, zařízení pro příkrmování a další myslivecká zařízení. K vybudování a umístění mysliveckých zařízení je nutný předchozí souhlas vlastníka honebního pozemku. Jestliže není dán souhlas, rozhodne o umístění orgán státní správy myslivosti. Na žádost uživatele honitby orgán státní správy myslivosti fakultativně nařídí přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo její části, rovněž další v zákoně uvedená omezení. Uvedená opatření se nevztahují na hospodářskou činnost vlastníků, popř. nájemců honebních pozemků. Zákon ukládá orgánu státní správy myslivosti spolupracovat s dalšími orgány státní správy, kterým jsou právnické a fyzické osoby povinny oznamovat konání hromadných akcí v přírodě, sdělovat jim požadavky potřebné k ochraně zvěře a jejich životních podmínek.

Platná právní úprava obsahuje povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků. Vlastníkům domácích zvířat, včetně zvířat ze zájmových chovů a zvířat z farmových chovů zvěře zákon zakazuje nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího. Takovéto omezování pohybu v honitbě nemá nic společného se základními právy pohybu a osobními svobodami uvedenými v Listině základních práv a svobod, podle které mohou být meze těchto práv a svobod upraveny zákonem. Zákon o myslivosti není z této úpravy vyloučen.⁴² Subjekty, které musí zabránit škodám působeným

⁴¹ Viz Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

⁴² Srovnej Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000, s. 27.

na zvěři při obhospodařování honebních pozemků, jsou dle ustanovení § 10 odst. 3 MyslZ následující:

- vlastníci, popř. nájemci honebních pozemků, kteří jsou povinni oznámit s předstihem uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, kosení pícnin a použití chemických přípravků na ochranu rostlin,
- provozovatelé mechanizačních prostředků na kosení pícnin, jejichž povinností je používat účinných plašičů zvěře a provádět sklizňové práce takovým způsobem, aby zvěř byla vytlačována od středu sklizeného pozemku k jeho okraji,
- provozovatelé silážních jam a krechtů, kteří mají povinnost provádět opatření proti nežádoucímu přístupu zvěře.

Zákon upravuje též povinnosti uživatelů honiteb (§ 11), které jsou zaměřeny na ochranu a péči o zvěř. Jedná se o v zákoně vyjmenované povinnosti, a to pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř, zakládat políčka pro zvěř (lze však realizovat jen na základě písemného povolení vlastníka pozemků, které je v případě lesních pozemků možné dát jen při dodržení lesních předpisů), provádět potřebná opatření k záchraně zvěře, provádět v době nouze dostupná a přiměřená opatření k záchraně zvěře, zejména v souvislosti se záplavami, povodněmi, lesními požáry a extrémně vysokou sněhovou pokrývkou, provozovat krmelce, zásypy, slaniska a napajedla a v době nouze zvěř přikrmovat. Záměr provést opatření, která by mohla omezit obhospodařování pozemků, musí uživatel honitby alespoň 7 dnů předem projednat s vlastníkem popř. s nájemcem dotčeného pozemku.⁴³

Zákon sice ukládá uživateli honitby povinnost přikrmovat zvěř v době nouze, ale nevymezuje přesně termín doba nouze. Ten je vázán na místní podmínky, polohu a úživnost honitby, zejména však na průběh počasí během sledovaného období. Přikrmování zvěře pozitivně ovlivňuje zdravotní stav zvěře, kondici a trofejovou hodnotu zvěře. Současně s tím souvisí i snížení škod působených zvěří. Důležitý je vhodný termín zahájení přikrmování zvěře. Je jím doba ukončení žní, kdy se především srnčí zvěři razantně sníží potravní nabídka, zvěř je tudíž nucena hledat alternativní zdroje potravy (předložené krmivo), a kdy si zároveň začíná tvořit energetické rezervy ve formě tukové tkáně na zimní období. Praxe často zastává názor, že přikrmování v tomto období není nutné, z uvedených důvodů však plyne, že opak je pravdou. V souvislosti s tím zaznívá argument, že zvěř předložené krmivo stejně nebere. Tento jev je mnohdy spojen s podceňováním krmiva, kdy je předkládáno krmivo, které není

⁴³ Srov. např. Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 64.

zcela hodnotné a není chráněno proti vlivům, které by ho mohly znehodnotit. Je tedy nezbytné požadovat, aby předkládané krmivo splňovalo určitá kritéria.⁴⁴

3.2.5. Myslivecká stráž

Veřejné stráže (lesní, rybářská, myslivecká a stráž přírody) jsou významnou složkou, která plní důležité terénní funkce při prosazování určité části práva životního prostředí v každodenní praxi, a to zejména ve vztahu k fyzickým osobám. Stráže nejsou orgány státní správy, nicméně zajišťují určité činnosti pro stát a v jeho zájmu. Jde o pracovníky orgánů státní správy či státních organizací, popř. další občany, kteří jsou příslušným orgánem veřejné správy do funkce jmenováni a kteří mají zejména kontrolní, informační a výchovné pravomoci na příslušném úseku. Vedle činnosti informační, výchovné a odborné je posláním stráží především činnost (služba) strážní a kontrola dodržování jednotlivých zvláštních zákonů, kterými jsou stráže ustanoveny.⁴⁵

Zákon o myslivosti zavedl právní úpravu myslivecké stráže.⁴⁶ Její situace byla zásadně změněna zákonem č. 238/1999 Sb., kterým byl myslivecké strážní přiznán statut veřejného činitele. K takovému posílení postavení myslivecké stráže došlo vzhledem k růstu případů pytláctví. Zákonem č. 238/1999 Sb. byl změněn mimo jiné i trestní zákon (č. 140/1961 Sb.), když v ustanovení § 89 odst. 9 byla doplněna nová věta, která zní: „*Při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů je veřejným činitelem také fyzická osoba, která byla ustanovena lesní strážní, vodní strážní, strážní přírody, mysliveckou strážní nebo rybářskou strážní.*“, kdy za zvláštní právní předpis je považován též zákon o myslivosti. S postavením myslivecké stráže jako veřejného činitele je spojena i její zvýšená trestní ochrana, ale zároveň i trestní odpovědnost, a to v hlavě třetí trestního zákona, ve které je v ustanovení § 155 až 157 upraven trestný čin útoku na veřejného činitele, v ustanovení § 158 a 159 jsou pak trestné činy veřejných činitelů (zneužívání pravomoci veřejného činitele a maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti).⁴⁷ Předpoklady pro výkon funkce myslivecké stráže, jejich ověřování, vzor služebního odznaku a průkazu myslivecké stráže stanoví prováděcí vyhláška č. 244/2002 Sb.

Platná právní úprava pojednává o pravidlech ustanovení myslivecké stráže (§ 12), následně i o zrušení ustanovení (§ 13). Uživatel honitby obligatorně navrhne pro každých započatých 500 ha honitby orgánu státní správy myslivosti ustanovení jedné myslivecké stráže. Návrh musí obsahovat písemný souhlas osoby navrhované na ustanovení mysliveckou

⁴⁴ Podrobně viz Vala, Z.: K příkrmování srnčí zvěře in Myslivost /Stráž přírody, 2007, č. 10, s. 44 – 46.

⁴⁵ Blíže např. v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 67.

⁴⁶ Vzor odznaku myslivecké stráže viz příloha č. 5.

⁴⁷ Podrobně viz Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000, s. 11.

stráží. Orgán státní správy myslivosti ji ustanovuje na období 10 let s možností opakovaného ustanovení. Podle ustanovení § 12 odst. 3 MyslZ je možné mysliveckou stráží ustanovit fyzickou osobu, která:

- je starší 21 let,
- má bydliště na území České republiky,
- je bezúhonná, tzn., že nesmí být pravomocně odsouzená pro úmyslný trestný čin nebo uznána vinnou za spáchání přestupku na úseku myslivosti, ani jí nesmí být uložena pokuta podle zákona o myslivosti,
- má způsobilost k právním úkonům,
- je fyzicky a zdravotně způsobilá pro výkon funkce myslivecké stráže,
- prokázala znalost práv a povinností myslivecké stráže podle zákona o myslivosti a znalost souvisejících předpisů,
- složila slib,
- má platný lovecký lístek a platný zbrojní průkaz a je pojištěna pro případ odpovědnosti za škodu (§ 48),
- vyslovila s ustanovením do funkce písemný souhlas.

Obvod působnosti myslivecké stráže je vymezován honitbou.

Ustanovení myslivecké stráže zaniká z důvodů taxativně vyjmenovaných v zákoně (§ 13 odst. 1). Ustanovení myslivecké stráže může být rovněž zrušeno, a to orgánem státní správy myslivosti, jestliže osoba přestala vykonávat funkci nebo přestala splňovat zákonem stanovené podmínky nebo se prokáže, že byla ustanovena na podkladě nesprávných nebo nepravdivých údajů. Fakultativně lze ustanovení zrušit též na návrh uživatele honitby anebo z vlastního podnětu, jestliže myslivecká stráž porušila při výkonu svých povinností zákon o myslivosti.

Předmětem činnosti myslivecké stráže je ochrana myslivosti, která zahrnuje ochranu zvěře a ochranu mysliveckých zařízení. Vzhledem k tomu, že právní předpisy o myslivosti ochranu mysliveckých zařízení neupravují, je nutno použít ustanovení o obecné ochraně věcí z hlediska vlastnictví podle občanského zákoníku, trestního zákona a dalších předpisů.

Ochrana zvěře před nepříznivými přírodními vlivy zahrnuje jednak opatření v době strádání (§ 11 odst. 3), jednak opatření v době nouze, s kterým zákon spojuje zakázaný způsob lovu v blízkosti krmelců a slanisek (/§ 45 odst. 1 písm. m)/ a povinnost zvěř přikrmovat (§ 11 odst. 4). Při těchto opatřeních, která myslivecká stráž provádí z titulu funkce v honitbě, se jedná o vztah k uživateli honitby. Jemu myslivecká stráž oznamuje zjištěné

závady a škody způsobené jeho zaměstnanci nebo členy, sama vůči nim však opatření neprovádí. Kromě oznámení uživateli honitby myslivecká stráž na tomto úseku ochrany myslivosti neuplatňuje jiná oprávnění a povinnosti.

Do oblasti ochrany zvěře před škodlivými zásahy lidí lze zařadit:

- opatření proti neoprávněnému výkonu práva myslivosti,
- opatření zakazující, omezující nebo ukládající uživatelům pozemků činnosti s cílem zachování nebo zlepšení životních podmínek zvěře,
- opatření před ostatními škodlivými zásahy lidí.

Dosud není ochrana zvěře stanovena obecně jako povinnost všech. Nejčastějším případem, který myslivecká stráž posuzuje při zásahu v zájmu ochrany myslivosti, je neoprávněný výkon práva myslivosti. Rozlišení, zda se jedná o přestupek, správní delikt nebo trestný čin, přísluší při posuzování konkrétního případu orgánům činným v trestním řízení. Nejvíce časté je porušení předpisů o lovu, tím se rozumí porušení jakéhokoliv ustanovení zákona o myslivosti nebo jeho prováděcích vyhlášek.⁴⁸

Taxativní výčet oprávnění myslivecké stráže je uveden v ustanovení § 14 odst. 1 MyslZ. K obecným oprávněním patří opatření k zadržení osoby za účelem zjištění její totožnosti, stejně jako oprávnění k vykázání osoby z honitby, které je vázáno na přistižení při zákonem zakázaném činu. Myslivecká stráž nesmí bezdůvodně omezovat pohyb osob v honitbě. Myslivecká stráž je rovněž oprávněna požadovat pomoc nebo součinnost orgánů policie, popř. obecní policie, jestliže nemůže splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky, ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení za přestupky, a to podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Dle zákona jsou přistižené osoby povinny uposlechnout, v případě, že tak neučiní, dopouštějí se přestupku proti veřejnému pořádku.⁴⁹ Myslivecká stráž za něj může uložit a vybrat pokutu v blokovém řízení. Oprávněním myslivecké stráže je i usmrcovat zákonem vyjmenovaná zvířata. V souvislosti s nimi však zákon úmyslně nepoužívá pojmu lov, který spojuje pouze se zvěří. Myslivecká stráž se zde činností podobnou lovu podílí na ochraně zvěře, která je jednou částí práva myslivosti, tedy i jeho výkonu.⁵⁰ Myslivecká stráž je též oprávněna zastavit a prohlížet v honitbě a na účelových komunikacích v honitbě dopravní prostředky včetně přepravovaných zavazadel, pokud je důvodné podezření, že přepravují nebo obsahují neoprávněně nabytou zvěř, a za tím účelem požadovat

⁴⁸ Blíže v Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000, s. 13 – 15.

⁴⁹ Dle ustanovení § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb. se přestupku dopustí ten, kdo neuposlechne výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci.

⁵⁰ K tomu srov. Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000, s. 16 – 18.

předložení dokladu o nabytí zvěře. Prohlídka však nesmí sledovat jiný zájem než zjištění, zda v prostředcích a zavazadlech není neoprávněně nabytá zvěř. Dalším oprávněním je i vstup na pozemky v honitbě v rozsahu nezbytně nutném k výkonu funkce.

Zákonem č. 238/1999 Sb. byla nově zavedena právní úprava povinností myslivecké stráže, která je v současném zákoně upravena v ustanovení § 15. Myslivecká stráž je při své činnosti povinna např. prokázat se průkazem myslivecké stráže, dohlížet na dodržování povinností spojených s ochranou myslivosti, je též povinna zabezpečit průkaz myslivecké stráže a služební odznak proti zneužití, ztrátě a odcizení.

V ustanovení § 16 MyslZ jsou stanovena pravidla odpovědnosti za způsobenou škodu, podle nichž stát odpovídá za škodu osobě, která poskytla pomoc myslivecké stráži na její žádost nebo s jejím vědomím. Stát se odpovědnosti může zprostit jen v případě, že si osoba škodu způsobila úmyslně. I za škodu, která byla způsobena v souvislosti s pomocí poskytnutou myslivecké stráži, nese odpovědnost stát. Obdobně odpovídá stát rovněž za škodu způsobenou myslivecké stráži v souvislosti s plněním jejích úkolů a dále za škodu způsobenou mysliveckou stráží v souvislosti s plněním jejích úkolů, jestliže se nejedná o škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok vyvolala. Orgán státní správy myslivosti, který mysliveckou stráž ustanovil, poskytuje náhradu škody za stát.

Opatření při usmrcování zvířat

Zákon mysliveckou stráž opravňuje jednak k usmrcování mývala severního, psíka mývalovitého, norka amerického nebo nutrie říční a dalších vyhláškou stanovených zavlečených druhů živočichů v přírodě nežádoucích, jednak k usmrcování zdivočelých hospodářských zvířat a dále volně se pohybujících označených zvířat farmových chovů zvěře ve vzdálenosti větší než 200 m od nehonebního pozemku, na němž je farmový chov provozován, a to po předchozím oznámení místně příslušnému obecnímu úřadu. Též je oprávněna usmrcovat v honitbě toulavé psy,⁵¹ kteří mimo vliv svého vedoucího ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení pronásledují zvěř; jestliže je tato nemovitost umístěna na oploceném pozemku, počítá se vzdálenost od jeho oplocení. Oprávnění se však nevztahuje na psy ovčáckých a loveckých plemen, na psy slepecké, zdravotnické, záchranářské a služební. Stejně podmínky se vztahují i na usmrcování koček potulujících se v honitbě. V případě, že myslivecká stráž usmrtí psa nebo kočku, zdivočelé

⁵¹ Podrobně k této problematice srov. Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000, s. 28 – 33.

hospodářské zvíře nebo označené zvíře z farmového chovu, zákon ji ukládá povinnost o tom neprodleně informovat vlastníka, jestliže je známý, a sdělit mu místo usmrcení zvířete, popř. jej na něj doprovodit. K usmrcování toulavých psů a koček, dalších zvířat škodlivých myslivosti, zdivočelých domácích zvířat a volně se pohybujících zvířat z farmových chovů je oprávněn též myslivecký hospodář.

Usmrcení psa v honitbě, které je zásahem i do citové a majetkové sféry vlastníka psa, působí zejména při neinformovanosti veřejnosti o zákazu volného pobíhání psů v honitbě i o zákonem stanovených právech myslivecké stráže, resp. podmínkách, za nichž může psa usmrtit. U tohoto oprávnění myslivecké stráže platí to, co je výše uvedeno ohledně případné pomoci policie, oznamování věci uživateli honitby a o trestní ochraně a odpovědnosti myslivecké stráže. Při překročení oprávnění se jedná o protiprávní jednání, které je postižitelné i v rovině trestní nebo přestupkové. Trestní odpovědnost myslivecké stráže (trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele) vznikne, pokud vlastník psa nebo kočky prokáže, že k usmrcení nedošlo za okolností v zákoně uvedených. Vedle případné odpovědnosti k náhradě škody existuje i odpovědnost střelce za přestupek podle ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb.⁵² Nároku na náhradu škody by se bylo možno domáhat v přestupkovém řízení.

Při vymáhání náhrady škody způsobené stržením zvíře volně pobíhajícím psem se použijí obecné předpisy o náhradě škody. Je nutné dokázat vlastnictví psa, který zvíř strhnul, a okolnost, že jej vlastník nechal pobíhat, a dále, že tento konkrétní pes zvíř strhl. Výši škody představuje hodnota živé zvíře, ve výjimečných případech i její chovná hodnota, nikoliv tedy hodnota zvěřiny.

Usmrcování psů i koček je možné jen v honitbě, tedy i na silnici procházející honitbou. Je nutné, aby pes nebo kočka i myslivec byli v téže honitbě. Vzhledem k tomu, že usmrcení psi a kočky nejsou zvíř, nepatří uživateli honitby ani tomu, kdo je usmrtil. Co se týče zákonem stanovené vzdálenosti větší než 200 m, nejsou z ní výjimky. Jestliže je při pronásledování zvíře překročena tak, že se zkrátí pod 200 m, psa nebo kočku již nelze usmrtit. Usmrcení není neoprávněným, pokud pes nebo kočka po výstřelu ještě odběhnou dovnitř ochranného pásma, které tvoří vzdálenost 200 m. Usmrcení kočky zákon podmiňuje tím, aby šlo o kočku potulující se, vyžadující, aby kočka byla v pohybu, tedy zvíř hledala, pronásledovala nebo se za ní plížila.

⁵² Jde o přestupek proti majetku, kterého se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí škodu na cizím majetku zničením věci z takového majetku.

Další podmínkou u usmrcování psa je, že musí být mimo vliv svého vedoucího. To znamená, že musí být na takovém místě, kdy jeho vedoucí neví přesně, kde jeho pes je a jak se chová, a není schopen ho účinně svými pokyny ovládat a kontrolovat jeho počínání včetně případného přivolání. Obvykle se vysvětluje, že psa nelze usmrtit, jestliže jeho vedoucí je vidět, a to i na větší vzdálenost. K dané problematice se Nejvyšší soud ČSR vyjádřil následujícím způsobem: „*K tomu, aby pes mohl být utracen, se nevyžaduje, aby lovil zvěř, stačí, že pobíhá bez pána. Za psa bez pána jest považovati psa, je-li od svého pána (držitele) tak vzdálen, že nelze pozorovati vztah psa k osobě jeho držitele.*“⁵³

K povinností myslivecké stráže přistupuje povinnost uvedená v ustanovení § 40 veterinárního zákona (č. 166/1999 Sb.), podle kterého má myslivecká stráž jako osoba zacházející se živočišnými produkty postupovat po odstřelu psa nebo kočky.

3.2.6. Honitba

Část čtvrtá zákona o myslivosti pojednává o tvorbě a využití honiteb. Vymezením prostoru tak odpovídá na otázku, kde se smí lovit. Samotný pojem honitba je upraven v ustanovení § 2 písm. i) MyslZ.⁵⁴ Důvodem podrobné úpravy, která stanoví pravidla, jak mají být honitby s ohledem na zájmy chovu zvěře vytvářeny, je ten, že cílevědomý chov zvěře jako nejvýznamnější prvek práva myslivosti je možný jen v takových honitbách, které nejsou běžně a neustále měněny s měnicími se názory vlastníků jednotlivých honebních pozemků na vzájemné uspořádání svých vztahů.⁵⁵ Cílem zákona není vyvolat novou tvorbu honiteb. Proto existuje přechodné ustanovení o zachování honiteb dosud uznaných a jejich postupné uvádění do souladu s ustanoveními zákona.

Zákon uvádí obecné zásady tvorby honiteb (§ 17). Stěžejním předpokladem výkonu práva myslivosti je uznaná honitba, ve které jediné lze myslivost provozovat. Soubor souvislých honebních pozemků o minimální zákonné výměře se stane honitbou rozhodnutím příslušného orgánu státní správy myslivosti. Každý honební pozemek musí být součástí některé honitby. Pozemky, které jinak vyhovují pojmu souvislosti, však nelze začlenit do jedné honitby, pokud představují překážku pro pohyb zvěře nebo jsou pro ni nebezpečné (např. frekventované pozemní komunikace, přehrady, letiště). Celková výměra souvislých honebních pozemků, které jsou uznány jako honitba, je stanovena 500 ha, pro oboru 50 ha.⁵⁶

⁵³ Srovnej judikát Nejvyššího soudu ČSR ze dne 12. 4. 1934 Rv II 560/32 (Vážný IV č. 13445).

⁵⁴ Podrobně k problematice právní režim honitby srov. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 266 – 272.

⁵⁵ Viz Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (též dále).

⁵⁶ Blíže k výměrám a počtu obor v ČR příloha č. 2.

Pozemky uvedené výměry musí být ve vlastnictví navrhovatele uznání honitby nebo jeho členů.

Otázka optimální velikosti honitby doprovází každou právní úpravu myslivosti. Zatímco zájmem vlastníků honebních pozemků je co nejmenší výměra honitby, zájmem chovu zvěře jsou minimální výměry honiteb podle jednotlivých druhů zvěře. Zákonem stanovená minimální výměra pro honitbu je pro racionální chov tlupních druhů spárkaté zvěře naprosto nedostatečná. V sousedních zemích (Rakousko, Německo) je obvyklé realizovat chov těchto druhů zvěře v oblastech. Oblastí chovu zvěře (§ 3 odst. 3) zákon rozumí souvislé území tvořené souborem honiteb s přibližně stejnými vhodnými přírodními podmínkami pro zvěř a určené k chovu určitého druhu zvěře spárkaté, se zákonnými výjimkami, nebo jeho místní populace nebo poddruhu či geografické rasy, případně pro vzácné druhy zvěře nebo ohrožené druhy zvěře.

Při tvorbě honiteb je důležitým kritériem, ke kterému je nezbytné přihlížet, jejich tvář. Nelze uznat honitbu v podobě úzkého pozemkového pruhu širokém v nejširším bodu jen 500 m, i když by dosahovala stanovené minimální výměry. Stejně tak je nutno bránit vzniku hranice honitby, která by byla tvořena rozhraním zemědělských a lesních pozemků. Z toho důvodu se provádí vyrovnávání hranic honiteb výměnou honebních pozemků nebo jejich přičleněním. Je žádoucí, aby se hranice honiteb kryly s přírodními hranicemi zřetelnými v terénu (např. vodoteče, cesty, silnice). Při tvorbě honiteb se nepřihlíží k hranicím katastrálních území, územních obvodů obcí nebo krajů.

Řízení o uznání honitby (§ 29), které je správním řízením,⁵⁷ se zahajuje na návrh a k jeho vedení je příslušný orgán státní správy myslivosti, v jehož územním obvodě se nachází honební pozemky navrhované honitby. Stejný orgán je příslušný i k vydání rozhodnutí o uznání honitby.

Navrhovatelem může být vlastník souvislých honebních pozemků, které odpovídají zákonem stanoveným podmínkám (§ 17), nebo přípravný výbor honebního společenstva. Pojmem honební společenstvo (§ 19) rozumí platná právní úprava právnickou osobu založenou podle zákona o myslivosti. Zákon se zabývá jak založením a vznikem, tak i zrušením a zánikem honebního společenstva, dále upravuje též valnou hromadu honebního společenstva a její jednání, honebního starostu, honební výbor, členství, majetek a rejstřík honebních společenstev.

⁵⁷ Dle ustanovení § 65 zákona č. 449/2001 Sb. se na rozhodování podle zákona o myslivosti vztahuje správní řád, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak.

Navrhovatel může požádat, aby k honitbě byly přičleněny další souvislé honební pozemky jiných vlastníků. U honebního společenstva jde o pozemky nečlenů společenstva. Uzavřená dohoda o přičlenění s vlastníky je přiložena k návrhu. Se souhlasem držitele honitby může orgán státní správy provést přičlenění z vlastního podnětu. Kromě samotného návrhu na uznání honitby navrhovatel přikládá údaje o vlastnictví honebních pozemků včetně mapového zákresu hranic honitby a návrh plánovaných druhů zvěře a jejich minimálních a normovaných stavů. Další náležitosti požaduje zákon u návrhu na uznání obory a u návrhu na uznání honitby nebo její změny, když se zároveň žádá, aby v jejím obvodu vznikla bažantnice.

Jestliže návrh splňuje výše uvedené zásady (§ 17), orgán státní správy myslivosti obligatorně vydá rozhodnutí o uznání honitby. Jedná se o správní rozhodnutí, které musí kromě obecných náležitostí každého rozhodnutí obsahovat název honitby, držitele honitby, výměru honebních pozemků v členění podle druhů kultur, popis hranic honitby, vyznačení obvodu honitby, výčet a výměry přičleněných pozemků s uvedením jejich vlastníků a důvodů přičlenění, jakostní třídy honitby pro jednotlivé druhy zvěře navržené držitelem honitby a jejich minimální a normované stavy. Do nabytí právní moci rozhodnutí o uznání honitby užívá honitbu dosavadní uživatel.

Navrhovatele, kterému byla rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti honitba uznána, označuje zákon jako držitele honitby. Podle toho, zda je honitba uznána vlastníkově pozemků nebo honebnímu společenstvu, je zákonem rozlišována honitba vlastní (§ 18 odst. 2) a honitba společenstevní (§ 18 odst. 3).

Po uznání honitby mohou nastat situace, kdy orgán státní správy myslivosti může povolit změnu honitby vyrovnáním hranic nebo výměnou honebních pozemků, a to za předpokladu, že to vyžadují zásady řádného mysliveckého hospodaření. Společný návrh na změnu honitby podávají držitelé dotčených honiteb, u společenstevní honitby podá návrh honební společenstvo. Návrh může podat i vlastník honebního pozemku při změně vlastnictví, tedy nový vlastník. Na návrh držitele honitby, orgánu ochrany přírody nebo orgánu státní správy lesa v odůvodněných případech orgán státní správy myslivosti fakultativně rozhodne o změně minimálních nebo normovaných stavů zvěře pro danou honitbu.

V rozhodnutí o uznání honitby není stanoveno časové omezení trvání honitby. Dlouhodobá existence honitby vyhovuje požadavku racionálního hospodaření v honitbě, který mimo jiné předpokládá i dlouhodobější představu péče o zvěř a její prostředí. Taxativní výčet

způsobů zániku honitby obsahuje ustanovení § 31 odst. 6 písm. a) až e) MyslZ, jedná se o zánik:

- zrušením, sloučením nebo rozdělením honitby, a to na žádost dosavadních držitelů a nabytím právní moci nových rozhodnutí o uznání honitby,
- zrušením honebního společenstva, které je důsledkem zániku subjektu, jemuž byla honitba uznána. Platná právní úprava neřeší výslovně případ zániku fyzické osoby jako držitele vlastní honitby, analogicky by však honitba měla po zániku subjektu rovněž zaniknout. Tento závěr zpochybňuje ustanovení § 33 odst. 7 MyslZ, ve kterém je uvedeno, že „*přejde-li vlastnické právo k honebním pozemkům v honitbě, která je pronajata, vstupuje nový vlastník do smlouvy o nájmu honitby na místo vlastníka dosavadního.*“ Z toho vyplývá, že jestliže počítá zákon s tím, že přechod vlastnictví k pozemkům, jehož důvodem může být smrt dosavadního vlastníka, a přechod vlastnictví pozemků na dědice, nemá vliv na další existenci pronájmu honitby, pak je zřejmé, že nadále předpokládá i existenci honitby. Zákon se však v souvislosti se zachováním nájmu v případě přechodu vlastnictví k pozemkům výslovně zmiňuje jen o honitbě pronajaté. To by znamenalo, že když vlastní honitbu užívá sám její držitel, pak při jeho smrti honitba zaniká a nepřechází na dědice.⁵⁸
- v důsledku poklesu výměry honitby pod minimální výměru, a to z důvodu změny vlastnického práva k honebním pozemkům, honitba zaniká k 31. prosinci roku následujícího po roce, v němž k poklesu došlo,
- v důsledku prohlášení více než 10 % pozemků v honitbě pod stanovenou minimální výměru za nehonební, i zde honitba zaniká k poslednímu dni roku následujícího po roce, v němž došlo k prohlášení,
- rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti, pokud ohrazení obory není funkční a držitel honitby nezjedná v stanovené přiměřené lhůtě nápravu, a to z toho důvodu, že pro uvedené závady honitba nesplňuje zákonný znak obory.

Právem myslivosti zákon mimo jiné rozumí i právo užívat v nezbytné míře honebních pozemků. O způsobu využití honitby rozhoduje její držitel, který může honitbu využívat sám nebo ji může pronajmout. Užívání honebních pozemků uživatelem honitby nepředstavuje ani zčásti čerpání užitků z honebních pozemků. Ve vztahu k vlastníkovu pozemku jde o věcné břemeno chůze a jízdy a trpění myslivecké činnosti. U společenstevní honitby musí však držitel přednostně umožnit účast na užívání honitby svým členům, kteří mají přednostní právo. Honitbu nelze rozdělit na části a ty pak pronajímat různým subjektům. Stejně nelze ani

⁵⁸ Viz Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 266 a násl.

přenechat lov za úplat, s výjimkou poplatkového odstřelu s doprovodem. Pozemkový fond ČR a honební společenstva jako vlastníci honiteb obvykle honitby pronajímají dalším subjektům. K užívání honitby jejím vlastníkem ve vlastní režii dochází u státních, obecních a soukromých lesních majetků.⁵⁹ Dle ustanovení § 32 odst. 3 MyslZ lze honitbu pronajmout jen taxativně vypočteným subjektům:

- české fyzické osobě, která má platný český lovecký lístek,
- mysliveckému sdružení, jehož nejméně tři členové vlastní platný český lovecký lístek. V takovém případě je myslivecké sdružení povinno přednostně udělit členství vlastníkům, popřípadě nájemcům honebních pozemků pronajaté honitby.
- české právnické osobě, která na pozemcích zemědělsky nebo lesnický hospodaří nebo která má myslivost uvedenu v předmětu své činnosti a jejíž statutární orgán nebo odpovědný zástupce má platný český lovecký lístek. Právnické osoby, které hospodaří s majetkem státu nebo majetek státu spravují, mohou pronajímat honitbu jen na základě provedeného výběrového řízení, jehož podmínky jsou stanoveny v ustanovení § 32 odst. 4 MyslZ.

U smlouvy o nájmu honitby (§ 33), která je vždy uzavírána na dobu 10 let, zákon vyžaduje pro její platnost písemnou formu. Ze stanovené desetileté doby nájmu honitby nelze odvodit, že by se honitby uznávaly jen na dobu 10 let. Honitba je uznána na dobu neurčitou až do doby případného rozhodnutí o její změně nebo do jejího zániku. Stanovení dlouhé doby pronájmu je odůvodněno tím, že krátká doba nezamezuje nadměrnému snižování stavů zvěře, vede k neúměrnému využívání honitby, k absenci investic a snah po zvyšování produkce a k zanedbání péče o zvěř.⁶⁰ Do 15 dnů od uzavření smlouvy je držitel honitby povinen zaslat její vyhotovení orgánu státní správy myslivosti, který vede evidenci honiteb v územním obvodu své působnosti a evidenci jejich využití. Nájemní smlouva musí obsahovat podstatné náležitosti každé smlouvy, tedy účastníky, předmět (označení honitby podle rozhodnutí o jejím uznání) a projevy vůle směřující k jejímu uzavření.⁶¹ Právní vztahy ze smlouvy o nájmu honitby se podpůrně řídí ustanoveními občanského zákoníku o nájmu.⁶² Pronájem části honitby nebo podnájem honitby nebo její části je zákonem zakázán. Pokud zákon nestanoví jinak, stanoví se nájemné z honitby dohodou smluvních stran. Vzhledem k tomu, že myslivost je v zákoně definována nikoliv jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijící zvěři, která tvoří součást ekosystému, měly by být uživatelům honiteb vytvořeny takové

⁵⁹ Blíže v Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

⁶⁰ Podrobně k tomu srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (i dále).

⁶¹ Viz Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 271.

⁶² Ustanovení § 663 a násl. zákona č. 40/1964 Sb.

podmínky, aby výnosy jim zhruba kryly náklady činností vyžadovaných zákonem, resp. aby ke krytí těchto nákladů nemuseli získávat značné prostředky z jiných zdrojů. Zákon umožňuje odmítnout schválení smlouvy jen pro její rozpor s obecně závaznými právními předpisy.

Ustanovením § 33 odst. 6 písm. a) až h) MyslZ jsou jmenovitě upraveny způsoby zániku smlouvy o nájmu honitby:

- uplynutí doby,
- zánik honitby (zánik předmětu nájmu),
- zánik nebo smrt nájemce honitby,
- ztratí-li v průběhu trvání nájmu nájemce způsobilost být nájemcem (dle § 32 odst. 3),
- dohodou,
- výpovědí s 18měsíční výpovědní lhůtou po změně držitele honitby, když ji nový držitel bude využívat sám,
- výpovědí pronajímatele nebo nájemce pro nedodržení podmínek smlouvy o nájmu, zákon zde nestanoví délku výpovědní lhůty, pokud není upravena ani v nájemní smlouvě, platí lhůta stanovená občanským zákoníkem,
- rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti v případech, kdy porušením smlouvy nájemcem dojde k vážnému ohrožení životního prostředí nebo poklesu zvěře v honitbě pod stanovené minimální stavy.

Zánik smlouvy o nájmu honitby musí držitel honitby do 15 dnů ode dne, kdy k zániku došlo, písemně oznámit orgánu státní správy myslivosti (s výjimkou případu, kdy tento orgán sám rozhodl o zániku smlouvy).

Výkon práva myslivosti, který je podmíněn existencí uznané honitby, umožňuje specifickou půdu a pozemkových vztahů. Půda má tu zvláštnost, že může být souběžně využívána k různým účelům více osobami, je tak možné rozlišovat hlavní a vedlejší účel využití pozemku (např. lesní půda je určena pro hospodaření v lesích, zároveň však slouží k uspokojení jiných potřeb, a to i k výkonu práva myslivosti). Využívají-li takto pozemek vedle vlastníka, jako tzv. hlavního uživatele i jiné osoby, vytvářejí se vztahy mezi vlastníkem, tedy osobou, která pozemek drží (držba věci), a osobami, které spolu s ním jako souběžní (vedlejší) uživatelé stejný pozemek užívají na základě a v rozsahu určitého oprávnění (držba práva). Jedná se o vztahy, které jsou obdobou sousedských vztahů, avšak v rámci jednoho a téhož pozemku. Souběžné užívání umožňuje lepší využití pozemku a k zajištění výkonu oprávnění vedlejších uživatelů v těchto případech stačí vlastnické právo k pozemkům jen

omezit. Zasahovat do vlastnického práva je však možné jen při splnění podmínek stanovených Listinou, když základní podmínky jsou obsaženy v článku 11 odst. 4.⁶³

3.2.7. *Myslivecký hospodář a plán mysliveckého hospodaření*

Zákon ukládá uživateli honitby, aby orgánu státní správy myslivosti navrhnul ustanovení mysliveckého hospodáře (§ 35). Jedná se o osobu, která zajišťuje odborný výkon práva myslivosti uživatelem honitby. Povinnost uživatele honitby ustanovit do funkce mysliveckého hospodáře s potřebnou kvalifikací a praxí je běžnou záležitostí mysliveckých předpisů našich i předpisů okolních zemí. Mysliveckého hospodáře ustanovuje, ale i odvolává orgán státní správy myslivosti na návrh uživatele honitby. Přesto však zůstává zachován základní vztah (pracovně právní, členský apod.) mezi uživatelem honitby a mysliveckým hospodářem.⁶⁴ Návrh musí být podán do 15 dnů po nabytí právní moci rozhodnutí o uznání honitby, po uzavření smlouvy o nájmu honitby nebo po nabytí právní moci rozhodnutí o odvolání, popřípadě po zániku funkce dosavadního mysliveckého hospodáře, rovněž i po doručení rozhodnutí, jímž bylo odmítnuto jmenovat mysliveckým hospodářem navrženou osobu. Aby navržená osoba mohla zastávat tuto funkci, musí splňovat následující zákonem dané předpoklady:

- mít způsobilost k právním úkonům,
- být starší 21 let,
- být bezúhonná, ve smyslu ustanovení § 12 odst. 4 MyslZ
- mít bydliště na území České republiky,
- mít platný lovecký lístek,
- mít platný zbrojní průkaz skupiny C,
- být pojištěna pro případ odpovědnosti za škodu,
- složit zkoušku z myslivosti na vysoké škole, na které je myslivost vyučovacím předmětem, nebo být absolventem střední odborné školy nebo vyšší odborné školy, na níž je myslivost studijním oborem nebo povinným vyučovacím předmětem, nebo složit vyšší odbornou mysliveckou zkoušku nebo zkoušku pro myslivecké hospodáře.

Práva a povinnosti mysliveckého hospodáře jsou vypočteny v ustanovení § 35 odst. 3 a 4 MyslZ. V odůvodněných případech může myslivecký hospodář svá oprávnění a povinnosti na dočasnou dobu pro některý úkon přenést na osobu, která drží lovecký lístek již minimálně 5 let. Tato možnost se však netýká oprávnění usmrcovat toulavé psy a kočky a

⁶³ Podrobně viz Drobník, J.: Základy pozemkového práva, 2. vydání, IFEC, Praha, 2007, s. 70.

⁶⁴ Srovnej Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

další zvířata škodlivá myslivosti, zdivočelá domácí zvířata a volně se pohybující zvířata z farmových chovů zvěře.

Plán mysliveckého hospodaření, který se zpracovává podle ustanovení § 36 až 38 MyslZ, je nástroj, který má zajistit racionální hospodaření v honitbě, tedy takové hospodaření, aby výkon práva myslivosti zajišťoval především péči o zvěř a prostředí, v němž žije a její ochranu.⁶⁵ Jedná se o právní nástroj ochrany životního prostředí, který je v rámci nástrojů přímého působení řazen do kategorie nástrojů koncepčních. Koncepční nástroje, které byly postupně rozšířeny v podstatě ve všech právních úpravách, se staly neodmyslitelnou součástí národního právního řádu. Tvoří celkový rámec rozhodovacích a aplikačních procesů. Jejich potřebnost spočívá především v tom, že lépe než nástroje ostatní (tj. nástroje administrativní, ekonomické a sankční) napomáhají zohlednit některé aspekty ekologického rozhodování. Jde zejména o problém překlenutí času a dále o otázky odbornosti, informovanosti, prevence a účasti veřejnosti v rozhodovacích procesech. Koncepce vnáší do zdánlivého chaosu systém a řád, čímž přispívají ke smysluplnosti rozhodování. Koncepce a plány by nikdy neměly být cílem, ale jen prostředkem našeho bytí.⁶⁶

Podle ustanovení § 36 odst. 2 MyslZ uživatel honitby obligatorně vypracuje každoročně plán mysliveckého hospodaření v honitbě. Podkladem je mu jednak každoroční sčítání zvěře v honitbě, které je povinen provést. Držitel honitby (jeho zástupce) a držitelé sousedních honiteb jsou oprávněni se sčítání zvěře zúčastnit. Pokud některý držitel honitby nesouhlasí s výsledkem sčítání a nesouhlas písemně oznámí orgánu státní správy myslivosti nejpozději do 1 týdne od provedení sčítání, nařídí tento orgán nové konečné sčítání. Dále pak při vypracování plánu vychází z posouzení celkového stavu ekosystému, z výsledku porovnání kontrolních a srovnávacích ploch, z výše škod způsobených v uplynulém období zvěří na lesních a zemědělských porostech, ze stanovených minimálních a normovaných stavů zvěře, z poměrů pohlaví jednotlivých druhů zvěře, z koeficientů očekávané produkce, rovněž i ze záměrů uvedených v návrhu na uznání honitby.

Část, která se týká mysliveckého hospodaření, obsahuje i takové záměry uživatele, jakými jsou např. zamýšlené zazvěřování, výstavba mysliveckých zařízení, zlepšování životních podmínek zvěře apod.

⁶⁵ K tomu srov. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 274 a násl. (též dále).

⁶⁶ Blíže v Damohorský, M. Koncepční nástroje ochrany životního prostředí v českém právu, in: Damohorský, M. – Stejskal, V. (ed.): Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva, Sborník z konference, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2003, s. 66 – 72.

Vypracovaný plán předkládá uživatel honitby držiteli honitby k vyjádření. O navrženém plánu mezi nimi musí dojít k dohodě, v případě, že se tak nestane, rozhodne o podobě plánu na návrh některého z nich orgán státní správy myslivosti. Odsouhlasený, popřípadě dohodnutý plán musí uživatel honitby zaslat orgánu státní správy myslivosti. Pokud se držitel honitby do 15 dnů od doručení plánu nevyjádří, má se za to, že s ním souhlasí. Uživatel honitby předkládá měsíčně orgánu státní správy myslivosti písemná hlášení o plnění plánu hospodaření.

Zákon v ustanovení § 37 pojednává o změnách a plnění plánu. Ke změně plánu může dojít rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti o snížení stavů zvěře v honitbě nebo zrušení chovu některého druhu zvěře v honitbě a o povolení lovu zvěře v době hájení.

Z důvodu vedení myslivecké evidence a statistiky je uživatel honitby povinen vést záznamy o honitbě a mysliveckém hospodaření v ní a podávat hlášení orgánu státní správy myslivosti.

3.2.8. *Lov, kontrola a využití zvěře a osobní podmínky lovu*

Lov jako součást výkonu myslivosti je jedním z prostředků péče o zvěř, jejího zušlechťování a ochrany jejího prostředí. Z tohoto důvodu je také součástí plánu hospodaření.⁶⁷ Lovit lze jen zákonem vymezenou zvěř, a to ve stanovenou dobu lovu. O odlovu živočichů, kteří nejsou zvěří, rozhoduje orgán ochrany přírody. Samotný odlov může za stanovených podmínek provést osoba oprávněná podle zákona o myslivosti, tedy držitel loveckého lístku. Doba lovu jednotlivých druhů zvěře a bližší podmínky provádění lovu jsou upraveny prováděcím předpisem, a to vyhláškou č. 244/2002 Sb. Tím právní úprava z hlediska oprávnění lovit a ochrany zvěře vymezuje objekt a čas.

Platná právní úprava poskytuje v ustanovení § 43 MyslZ ochranu zvěři postřelené nebo jiným způsobem poraněné, když ukládá uživateli honitby povinnost zajistit její sledování a dohledání, a to i v případě, že se jedná o zvěř, která přeběhne nebo přeletí do cizí honitby nebo na nehonební pozemky. Osoby, které provádí dohledávku zvěře, jsou oprávněny v nezbytně nutné míře vstupovat s loveckou zbraní a s loveckým psem na pozemky cizí honitby a na neoplocené nehonební pozemky. Nutné je však předchozí vyrozumění uživatele cizí honitby nebo vlastníka, popřípadě nájemce honebních pozemků. Ti se mohou dohledávky zúčastnit, ale zároveň musí provedení dohledávky umožnit. Pokud má být dohledávka provedena na oploceném nehonebním pozemku, je nezbytný souhlas vlastníka, popř. nájemce.

⁶⁷ Srov. např. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 276 a násl.

Zákonem je stanoveno, že dohledaná zvěř patří uživateli honitby, z níž přeběhla nebo přeletěla. Mrtvá zvěř jinak (mimo dohledávku) nalezená na nehonebních pozemcích náleží uživateli nejbližší honitby, který má povinnost při nakládání s ní postupovat podle veterinárních předpisů.⁶⁸

Povinností uživatele honitby je držet a v honitbě používat lovecké psy. Loveckým psem se podle ustanovení § 44 odst. 1 MyslZ rozumí pes loveckého plemene uznaného Mezinárodní kynologickou federací (FCI) s průkazem původu, který složil příslušnou zkoušku z výkonu.

Ustanovením § 44 odst. 2 MyslZ byla zavedena též právní úpravu sokolnictví. Loveckým dravcem zákon rozumí dravce chované k sokolnickému využití. Použití loveckých dravců v sokolnictví povoluje orgán státní správy myslivosti. Držet a chovat loveckého dravce lze jen po povolení výjimky ze základních podmínek zvláště chráněných živočichů podle předpisů o ochraně přírody (zákon č. 114/1992 Sb.) a za podmínek v povolení uvedených. Držitel loveckého dravce je povinen složit sokolnické zkoušky a být členem sokolnické organizace.⁶⁹

Další pokyny o používání loveckých dravců a loveckých psů včetně počtu stanoveném pro jednotlivé druhy honiteb a společné lovy upravuje vyhláška č. 244/2002 Sb.

Lov zvěře je možný jen způsobem, který odpovídá mysliveckým zásadám, zásadám ochrany přírody a zásadám ochrany zvířat proti týrání. Zákon se sice nijak podrobněji nezabývá pozitivním vymezením pravidel lovu, na druhou stranu však uvádí podrobný seznam způsobů lovu, které zakazuje, jejich taxativní výčet je obsažen v ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) až w) MyslZ.⁷⁰ U některých z nich připouští, aby orgán státní správy myslivosti v rozhodnutí o povolení, popř. o uložení úpravy stavu zvěře v honitbě nebo zrušení chovu určitého druhu zvěře, uvedl, že tyto zákazy lovu pro určité případy neplatí. Nedotčeny zůstávají zákazy nebo omezení lovu stanovené zvláštními právními předpisy, jakými jsou zákon o ochraně přírody nebo zákon o ochraně zvířat proti týrání. Zakázané způsoby lovu jsou v současné právní úpravě vymezeny jen zákonem. V případě nutnosti dalšího zákazu je tak možno učinit jen změnou zákona. Vzhledem k tomu, že se stále vyvíjí technické prostředky, kterých by bylo možno používat k lovu, je nutno se změnami v tomto směru

⁶⁸ Jde o zákon č. 166/1999 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky.

⁶⁹ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 391.

⁷⁰ Tím právní úprava stanoví formy lovu a odpovídá na otázku jak lovit.

počítat. Cílem zákona je nedopustit používání takových prostředků, které by nadále snižovaly handicap zvěře ve vztahu k lovcům.⁷¹

Právní úpravu zvláštních případů lovu (s nimiž plán mysliveckého hospodaření nepočítá) zavedl zákon v ustanoveních § 39 až 41 MyslZ. Zde je k lovu třeba povolení orgánu státní správy myslivosti a v některých případech je možné i nařízení lovu.⁷²

Důvodem lovu za účelem snížení stavů zvěře nebo zrušení jejího chovu může být zájem vlastníka, popř. nájemce honebních pozemků, zájem zemědělské nebo lesní výroby, ochrany přírody, ale i samotného mysliveckého hospodaření, které mohou být ohroženy nebo poškozovány, např. když počet některého druhu zvěře je příčinou škod působených zvěří. Příslušnou úpravu stavu zvěře povolí, popř. uloží uživateli honitby orgán státní správy myslivosti. Stav zvěře může být snížen až na minimální stav, popřípadě může být chov druhu zvěře, která škody působí, zcela zrušen. Takto lze postupovat, pokud škody působené zvěří nelze snížit technicky přiměřenými a ekonomicky únosnými způsoby. Návrh podává uživatel honitby z podnětu subjektů, jejichž výše uvedené zájmy jsou ohroženy. V případě, že by uživatel honitby sám žádost nepodal, orgán státní správy myslivosti může daná opatření uživateli honitby nařídit na základě podnětu uvedených subjektů.

Dalším případem, kdy k lovu je vyžadováno povolení orgánu státní správy myslivosti, je lov mimo dobu lovu. Pro povolení lovu musí být splněny zákonem vymezené podmínky, kdy musí jít o druh zvěře, která není taxativně vymezena v ustanovení § 2 písm. c) MyslZ, a důvodem lovu jsou vědecké účely. Žádost podává subjekt, který má realizovat vědecký účel. Žádost by měla být doložena dohodou s uživatelem honitby včetně dohody o způsobu lovu, náhradách apod. Jestliže k dohodě nedojde, správní orgán v povolení fakultativně rozhodne i o podmínkách lovu.⁷³ Stejným způsobem se postupuje při povolení odchytu zvěře, lovu poraněné zvěře a lovu zvěře pro účely výcviku a zkoušek loveckých psů a loveckých dravců.

Zákon upravuje též lov na nehonebních pozemcích, který přichází v úvahu v případě potřeby jednorázového nebo trvalého omezení stavu některého druhu zvěře, popř. i jiných živočichů (např. zdivočelých holubů ve městě) na nehonebních pozemcích. Na žádost vlastníků těchto pozemků, popř. nájemců nebo z vlastního podnětu povolí lov orgán státní správy myslivosti, a to i mimo dobu lovu. Provedením lovu je pověřen uživatel honitby, v jejímž obvodu se nachází nehonební pozemky, anebo uživatel nejbližší honitby, kterému

⁷¹ Srovnej Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

⁷² Viz zejména Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 279 – 280.

⁷³ K tomu srov. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 279 (též dále).

rovněž patří ulovená zvěř. Podmínky pro provedení lovu jsou stanoveny v pověření. Jestliže v katastrálním území není žádný honební pozemek, státní orgán pověří lovem osoby, které vlastní platné lovecké lístky.

Kontrola a zužitkování zvěře

Zákonem je zavedena též právní úprava kontroly a zužitkování zvěře, kdy vedle způsobu kontroly ulovené zvěře je upraveno také její ošetření a uvádění do oběhu.⁷⁴ K provedení ustanovení § 49 odst. 2 MyslZ vydalo Ministerstvo zemědělství vyhlášku č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Tímto prováděcím předpisem jsou stanoveny druhy plomb, lístků o původu zvěře, způsoby jejich výdeje, evidence, připevňování a snímání apod. Ošetření zvěře po jejím ulovení se řídí veterinárními předpisy. Stejně tak je podle zákona č. 166/1999 Sb. (veterinární zákon) a jeho prováděcích vyhlášek povinen při prodeji postupovat uživatel honitby, kterému zákon o myslivosti umožňuje prodávat pouze zvěř, zvěřinu a jiné části zvěře pocházející z jeho honitby. Veterinárním předpisům podléhá uvádění zvěře do oběhu a jsou jimi též stanoveny požadavky, které musí být splněny při přepravě živé zvěře po provedeném odchytu. Na rozdíl od předchozí právní úpravy umožňuje současný zákon policii oznámit zjištěné převážení zvěře bez plomby a lístku o původu zvěře jako přestupek orgánu státní správy myslivosti, který za tento přestupek uloží sankci dle ustanovení § 63 odst. 2 MyslZ. Jedná se o opatření, která by měla vést ke snížení pytláctví a dodržování dob lovu.⁷⁵

Osobní podmínky lovu

Platná právní úprava taxativně vymezuje průkazy, které musí mít u sebe ten, kdo loví zvěř, čímž v podstatě stanoví podmínky lovu pro osoby (subjekt). Jedná se o povolenku k lovu, lovecký lístek⁷⁶ a potvrzení o povinném pojištění, při lovu se zbraní rovněž o zbrojní průkaz a průkaz zbraně, při lovu s loveckým dravcem pak o jeho evidenční kartu. Povinností osoby, která loví zvěř, je předložit uvedené doklady na požádání orgánu policie, orgánu státní správy myslivosti, mysliveckému hospodáři a myslivecké strážci příslušné honitby.

K vydávání povolenek k lovu (§ 46 odst. 2) je dle zákona oprávněn uživatel honitby. Při společném lovu může povolenku k lovu nahradit seznam osob, které se jej účastní

⁷⁴ Blíže např. Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 67.

⁷⁵ K tomu srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

⁷⁶ Vzory povolenky k lovu a loveckého lístku viz příloha č. 5.

(hromadná povolenka k lovu). Uživatel honitby je povinen vydané povolenky k lovu archivovat nejméně po dobu tří let od skončení jejich platnosti.

Lovecký lístek (§ 47) vydá orgán státní správy myslivosti, v jehož obvodu má žadatel trvalý pobyt, cizincům a českým občanům s trvalým pobytem mimo území České republiky orgán státní správy myslivosti, v jehož obvodu se zdržují. Podle subjektu, kterému je lovecký lístek vydáván, se rozlišují následující druhy:

- lovecký lístek pro české občany,
- lovecký lístek pro žáky a posluchače odborných škol, na kterých je myslivost studijním oborem nebo povinným vyučovacím předmětem,
- lovecký lístek pro cizince.

Zákonem jsou stanoveny podmínky, které musí splňovat žadatel o vydání loveckého lístku:

- být starší 16 let,
- mít způsobilost k právním úkonům,
- složit zkoušku z myslivosti (dle zákonem určených pravidel); cizinec je povinen předložit doklad opravňující k lovu vystavený v cizině,
- být bezúhonný ve smyslu § 12 odst. 4 MyslZ,
- být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu (dle § 48).

Vydání loveckého lístku není vázáno na splnění podmínek zdravotní způsobilosti a spolehlivosti, a to od doby, kdy zákon o střelných zbraních vyžaduje splnění těchto podmínek pro vydání zbrojního průkazu na lovecké zbraně. Ve srovnání s okolními státy jde o liberálnější úpravu, když např. ve Švýcarsku nesmí být vydán lovecký lístek osobě, která neplní daňové povinnosti ke státu.⁷⁷

Podrobnosti vydávání a odebírání loveckých lístků, povinné náležitosti povolenky k lovu a pravidla provádění zkoušek z myslivosti stanoví vyhláška č. 244/2002 Sb.

Potvrzením o povinném pojištění (§ 48) je u členů mysliveckých organizací, které mají uzavřeny hromadné pojistné smlouvy s pojišťovnami a jejichž členové platí pojistné současně s členským příspěvkem, členský průkaz myslivecké organizace. Ten pak obsahuje potvrzení o zaplacení členského příspěvku na běžný rok a je v něm též uvedena poznámka, že v členském příspěvku je placeno i povinné pojištění podle zákona o myslivosti. Jiné osoby prokazují pojištění pojistkou pojišťovny. Zákon ukládá každému, kdo loví zvěř, povinnost být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při lovu zvěře na zdraví nebo životě

⁷⁷ Podrobně viz Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

(limit pojistného plnění 20 000 000 Kč za pojistnou událost) a za škodu na věci (limit pojistného plnění 500 000 Kč).

3.2.9. Škody způsobené užíváním honitby, zvěří a na zvěři

Nejrůznější živočichové působili vždy člověku různé škody, daleko více však bylo užiteků a přínosů ze zvířat, což se ovšem bere jako samozřejmost. V současné době se některé země snaží přírodu chránit, aby zachovaly alespoň její základní funkce, přičemž jde zejména o ochranu tzv. biodiverzity, zahrnující i druhovou rozmanitost. Jednou ze snah je i ochrana mnohých kriticky a silně ohrožených druhů. K ochraně zvířat používáme vedle dalších stále více i nástrojů ekonomických, což jsou nástroje tzv. nepřímé stimulace, a to jak pozitivní, tak i negativní. Je snahou (členských států Evropské unie) snižovat tlak lidí, a to zejména vlastníků pozemků, chovatelů, myslivců či zemědělců, vůči velkým zvířatům (savci a ptáci), kdy vedle osvěty a výchovy jsou uplatňovány i ekonomické nástroje, tedy finanční kompenzace za způsobené ekonomické ztráty.⁷⁸

Zákonem je upravena odpovědnost za škodu způsobenou zvěří, kterou lze obhospodařovat lovem (§ 2). Nejčastěji jde o zvěř vysokou a černou (jelen, srnec, daněk, muflon, prase divoké atd.). Odpovědným za tuto škodu je dle ustanovení § 52 odst. 1 MyslZ uživatel honitby. Jestliže právo myslivosti vykonává myslivecké sdružení, ručí jeho členové za závazek k náhradě škody společně a nerozdílně. Škody způsobené zvěří, která unikla z obory, je povinen hradit uživatel obory. Této odpovědnosti se zproští, jestliže prokáže, že uniknutí zvěře bylo umožněno poškozením ohrazení obory neodvratitelnou událostí nebo činností osoby, za kterou neodpovídá.

Předmětem odpovědnosti je škoda na majetku

- kterou způsobil sám uživatel honitby při výkonu práva myslivosti,
- kterou způsobil zvěř.

Majetkem, na němž je způsobená škoda předmětem odpovědnosti, je:

- u škody způsobené přímo uživatelem honitby škoda na honebních pozemcích, na nesklizených polních plodinách, vinné révě, lesních porostech,
- u škody způsobené zvěří jde o stejný výčet majetku, navíc jsou však zákonem uvedeny i ovocné kultury.⁷⁹

Jde o odpovědnost objektivní, tedy za následek.

⁷⁸ K tomu srov. Damohorský, M. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice in Ekologie a právo, 2005, č. 4, s. 2 – 4.

⁷⁹ Blíže k tomu srov. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 281 a násl.

Zákon upravuje opatření k zábraně škod působených zvěří (§ 53), a to tím způsobem, že vlastníku, popř. nájemci honebního pozemku ukládá činit přiměřená opatření k předcházení těchto škod. Zvěř však nesmí být zraňována. Stejná opatření může učinit se souhlasem vlastníka honebního pozemku uživatel honitby. Vzhledem k tomu, že se v tomto případě nejedná o povinnost, ale pouze o možnost, zůstává primární povinnost provést opatření vždy vlastníku (nájemci) pozemku.

Právní úprava škod, na něž se odpovědnost za škody způsobené zvěří nevztahuje, je zavedena ustanovením § 54 MyslZ, podle kterého se nehradí škody na nehonebních pozemcích, na vinné révě neošetřené proti škodám působeným zvěří, na neoplocených školkách nebo ovocných a zelinářských zahrádkách, na stromořadích a stromech rostoucích jednotlivě, na vysokocenných plodinách (zde v pochybnostech rozhoduje orgán státní správy myslivosti), na zemědělských plodinách nesklizených v agrotechnických lhůtách, na zemědělských plodinách uskladněných na honebních pozemcích, pokud zároveň nebyla provedena účinná opatření k ochraně před zvěří, jakož i zákonem uvedené škody na lesních porostech (§ 54 odst. 2). Dle zákona hradí stát škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy není možné lovem snižovat. Problematika je řešena zvláštním zákonem o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, tj. zákon č. 115/2000 Sb.

V ustanovení § 55 MyslZ jsou upraveny pravidla pro uplatňování nároků na náhradu škody způsobené zvěří, podle kterých musí poškozený nárok uplatnit u uživatele honitby v zákonem stanovených lhůtách:

- u škod na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla,
- u škod na lesních pozemcích a na lesních porostech vzniklých v období od 1. července předcházejícího roku do 30. června běžného roku do 20 dnů od uplynutí uvedeného období.

Poškozený je povinen s uplatněním nároku zároveň vyčíslit výši škody. V případě, že škodu lze vyčíslit až v době sklizně, což se týká polních plodin a zemědělských porostů, poškozený ji vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni. Mezi poškozeným a uživatelem honitby má dojít k dohodě o náhradě škody způsobené zvěří. Spory z uzavřené dohody rozhoduje soud. Platná právní úprava umožňuje poškozenému, aby při dodržení zákonem uvedených podmínek ve lhůtě 3 měsíců uplatnil nárok na náhradu škody u soudu. Nárok, který poškozený neuplatnil ve stanovených lhůtách, zaniká.

Ustanovení § 55 MyslZ však výslovně hovoří jen o škodách způsobených zvěří a nikoli i o škodách způsobených výkonem práva myslivosti, tedy samotným uživatelem

honitby, resp. osobami, jimž výkon myslivosti umožní. Zde je postupováno analogicky. Totéž by platilo, jestliže jde o lhůty k uplatnění nároků na náhradu škody, za něž je odpovědný stát. Lhůty pro uplatnění nároku nejsou zákonem upraveny ani v tomto případě.⁸⁰

Odpovědným subjektem za škody na zvěři je každý, kdo škodu způsobil porušením právní povinnosti. Škodou na zvěři se podle ustanovení § 56 MyslZ rozumí zejména neoprávněný lov zvěře (pytláctví), úhyn zvěře, zničení hnízdišť, poškození nebo zničení prostředí nutného pro život zvěře a vypuštění živočichů, kteří mohou narušit přírodní rovnováhu nebo narušit genofond geograficky původního druhu zvěře. Pojem je zákonem vymezen demonstrativním výčtem objektů, na nichž škoda vzniká. Nejde o vymezení ve smyslu tradičního obsahu tohoto pojmu, tedy jako újma na majetku poškozeného, resp. tradičnímu vymezení majetkové újmy odpovídá jen zčásti. K tradičnímu pojetí škody se přibližuje u škody v podobě neoprávněného lovu a způsobení úhynu zvěře, protože volně v přírodě žijící zvěř sice není vlastnictvím uživatele honitby, ale stane se jím, pokud je ulovena nebo odchycena (ztráta zvěře proto neznamena vznik skutečné škody, ale nenaplněné očekávání nabytí tohoto vlastnictví – ušlý zisk). Ostatní, zákonem za škodu považované objekty, se svou povahou blíží pojmu „ekologická újma“.⁸¹ Nárok na náhradu škody má uživatel honitby. Pro uplatnění nároku platí ustanovení obecného režimu náhrady škody (případ použití občanského zákoníku).

3.2.10. Delikt ní odpovědnost

Ustanovení o sankcích jsou stanovena tak, aby nesplnění povinností bylo postiženo sankcí podle zákona s výjimkou případů, kdy jde o trestný čin, nebo kdy ukládání sankce není možné nebo účelné.⁸² V rámci delikt ní odpovědnosti jako odpovědnosti za protiprávní jednání je tak uplatňována jak odpovědnost správní, tak trestní.

Správněprávní odpovědnost má v platné právní úpravě podobu jednak odpovědnosti za přestupky, jednak odpovědnosti za správní delikty.

Odpovědnost za přestupky na úseku myslivosti je upravena v ustanovení § 63 MyslZ. Zákon rozlišuje dva typy skutkových podstat, jejichž naplněním se může stát odpovědnou buď kterákoli fyzická osoba (v případě, že je právně způsobilá) nebo držitel loveckého lístku. Sankcí je peněžní pokuta se zákonem stanovenou horní hranicí. V druhém případě lze kromě pokuty uložit i zákaz činnosti do doby 2 let, kdy je zároveň odebrán lovecký lístek, též je

⁸⁰ Viz Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 283.

⁸¹ Srov. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 284.

⁸² K tomu srov. např. Důvodová zpráva k návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

možné vyslovit propadnutí věci. Podle zákona ukládá pokutu orgán státní správy myslivosti. Pro přestupky, řízení o nich a výnosech uložených pokut platí obecné předpisy o přestupcích, tedy zákon č. 200/1990 Sb.

Právní úprava odpovědnosti za správní delikty je uvedena v ustanovení § 64 MyslZ. Odkazem na příslušná ustanovení zákona, v nichž jsou stanoveny povinnosti na úseku myslivosti a její ochrany, jsou uvedeny skutkové podstaty správních deliktů jako důsledek porušení povinností právními osobami. Rozlišováno je mezi subjekty, které vykonávají právo myslivosti, a ostatními právními osobami. Sankce v podobě pokuty ukládá orgán státní správy myslivosti. Vybírá a vymáhá je celní úřad podle zvláštních předpisů, jejich výnos je příjmem Státního fondu životního prostředí. Při rozhodování o výši pokuty se přihlíží zejména k závažnosti, době trvání a následkům nesplnění nebo porušení povinností a k okolnostem, za nichž k nim došlo. Ve vztahu k ochraně zvířat však připadá v úvahu i odpovědnost za správní delikty či za přestupky podle jednotlivých složkových zákonů (zákon č. 114/1992 Sb., zákon č. 246/1992 Sb. či předpisů veterinárních a rostlinolékařských), které jsou vesměs sankcionovány pokutami.⁸³

Jedním ze základních předpokladů trestněprávní odpovědnosti je, že chování směřující proti myslivosti, resp. zvěři a prostředí, v němž zvěř žije, je popsáno ve skutkových podstatách v trestním zákoně jako skutkové podstaty trestných činů. Jedná se především o trestný čin „Pytláctví“ (§ 178a trest. zák.) a trestný čin „Týrání zvířat“ (§ 203 trest. zák.). Podle judikatury Nejvyššího soudu (např. 8Tdo 196/2005) i podle teorie je sice u trestného činu „Pytláctví“ primárně objektem zájem na ochraně práva myslivosti a cizího majetku (vlastnictví k ulovené zvěři), lze jej však využít i v oblasti ochrany živočišstva a tedy i přírody. Český trestní zákon stále ještě nemá samostatnou hlavu, která by obsahovala a sjednocovala alespoň většinu ustanovení skutkových podstat trestných činů, které by se mohly týkat ochrany životního prostředí. Zatímco většina trestných činů proti životnímu prostředí je obsažena v hlavě čtvrté „Trestné činy obecně nebezpečné“, trestný čin „Pytláctví“ je uveden v hlavě třetí „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Teorie se však postupně ustálila na tom, že trestný čin „Pytláctví“ se řadí pod trestné činy proti životnímu prostředí.

K výkladu a charakteru skutkové podstaty trestného činu „Pytláctví“ se vztahuje např. usnesení Nejvyššího soudu ČR 3Tdo 1008/2004 či 8Tdo 196/2005, které má význam pro posouzení vztahu pytláctví a ochrany životního prostředí. Uvedenými judikáty byla posílena pozice ochrany životního prostředí, když dříve byla spíš dávána přednost ochraně výkonu

⁸³ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 398.

mysliveckého práva. Soudy vycházejí z ustanovení čl. 39 Listiny, podle kterého jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za spáchání uložit.⁸⁴

Trestný čin „Pytláctví“ byl do trestního zákona zařazen v roce 1993, změněn byl novelou z roku 1998. Jeho objektivní stránka spočívá v neoprávněném lovení zvěře, ukrytí nebo převedení či přechovávání zvěře neoprávněně ulovené. Kvalifikovaná skutková podstata v sobě zahrnuje předchozí jednání v úmyslu opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch, provedený zvláště zavrženíhodným způsobem, hromadným způsobem nebo jako člen organizované skupiny, anebo recidivu pachatele. Neoprávněný lov je takový, při kterém lovec není k této činnosti povolán a ani k ní nemá povolení. Lovem zvěře je jakákoli činnost směřující ke skolení či chycení zvěře, a to i v případě, že pachatel chycenou zvěř pustí. K naplnění skutkové podstaty se nevyžaduje vznik škody. Po subjektivní stránce je vyžadován úmysl. Je možné, aby se trestný čin „Pytláctví“, jehož subjektem může být kdokoli, vyskytoval v jednočinném souběhu s trestnými činy proti majetku nebo s trestným činem „Týrání zvířat“.⁸⁵

Především pro svou výrazně odstrašující funkci hraje trestní právo, které se postupně stává významným prostředkem ochrany nejen lidského života, zdraví a majetku, ale i životního prostředí a jeho složek, stále větší úlohu, přičemž je nesporné, že jeho role bude i nadále růst. Důvodem je i to, že se zvyšuje četnost ale zejména závažnost protiprávních činů jak proti samotnému životnímu prostředí, tak jeho složkám, které nemohou být sankcionovány jen na úrovni správního práva. Zásadní změnu doznala delikt ní odpovědnost v oblasti ochrany živočichů novelou trestního zákona provedenou zákonem č. 134/2002 Sb., podle níž lze s účinností od 1. července 2002 též trestně stíhat ta jednání, která jsou nebezpečná pro ohrožené druhy volně žijících živočichů.⁸⁶

Ustanovením § 181h trestního zákona je upraven postih případů bezohledné exploatace určitých druhů, zejména volně žijících živočichů, z volné přírody. Jde o skutkovou podstatu, u které zákon nevyžaduje podmínku zvláštní ochrany druhu, resp. podmínku ohrožení druhu. Zákon postihuje jak jednání úmyslná, tak nedbalostní, jednání motivovaná ziskem, opakovaná protiprávní jednání stejného druhu a jednání v rámci organizované skupiny vnitrostátní nebo působící ve více státech. Jedná se např. o případy odchytu tisíců

⁸⁴ Podrobně k tomu srov. např. Stejskal, V.: Prosazování právní odpovědnosti v ochraně biodiverzity, Eva Rozkotová-IFEC, Praha, 2006, s. 169 a násl.

⁸⁵ Srov. např. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 2. vydání, Linde, Praha, 2006, s. 540 – 541.

⁸⁶ Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 71 a násl.

pěvců na našem území za účelem jejich exportu do zemí jižní Evropy ke gastronomickým účelům.⁸⁷ Jak pytláctví, tak i odstřel zpěvných ptáků pro gastronomické účely jsou aktivity, které se staly téměř „národním sportem“, a to i při hrozbě vysokých sankcí v přestupkovém řízení nebo pod přímou hrozbou trestního postihu za trestný čin „Pytláctví“. Důvodem toho, že pachatele těchto činů se daří postihovat spíše jen v ojedinělých případech, je mimo jiné též mezi obyvatelstvem ČR převažující stále vysoká míra lhostejnosti a „loajality s pachateli“.⁸⁸

3.2.11. Státní správa myslivosti

Ústředním orgánem státní správy myslivosti je Ministerstvo zemědělství, s výjimkou území národních parků, kde je jím Ministerstvo životního prostředí. Rozsah jejich působnosti a pravomocí upravuje vedle zákona o myslivosti též zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (pracovně označovaný jako kompetenční zákon).⁸⁹ Ministr zemědělství jako svůj poradní sbor zřizuje Mysliveckou radu, která je složena zejména ze zástupců jiných správních úřadů, celostátně působících mysliveckých organizací, zemědělských a lesnických organizací, vysokých škol a výzkumných ústavů s činností na úseku myslivosti. Na území krajů je orgánem státní správy myslivosti krajský úřad v přenesené působnosti, na území obcí je jím úřad obce s rozšířenou působností. Dělbá přenesené působnosti v myslivosti mezi kraje a obce je taková, aby kraje měly působnost, která přesahuje územní obvod obcí, převážná většina státní správy myslivosti je však vykonávána obcemi.⁹⁰ Platná právní úprava vymezuje působnost jednotlivých stupňů státní správy myslivosti v ustanoveních § 58 až 60 MyslZ.

Zákon nově zavedl též právní úpravu dozoru v myslivosti (§ 61), který svěřuje na ústřední úrovni Ministerstvu zemědělství a Ministerstvu životního prostředí ve vztahu k ostatním orgánům státní správy myslivosti i fyzickým a právnickým osobám. Věcný rozsah dozorové působnosti je vymezen okruhem působnosti, který je stanoven zvláštním právním předpisem, kterým je kompetenční zákon. Dozorová činnost je zaměřena na dodržování ustanovení zákona o myslivosti, předpisů vydaných k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jejich základě. V rámci své přenesené působnosti, též v rámci svých kompetencí vykonávají dozor i kraje a obce s rozšířenou působností, zejména vůči uživatelům honiteb. Pravomoci dozorových orgánů spočívají v oprávnění ukládat rozhodnutím opatření k

⁸⁷ Podrobně k tomu srov. Stejskal, V. Nová právní úprava postihu trestných činů v oblasti ochrany přírody in *Ochrana přírody*, 2002, č. 9, s. 266.

⁸⁸ Viz Chmelík, J. a kol.: *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení*, Linde a. s. Praha, 2005, s. 24.

⁸⁹ Srov. např. Damohorský, M. a kol.: *Právo životního prostředí*, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 61.

⁹⁰ Srovnej Důvodová zpráva návrhu zákona o myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb.).

odstranění zjištěných nedostatků a opatření ke zlepšení. V případě nutnosti mohou rozhodnout o omezení užívání honitby do doby odstranění nedostatků nebo jejich příčin.⁹¹

Stát se zákonnou formou zavázal k podpoře myslivosti, a to tím, že poskytováním služeb nebo finančních příspěvků podporuje vybrané zákonem uvedené činnosti mysliveckého hospodaření. Ustanovením § 62 odst. 1 MyslZ jsou demonstrativně vymezeny činnosti, na které je možné poskytnout finanční příspěvek. Pravidla hospodaření se připraví každoročně v rámci pravidel podpory hospodaření v lesích jako příloha státního rozpočtu a v rámci pravidel používání prostředků ze Státního fondu životního prostředí. Spolková myslivost je státem podporována nepřímo tím, že ve výběrovém řízení na nájemce honiteb na pozemcích státu mají za zákonem stanovených podmínek přednost myslivecké spolky se sídlem v místě honiteb.

3.2.12. Právní předpisy související s myslivostí

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákonem o myslivosti je vymezen vztah k předpisům o ochraně přírody, když ustanovení § 66 MyslZ říká, že orgány státní správy myslivosti vydávají rozhodnutí, jimiž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, jen po dohodě s orgány ochrany přírody, nestanoví-li zvláštní právní předpisy o ochraně přírody jinak.

Základním právním předpisem ochrany volně žijících zvířat je především zákon o ochraně přírody a krajiny, kterým je výkon práva myslivosti podle zákona č. 449/2001 Sb. vnímán jako výjimka z obecné ochrany živočichů. Volně žijícím živočichem zákon rozumí jedince živočišného druhu, který se vyskytuje v přírodě a současně není v přímé péči člověka. Za jedince v přímé péči člověka je považován jedinec živočišného druhu pocházející z odchovu v zajetí, který je nezaměnitelně označen nebo identifikován a evidován orgánem ochrany přírody. V případě, že je jedinec evidován a následně se dostane z přímého vlivu člověka, nebude živočichem ve smyslu zákona a nebude pro něj platit ochrana podle příslušných ustanovení. Při odchovu jedince živočišného druhu, který se následně stane jedincem v přímé péči člověka, přestává být konkrétní jedinec živočichem ve smyslu zákona a ochrana podle zákona se na něj nevztahuje.⁹²

V rámci ochrany volně žijících zvířat zákon rozlišuje obecnou ochranu druhů volně žijících živočichů (§ 5), která spočívá ve stanovení minimálního režimu pro zachování všech

⁹¹ Viz Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006, s. 286.

⁹² Srovnej Miko, L., Borovičková, H. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 85.

jejích druhů, a zvláštní druhovou ochranu ohrožených nebo vzácných druhů živočichů (§ 48 až 50), která je založena na zpřísněném režimu nakládání s vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů. Seznam druhů živočichů, které jsou zvláště chráněny, a stupeň jejich ohrožení je uveden v příloze č. III vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.⁹³

Ohrožení druhu je nutné posuzovat případ od případu. Z ustanovení § 5 odst. 1 zákona vyplývá, že jsou zakázány takové činnosti, které by vedly jednak k ohrožení druhů na bytí, jednak k zániku (kterékoliv) populace druhu. Je tedy nepřípustné jak ohrožování druhu jako celku, tak i způsobení zániku každé jednotlivé populace. Přitom je zásadní zachovat alespoň nezbytný minimální počet jedinců schopných reprodukce s cílem udržet jejich genetickou variabilitu. Pro přežití populace je důležitá též minimální velikost území nezbytná pro udržení životaschopné populace, která vychází z ekologických nároků jedinců jednotlivých druhů. Tato ochrana se však nevztahuje na zásahy při hubení živočichů upravené zvláštními předpisy, kterým je i zákon o myslivosti.

V ustanovení § 5 odst. 3 zákona jsou přímo vyjmenovány činnosti, při jejichž realizaci jsou fyzické a právnické osoby povinny postupovat takovým způsobem, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, pokud lze negativním dopadům zabránit technicky a ekonomicky dostupnými prostředky. Nadměrný úhyn a zraňování je přitom nezbytné posuzovat v souvislosti se zákonnými požadavky obecné ochrany druhů živočichů, tj. považovat takový úhyn, který by mohl vést k ohrožení životaschopnosti populace těchto druhů. Vždy však záleží na posouzení konkrétní situace v místě a na stavu místních populací jednotlivých druhů ovlivněných konkrétními postupy a činnostmi. Povinné subjekty je nutné informovat o skutečnostech, které by jimi realizovaná činnost mohla vyvolat. V případě, že subjekty nepřistoupí k omezení negativního vlivu prostřednictvím technicky i ekonomicky dostupných prostředků, může orgán ochrany přírody jejich použití přímo uložit. Zde by se jednalo o rozhodnutí ve správním řízení, zároveň není vyloučen ani postup podle ustanovení § 66 zákona. Jestliže fyzická osoba nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu živočichů, dopouští se přestupku podle ustanovení § 87 odst. 3 písm. g) zákona.⁹⁴

Pro odchyt a zabíjení volně žijících živočichů je zákonem zakázáno používat způsoby, metody a prostředky, které jsou stanoveny prováděcím právním předpisem. Jde o vyhlášku

⁹³ Podrobně viz např. Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001, s. 62.

⁹⁴ K tomu srov. Miko, L., Borovičková, H. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, 2007, s. 102 a násl.

Ministerstva životního prostředí č. 166/2005 Sb. Touto úpravou však nejsou dotčeny zákazy stanovené zvláštními právními předpisy, mezi které patří též zákon č. 449/2001 Sb.⁹⁵

Základním cílem ochrany národních parků je postupně umožnit v maximální možné míře ponechání určitých částí jejich území samovolnému vývoji s uplatněním přírodních procesů. Je proto nezbytné, aby správa národního parku měla nástroj i k určité úpravě činností spojených s výkonem práva myslivosti (§ 2 písm. h) zákona č. 449/2001 Sb.). Některé z těchto činností (zejména lovit a přivlastňovat si ulovenou zvěř) je nutné provádět též v územích, která by jinak byla ponechána samovolnému vývoji, a to v zájmu podpory struktury a funkce přírodě blízkých ekosystémů a současně i s ohledem na nepřítomnost vrcholných predátorů. Jedná se především o udržování ekologicky přijatelných stavů spárkaté zvěře působící značné škody na přirozené obnově lesa, která je základem obnovy lesa v národních parcích. Vzhledem k tomu, že v současnosti stavy těchto druhů zvěře převyšují stavy přirozené, je třeba je intenzivním lovem snižovat. Naopak může nastat situace, kdy bude nezbytné přikročit k určitému omezení těchto činností v některých částech území národních parků, zejména v zájmu ochrany konkrétních živočišných druhů. Některé z výčtu činností tvořících právo myslivosti jsou na území národních parků zakázány (jde o zákazy uvedené v ustanovení § 16 odst. 1 písm. g), h) a i) zákona). Ustanovení § 21 zákona není vyloučeno z režimu správního řádu, jedná se o možné omezení práv, případně právem chráněných zájmů. To znamená, že je možné omezit výkon práva myslivosti rozhodnutím ve správním řízení, když kompetentním k jeho vydání je správa národního parku.

Zatímco v národních parcích není výkon práva myslivosti zákonem předem vyloučen a správa národního parku musí z vlastního podnětu zahájit správní řízení ve věci jeho omezení, na území národních přírodních rezervací je situace opačná. Výkon práva myslivosti zde lze provádět jen se souhlasem orgánu ochrany přírody. Souhlas není podkladem pro rozhodnutí orgánu státní správy na úseku myslivosti, bude mít formu rozhodnutí ve správním řízení. Žádost o vydání souhlasu, k němuž je kompetentní Ministerstvo životního prostředí, podává držitel nebo nájemce honitby. V rámci správního řízení o souhlasu lze stanovit podmínky, kterými lze výkon práva myslivosti na území národních přírodních rezervací omezit. Na úseku myslivosti patří k nejčastěji regulovaným činnostem omezení počtu druhů zvěře, které je možné v území lovit, obvykle na zvěř spárkatou, lišku, toulavé psy a kočky a geograficky nepůvodní druhy zvěře, dále vyloučení příkrmování zvěře, případně provádění společných honů. Obdobně jako u národních parků jsou i na celém území národních

⁹⁵ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 348.

přírodních rezervací zakázány některé činnosti související s výkonem práva myslivosti (§ 29). Převažuje-li veřejný zájem výrazně nad zájem ochrany přírody, povoluje výjimku ze zákazu ve zvláště chráněných územích mimo jiné též podle ustanovení § 16 a 29 v každém jednotlivém případě svým rozhodnutím vláda. Povolení výjimky není možné nahradit vydáním souhlasu orgánu ochrany přírody.⁹⁶

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Vedle zákona o ochraně přírody a krajiny obsahuje určité podmínky ochrany volně žijících zvířat i zákon na ochranu zvířat proti týrání. Základem právní úpravy jsou moderní poznatky člověka o fyziologii a psychologii zvířat. Ochrana vychází z faktu, že zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.⁹⁷ Předmětem právní úpravy jsou zvířata domácí i divoká, ale jen obratlovci. Stěžejním pojmem je pojem zvíře /§ 3 písm. a)/, kterým se rozumí obratlovec s výjimkou člověka, včetně volně žijícího zvířecího jedince. Volně žijícím zvířetem zákon rozumí zvíře, patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí. Obecná ochrana zvířat se vztahuje jednak na samotné týrání zvířat, jednak na jejich ochranu před bezdůvodným usmrcením nebo opuštěním. Zákon stanoví zásadu, že nikdo nesmí bez důvodu zvíře usmrtit. Zároveň stanoví výjimečné důvody, kdy zvíře usmrtit lze, a podmínky, které je nutné dodržet při různých dovolených způsobech usmrcování zvířat, přičemž některé způsoby usmrcování zákon výslovně zakazuje. Mezi důvody k usmrcení patří výkon práva myslivosti, jakož i regulování populace volně žijících zvířat (tím však nejsou dotčena ustanovení zákona o myslivosti). Zákon též obsahuje explicitní zákaz opuštění zvířete s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat. Za opuštění zvířete se však nepovažuje vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí, jestliže je to vhodné z hlediska stavu zvířete a podmínek prostředí.

Při ochraně volně žijících zvířat se zákon zaměřuje na zákaz stanovených nedovolených způsobů lovu volně žijících zvířat, když většinou jde o způsoby drastického charakteru, které neusmrtí ihned (např. železa) nebo o způsoby nedávající zvířeti rovné šance (výbušniny). Obdobné zákazy uvádí i zákon o myslivosti. Zákonem na ochranu zvířat proti týrání jsou naopak povoleny určité speciální způsoby odchyty zvířat, které zvíře neusmrtí, ale umožní jeho následné vypuštění opětovně na svobodu.⁹⁸ Provozovatel odchytových zařízení

⁹⁶ Podrobně srov. Miko, L., Borovičková, H. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 153 a násl.

⁹⁷ Blíže např. Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001, s. 60.

⁹⁸ Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 386 a násl.

je povinen je provozovat tak, aby odchycená zvířata nebyla týrána. V rámci ochrany zvířat při přepravě zákon zakazuje přepravovat mimo jiné i jeleny, srnce a daňky, kteří mají pokryto paroží lýčím.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči

Veterinární ochrana zvířat má zásadní význam jak z hlediska zabezpečení zdravého vývoje chovaných i volně žijících zvířat, tak i z hlediska zabezpečení zdraví obyvatelstva, a to tím, že významně reguluje podmínky pro výrobu zdravotně nezávadných potravin a ostatních surovin živočišného původu.

Podle veterinárního zákona zahrnuje veterinární péče mimo jiné rovněž:

- péči o zdraví zvířat a jeho ochranu, zejména předcházení vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a jejich zdlouvání, ochranu lidí před nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka,
- péči o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv a ochranu zdraví před jeho poškozením nebo ohrožením živočišnými produkty,
- ochranu životního prostředí před nepříznivými vlivy souvisejícími s chovem zvířat, výrobou a zpracováním živočišných produktů, jakož i ochranu zvířat a jejich produkce před riziky ze znečištěného životního prostředí,
- veterinární asanaci.⁹⁹

Mezi základní povinnosti chovatele /§ 3 odst. 1 písm. a)/ patří též zajistit, aby byli psi a některá další zákonem demonstrativně vyjmenovaná zvířata držená v zajetí ve stáří od 3 do 6 měsíců a poté vždy jednou za rok očkováni proti vzteklině.

V souvislosti s obecnými povinnostmi chovatelů (§ 4 a 5) jsou stanoveny i podmínky pro přemísťování a vnitrostátní přepravu zvířat a svod zvířat. Účelem ustanovení je zajistit účinnou prevenci v situacích, kdy je zvíře vystaveno většímu zdravotnímu nebezpečí zvenčí nebo hrozí možnost rychlého rozšíření nákazy. Typicky se jedná o případy přepravy nebo shromažďování většího množství zvířat na jednom místě (např. na výstavách).¹⁰⁰

Svodem zvířat, jako zvláštním případem přemísťování zvířat, zákon rozumí soustředění zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu, zejména trhy se zvířaty, výstavy nebo přehlídky zvířat, výkonostní zkoušky a chovatelské soutěže. Povinnosti pořadatele svodu jsou upraveny jednak zákonem o veterinární péči a jednak zákonem na ochranu zvířat proti týrání, přičemž se prakticky kryjí. Svod zvířat lze pořádat jen

⁹⁹ Srovnej Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 388.

¹⁰⁰ Blíže např. v Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001, s. 51 a násl.

pod státním veterinárním dozorem. Pořadatel svodu zvířat je povinen požádat obec o povolení konání svodu zvířat, když před podáním žádosti je povinen vyžádat si od příslušného orgánu veterinární správy veterinární podmínky pro konání svodu zvířat a je povinen zajistit jejich dodržování.

Podle zákona na ochranu zvířat proti týrání chovatelská sdružení a organizace nebo podnikatelé jsou povinni při pořádání veřejných vystoupení nebo svodů zvířat zpracovat tzv. řád ochrany zvířat. Jedná se o relativně obsažný dokument, který musí být zpracován v souladu se zákonem. Je schvalován Ústřední komisí pro ochranu zvířat ve správním řízení. Náležitosti a další podrobnosti, které se týkají žádosti o schválení, jsou stanoveny v prováděcím právním předpise č. 192/2004 Sb. (vyhláška o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu). Schválený řád ochrany zvířat je pro pořadatele závazný a jsou povinni podle něj postupovat. Pořadatel odpovídá za přípravu a průběh svodu, je povinen spolupracovat s pracovníky orgánů ochrany zvířat provádějících dozor nad dodržováním zákona.

Pořádání svodu vyžaduje značné znalosti veterinárních předpisů a předpisů na ochranu zvířat. Naplnění požadavků stanovených zákony a na základě těchto zákonů klade nároky jak na čas, personální vybavení a finanční prostředky pořadatele, ale i na výkon státní správy.¹⁰¹

Zákon upravuje povinnost uživatele honitby neprodleně uvědomit krajskou veterinární správu nebo zajistit její uvědomění o podezření z výskytu nebezpečné nákazy nebo nemoci přenosné ze zvířat na člověka. Ohlašovací povinnost zaniká, jakmile bylo podezření nahlášeno úřednímu veterinárnímu lékaři nebo soukromému veterinárnímu lékaři.

Veterinárním zákonem je zavedena též právní úprava výroby živočišných produktů, které musí odpovídat zejména požadavkům stanoveným zákonem a zvláštními právními předpisy na zdravotní nezávadnost, zároveň nesmí být zdrojem šíření nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka. Živočišnými produkty /§ 3 odst. 1 písm. n)/ se rozumí zákonem vyjmenované suroviny živočišného původu. Každý, kdo uvádí do oběhu maso nebo orgány jatečných nebo jiných zvířat, jakož i výrobky z nich k výživě lidí nebo ke krmení zvířat, může tak učinit až po vyšetření, posouzení, popř. označení produktů, a to v souladu s výsledky provedeného vyšetření a posouzení. Zvěřina, kterou zákon rozumí těla, jakož i všechny požitelné části těl volně žijící lovné zvěře, musí pocházet ze zvěře ulovené a

¹⁰¹ Podrobně k tomu srov. Jančářová, I. Zamyšlení nad pojmem „svod zvířat“ a efektivností právní úpravy a výkonu státní správy in: Damohorský, M. (ed.): Pocta Doc. JUDr. Jaroslavu Drobníkovi, CSc. k jeho 75. narozeninám, PFUK, Praha, 2007, s. 57 – 64.

usmrčené v souladu se zákonem o myslivosti a být označena způsobem umožňujícím její identifikaci.

V rámci veterinárního vyšetření zvěře, vnímavé na trichinelózu, se vyšetřuje její svalovina na přítomnost svalovce (trichinel). Zvláštní požadavky na vyšetření, které musí zabezpečit účastník lovu, zákon vyžaduje u zvěřiny z volně žijícího zvířete vnímavého na trichinelózu. K přepravě zvěřiny ze sběrného a prohlížecího místa, na němž se těla ulovené zvěře prohlížejí a skladují před jejich další přepravou, je třeba veterinární osvědčení, které vydává krajská veterinární správa.

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Právní úpravu náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy nově zavedl zákon č. 115/2000 Sb., který nabyl účinnosti dnem své publikace, tedy 10. května 2000. Zákon je svým způsobem právním předpisem spadajícím mezi prameny práva mysliveckého, zemědělského i na ochranu přírody a krajiny. Prováděcím právním předpisem je zde vyhláška ministerstva životního prostředí č. 360/2000 Sb., která upravuje způsob výpočtu náhrady škody.¹⁰² V případě, že jde o výši škody způsobené na lesních porostech, je stanovena vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 55/1999 Sb.

Zákon neřeší náhradu škody (právně přesněji ekonomické újmy způsobené vyšší mocí) způsobené všemi zvláště chráněnými druhy, ale jen některými vybranými (tedy v zákoně výslovně uvedenými) druhy zvláště chráněných živočichů. Náhradu (kompenzaci) poskytuje v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem stát, tedy Česká republika. Mezi vybrané druhy patří bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk. Všechny tyto druhy jsou zvěří ve smyslu zákona o myslivosti (§ 2), které však nelze lovit dle mezinárodních úmluv nebo jsou chráněny podle zvláštních právních předpisů, což prakticky znamená, že jsou celoročně hájeny. Zároveň jde o živočichy, jejichž populace u nás nejsou příliš početné a jejichž udržení, a dokonce mírné zvýšení by bylo žádoucí.

Cílem zákona je napomoci udržení biologické druhové rozmanitosti v České republice, a to tím, že se pomocí vyplácení náhrad škody státem alespoň zmírní odpor lidí vůči těmto ohroženým obratlovcům.¹⁰³ Jedná se o zvláště chráněné druhy zpravidla (s výjimkou kormorána) z kategorií kriticky a silně ohrožených. Seznam vybraných druhů je velmi stručný, důvodem je především to, že není možné, aby stát nahrazoval všechny škody

¹⁰² Srov. např. Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001, s. 65.

¹⁰³ Viz zejména Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 396.

způsobené všemi zvláště chráněnými živočichy. Není vhodné „ekonomizovat“ veškeré vztahy, vůbec však ne vztahy přírodní. Proti právní úpravě zákona o myslivosti je jak územní, tak i věcný rozsah této zvláštní právní úpravy odchylný. Zákon se zaměřuje na škody způsobené spíše masožravci. Hradí se škody způsobené i mimo honební pozemky, a to nejen na porostech, ale též na životě, zdraví a zvířatech. Právní úprava se však netýká zdaleka všech živočichů, jejichž stavy nelze redukovat v rámci výkonu práva myslivosti. Naopak jedná se o několik málo vybraných druhů, u nichž jsou „střety s ekonomickými a bezpečnostními zájmy člověka nejintenzivnější“.¹⁰⁴

Oprávněným osobám se dle zákona nahrazuje škoda způsobená na životě nebo zdraví fyzických osob a dále zejména na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, jakož i na rybách, včelstvech, nesklizených polních plodinách a trvalých porostech. Pokud jde o rozsah náhrady škody, pak je v zásadě oprávněným osobám poskytována náhrada skutečné (doložené a prokázané) škody, která je prokazatelně způsobena na území České republiky, výjimečně i ušlý zisk či škoda stanovená paušálně. Hrazena je škoda způsobená vybranými zvláště chráněnými živočichy volně žijícími, tedy divokými zvířaty, nikoliv chovanými v zajetí. To znamená, že stát nekompensuje škody způsobené zvířaty uprchlými či uniklými z chovných zařízení. Nehradí se ani škoda způsobená fyzické osobě v rámci jejich pracovněprávních úrazů či vzniklá lovcům při lovu uvedených živočichů.

Předpokladem poskytnutí náhrady škod je splnění řady materiálních a procesních podmínek. Stát vyžaduje zvýšenou míru prevence a obezřetnosti ze strany vlastníků, aby se minimalizovalo nebezpečí vzniku škody. Jedná se zejména o podmínky technické, časové i prostorové, ale též osobní. Jestliže jde o škody na polních plodinách, hradí se jen v případech, kdy byly sklizeny v agrotechnických lhůtách obvyklých pro dané území.

Poškozený uplatňuje nárok na náhradu škody u krajského úřadu, který zastupuje stát. Zákonem jsou upraveny objektivní (od okamžiku vzniku škody) a subjektivní (od okamžiku, kdy se poškozený o škodě dozvěděl) lhůty, ve kterých je nezbytné nároky na náhradu škod uplatnit, když v opačném případě zanikají. Skutečnosti nezbytné pro posouzení nároku na náhradu škody posoudí příslušný orgán bezodkladně po obdržení úplné žádosti. Pokud nebyla náhrada škody zaplácena, pak má poškozený možnost domáhat se jejího přiznání u soudu. Na celé řízení se nevztahuje správní řád. Celkovou správu finančních prostředků poskytovaných na náhradu škod stejně jako i celkovou evidenci vyplacených částek vede Ministerstvo financí. V příloze zákona jsou uvedeny náležitosti žádosti o poskytnutí náhrady škody. Stát

¹⁰⁴ Blíže v Damohorský, M. Nová česká právní úprava otázek náhrad škod způsobených některými zvláště chráněnými živočichy, Poznámky k zákonu č. 115/2000 Sb. in Ochrana přírody, 2000, č. 8, s. 234 – 235.

neposkytuje náhradu ekonomické škody způsobené jinými než uvedenými vybranými druhy zvláště chráněných živočichů. Jedná se o škody, které jsou nejen podstatně menší, ale často jde naopak o druhy pro člověka velmi užitečné (zejména draví ptáci nebo sovy).¹⁰⁵

Právní vztahy upravené v tomto zákoně se řídí občanským zákoníkem, pokud není stanoveno jinak. Jsou-li podle zvláštního zákona splněny podmínky pro poskytnutí náhrady škody, pak se již nenahrazuje škoda podle zákona o myslivosti. Nahrazují se škody vzniklé až po dni nabytí účinnosti zákona.

Zákon č.289/1995 Sb., o lesích

Předpisem navazujícím na lesní zákon je i zákon o myslivosti. Předmětem ochrany zákona č. 289/1995 Sb. je les, kterým se rozumí lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa. Les plní vedle produkční (hospodářské) funkce i funkce mimoprodukční (ekologické), které jako celek mají na celkové hodnotě lesa převažující podíl. Lesy totiž zejména příznivě působí na klimatické a vodní poměry, produkují kyslík, zachycují škodlivé látky z ovzduší, tlumí hluk, jsou přirozeným prostředím pro mnohé druhy rostlin a živočichů. Současně les poskytuje lidem mnoho možností pro aktivní zájmovou činnost, a to nejen pro rekreaci, ale též pro myslivost či včelařství.¹⁰⁶

Mezi hlavní směry, které sleduje platná právní úprava, patří i ochrana lesa před škodlivými činiteli (§ 32). Jedná se o jednu ze základních povinností vlastníků lesa. Ochranou lesa zákon rozumí činnosti směřující k omezení vlivu škodlivých činitelů, ochranná opatření proti škodlivým činitelům a zmírňování následků jejich působení. Škodlivými činiteli jsou podle ustanovení § 2 písm. f) a g) zákona škodlivé organismy (původci chorob lesních porostů a rostlinní nebo živočišní škůdci těchto porostů), nepříznivé povětrnostní vlivy, imise a fyzikální nebo chemické faktory způsobující poškození lesa. V ochraně lesa před škodlivými činiteli jde o činnost, která neovlivňuje jen ekonomické výsledky, ale má mnohem širší dopad na životní prostředí.

První povinností vlastníka je zajišťovat prevenci, spočívající v provádění takových opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména:

- zjišťovat a evidovat výskyt a rozsah škodlivých činitelů a jimi způsobených škod s tím, že při zvýšeném výskytu škodlivých činitelů musí vlastník informovat příslušný orgán státní správy lesů a provést nezbytná opatření,

¹⁰⁵ Podrobně viz Damohorský, M. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice in Ekologie a právo, 2005, č. 4, s. 2 – 4.

¹⁰⁶ Srovnej Důvodová zpráva k návrhu zákona o lesích (též dále).

- bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů, ale i
- zvyšovat odolnost a stabilitu lesa, např. vhodnou druhovou skladbou dřevin, používáním vhodných způsobů obnovy a výchovy porostů a dalšími opatřeními.

Pokud dojde ke vzniku mimořádných okolností a nepředvídaných škod v lese, je vlastník povinen provést bezodkladná opatření k jejich odstranění nebo ke zmírnění následků. Jde o povinnosti, které vyplývají ze zájmu společnosti udržovat les v takovém stavu, aby mohl plnit všechny své funkce. Zároveň patří všechna opatření k ochraně lesa k základním povinnostem vlastníka lesa při ochraně lesa jako majetku, tzn., že je vlastník lesa musí provádět na vlastní náklady.

Vzhledem k tomu, že nezanedbatelné škody na lesních porostech mohou být způsobeny zvěří, která však současně do lesa patří, je povinností vlastníka lesa, uživatelů honiteb a orgánů státní správy myslivosti provádět opatření k zajištění minimalizace těchto škod. Jedná se např. o oplocování ploch s obnovenými porosty nebo o opatření ke snížení počtu přemnožené zvěře v honitbě v rámci mysliveckého hospodaření. V zájmu zachování obecného užívání lesů všem občanům stanoví zákon výslovně zákaz oplocování lesů mimo případy, kdy je to odůvodněno potřebou ochrany lesa nebo myslivosti.

Podrobnější úpravu zabezpečení ochrany lesa proti některým škodlivým činitelům obsahuje vyhláška Ministerstva zemědělství č. 101/1996 Sb., která mimo jiné upravuje též ochranu lesa před škodami způsobenými zvěří.¹⁰⁷

Hlavním směrem platné právní úpravy ochrany lesa je též ochrana lesa při obecném užívání lesů. Při veřejném užívání lesů dochází k jejich ohrožování a poškozování, proto jsou v lesním zákoně stanoveny povinnosti. Souhrnně jsou vyjádřeny tak, že každý je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popř. nájemce lesa a jejich zaměstnanců. Ustanovení § 20 zákona obsahuje konkrétní povinnosti jako zákazy činností v lese. Zákonem uvedené zákazy se nevztahují na výkon práva myslivosti podle zákona o myslivosti.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči

Zákon o rostlinolékařské péči zavádí právní úpravu přípravků a dalších prostředků, když přípravek, s výjimkou zákonem uvedených přípravků, může být uváděn na trh a používán, pokud je registrován rostlinolékařskou správou. Rostlinolékařská správa povolí rozšíření použití přípravku, který je v České republice registrován, jestliže je to ve veřejném

¹⁰⁷ Blíže v Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 315 a násl.

zájmu a jsou-li současně splněny zákonem stanovené předpoklady. Takovým požadavkem je mimo jiné i prokázání, že rozšířené použití přípravku nepovede ke zbytečnému utrpení a bolesti obratlovců, jejichž výskyt má být redukován, nebude mít škodlivý vliv na zdraví lidí nebo zvířat nebo podzemní vody či nebude mít nepříjemný vliv na životní prostředí.

Přípravky lze používat, jestliže jsou respektována zákonem stanovená pravidla pro jednotlivé přípravky stanovená v návodu na jejich použití. Při jejich aplikaci je vedle překročení nejvyšší dávky nebo zkrácení bezpečnostních lhůt a zasažení rostlin mimo pozemek, na kterém se provádí aplikace, zakázáno též porušování pokynů k ochraně zdraví lidí a zvířat, vod, včel, zvěře, vodních a půdních organismů.¹⁰⁸

Pravidla ochrany včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při používání přípravků jsou vymezena v ustanovení § 51 zákona č. 326/2004 Sb., které provádí vyhláška Ministerstva zemědělství č. 327/2004 Sb. Fyzická nebo právnická osoba, která při podnikání používá přípravky nebo biocidní přípravky ve venkovním prostředí, nesmí tyto přípravky aplikovat, jestliže jsou podle rozhodnutí o registraci označeny jako nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro suchozemské obratlovce na pozemku, který je součástí honitby, pokud nebyla tato aplikace oznámena oprávněnému uživateli honitby, příslušnému orgánu Státní veterinární správy a rostlinolékařské správě, a to nejpozději 3 dny před zahájením aplikace přípravku. U takto oznámené aplikace přípravku příslušný orgán Státní veterinární správy nebo rostlinolékařská správa fakultativně stanoví zvláštní podmínky pro její provedení, avšak nejpozději 24 hodin před zahájením aplikace.

Vlastník pozemku nebo jiná oprávněná osoba, která využívá pozemek v rámci podnikání a hodlá na něm používat přípravky, jsou povinni s dostatečným předstihem před aplikací výše uvedených přípravků projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby. Uživatelé pozemků a dotčení uživatelé honitby jsou při tomto jednání povinni se vzájemně prokazatelným způsobem informovat o přijatých opatřeních k ochraně zvěře, odpovídajících místním poměrům, zejména se zřetelem k porostům navštěvovaným zvěří, místům určeným ke krmení zvěře, druhům zvěře a způsobu informování o době aplikace přípravků, jejichž použití je nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro suchozemské obratlovce.

V případě, kdy uživatel honitby zjistí, že došlo k úhynu zvěře v důsledku použití přípravku, oznámí to neprodleně příslušnému orgánu Státní veterinární správy. Ten v součinnosti s rostlinolékařskou správou provede místní šetření a zajistí informování uživatele

¹⁰⁸ K tomu srov. např. Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 3. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2007, s. 208 a násl.

honitby o výsledku vyšetření odebraných vzorků odborným ústavem. Tímto nejsou dotčena práva na uplatnění nároků na náhradu škody podle obecných právních předpisů.

Rostlinolékařská správa vykonává mimo jiné dozor nad dodržováním opatření k ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků.

Shrnutí:

V České republice existuje komplexní právní úprava myslivosti, přesto však problematiku vztahující se k myslivosti upravují i další důležité právní předpisy. Platná právní úprava vychází ze zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, jehož práva a povinnosti jsou založeny tak, aby nepoškozovaly žádnou skupinu obyvatel, a přitom zajišťovaly výkon práva myslivosti. Zákon dává přednost ochotě účastníků pře dohodnout se. V případě, že nikdo z nich dohodu nechce, musí spor řešit správní orgány nebo soud. Tím jsou zákonem všem zaručena rovná práva. Hlavním smyslem zákona je vytvoření podmínek pro zachování rovnováhy při obhospodařování a ochraně populací volně žijící zvěře, tak aby nemohlo dojít stejně jako v minulosti (kdy se jednalo o druhy jako je např. medvěd, vlk, rys, jelen atd.) na nátlak kterékoli skupiny obyvatel k vyhubení jakéhokoli druhu zvěře. Na základě současné právní úpravy je výkon práva myslivosti umožněn demokraticky všem občanům ČR.

3.3. Zahraníční právní úprava a srovnání

3.3.1. Myslivecká legislativa zemí Evropské unie

Přibližně 8 milionů evropských myslivců¹⁰⁹, kteří jsou organizováni ve svých národních organizacích, zastupuje mezinárodní organizace FACE (zkratka je odvozena z francouzského názvu *Federation des Associations de Chasseurs de l'UE*). Federace mysliveckých svazů Evropské unie na ochranu myslivosti, která má 28 členů, považovala od doby svého vzniku v roce 1977 za svůj hlavní úkol podporu myslivosti ve shodě s principy trvale udržitelného rozvoje a využívání obnovitelných zdrojů, jakožto prostředku k obecnému zachování biodiverzity a zvláště pak k péči o zvěř. Její hlavní cíle je možné obecně vymezit následovně:

- zastupování a naplňování společných cílů na úrovni Evropské unie,
- zastupování zájmů myslivců v Evropě ve vztazích k mezinárodním a národním institucím,

¹⁰⁹ Srovnej přílohu č. 6.

- podpora myslivosti podle principu trvale udržitelného využívání přírodních zdrojů jako nástroje rozvoje venkova, zachování biodiverzity a volně žijících živočichů, zlepšování jejich životního prostředí,
- spolupráce s institucemi EU, Rady Evropy a nestátními organizacemi na ochranu přírody.

FACE má pravidelné kontakty s poslanci evropského parlamentu, zejména s poslanci v nadstranické interskupině (výboru) pro myslivost, rybářství a životní prostředí.¹¹⁰

Snahou FACE je též dostát závazku principu „rozumně využívané ochrany“. Jde o princip, který byl plně uznán a schválen Mezinárodním svazem ochrany přírody (IUCN), jehož je FACE členem. Dle úsudku IUCN, která problematiku myslivosti řeší ve zvláštní komisi, je rozumné využívání zvěře jako obnovitelného zdroje důležitým nástrojem, protože sociální a ekonomický užitek lovu přináší lidem prostředky na její ochranu. Současně však IUCN zdůrazňuje, že podmínkou trvale udržitelného využívání zvěře je odpovídající management, který je založen na stálém sledování a vyhodnocování populací zvěře a na pochopení významu zvěře v přírodních ekosystémech.¹¹¹

Pokud jde o myslivost, její tradice, zvyklosti a legislativu lze členské státy EU rozčlenit do čtyř skupin.

První skupinu, do které jsou řazeny Rakousko, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Německo, je možné označit jako středoevropský revírní systém myslivosti. Do skupiny těchto zemí lze zařadit také ČR a některé další středoevropské země. Jde o státy, kde je myslivost formována dlouhou tradicí. Ústně a písemně zachovaná pravidla tzv. správného výkonu myslivosti jsou pevně zakořeněná a v některých zemích jsou též součástí legislativy, jako je tomu např. u Spolkového zákona o myslivosti Bundesjagdgesetz z 29. 11. 1952 (BGBl IS 780) ve znění novel. Vlastnická práva k honebním pozemkům jsou základem tvorby honiteb. Honební společenstva, jejich zakládání, provoz, včetně obecného ručení za hospodaření této právnické osoby, nájem honiteb a jejich využití, jsou upraveny podobně jako v současném českém zákonu o myslivosti. Myslivost je regulována státními zásahy ve prospěch zvěře a jejího prostředí. Velikost honiteb je v souladu s národními zvyklostmi a vývojem legislativy. Ve všech zákonech těchto států lze vysledovat především důraz na kvalifikaci myslivců a výrazné upřednostnění nájmu honiteb jen občany dané země (např. v Rakousku nebo Německu si může honitbu pronajmout jen ten, kdo drží lovecký lístek vydaný v příslušné spolkové zemi více než 3 roky nebo 5 let). Základem myslivosti je plánovitý lov zvěře,

¹¹⁰ Blíže k tomu srov. Novák, R. Myslivecká legislativa ve státech EU in České právo životního prostředí, 2003, č. 1, s. 34 – 38 (též dále).

¹¹¹ Srov. např. Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004, s. 11.

ochrana zvěře a péče o zvěř je definována zákony. Výrazná omezení lovu ve prospěch zvěře mají svůj původ v historických předpisech, a to již od středověku. Předmětem myslivosti je velká druhová četnost volně žijících živočichů. Velká hustota osídlení a dlouhodobé zkulturnění krajiny se odráží v relativně malém počtu myslivců, jejichž podíl na celkovém počtu obyvatel je přibližně jen 1 : 300.

Do skandinávského systému myslivosti patří Dánsko, Finsko Švédsko. V těchto zemích je myslivost vykonávána ve formě, která byla ve střední Evropě před několika staletími. Na prvním místě je zde úlovek. Získání zvěřiny, která patří lovcovi, se chápe jako „sběr úrody“, kterou nabízí příroda. Trofej, jak ji známe ve střeoevropském pojetí, neexistuje a etika lovu má podřadnější místo. Zatímco důležitý je především lov, péče o zvěř ve střeoevropském pojetí prakticky neexistuje. Stejně tak tento systém nezná ani honitby (nebo jinak vymezené okrsky pro provádění myslivosti). Lov je možné provádět na základě licence, za jejíž vydání se platí poplatek, přičemž výše poplatků výrazně upřednostňuje místní lovce. Po vydání licence lze lovit jak na celém území státu, tak i jen na jeho části. Předmětem lovu je zejména zvěř spárkatá. Legislativa obsahuje především úpravu dob lovu, způsobů lovu a používání střelných zbraní. Např. bez absolvování praktické zkoušky v použití zbraně nelze získat licenci k lovu. Při poměru 1 : 25 mají myslivci v těchto zemích nejvyšší podíl na počtu obyvatel.

Další skupinu tvoří Spojené království a Irsko. Jedná se o anglosaský systém myslivosti, v němž přední místo zaujímá tzv. sportovní hledisko. Pojem sport je sice u nás v souvislosti s myslivostí vnímán velice pejorativně, avšak v těchto zemích je chápán především ve významu „dát zvěři šanci“. Při lovu je důležitý dobrý zásah zvěře zbraní a odsuzován není ani bohatý výřad. Z našeho pohledu jsou poněkud zvláštní i doby lovu zvěře, když např. srnci se loví již od 1. dubna. Jiný význam než u nás má též trofej, kterou může být třeba jen fotografie nebo jiná památka na sportovně etický zážitek. Oblečení a tradice vychází z dodržovaných tradic společenských tříd a nepsaných společenských pravidel. Podobným zásadám odpovídají též způsoby lovu. Myslivost (tedy především lov) je spojena s držbou půdy, přičemž na svých pozemcích může lovit prakticky každý. Předmětem právní úpravy je zejména výčet zvěře, doby lovu zvěře a způsoby lovu. Myslivců je v poměru k počtu obyvatel poměrně málo, statisticky vyjádřeno 1 : 60.

Poslední čtvrtá skupina je tvořena latinským systémem myslivosti. Ve Francii, Řecku, Itálii, Španělsku a Portugalsku má myslivost (tedy opět především lov) silný sociální aspekt. Prioritou je zde radost z přírody, z okruhu přátel a společenské zábavy. V těchto zemích

neexistuje systém honiteb, a to s výjimkou autonomní oblasti Jižní Tyroly, v této provincii jsou honitby o výměře několik set hektarů vytvořeny přímo zákonem. Základem oprávnění k lovu je tzv. licenční systém. Sazby za vydání licence opět upřednostňují místní občany. Určitou výjimkou je Francie, kde podle Verdailova zákona (zákon o myslivosti) může na svých pozemcích lovit majitel více jak 20 ha. Ostatní majitelé pozemků v rámci obce se musí k lovu sdružit. Loví se to, co příroda nabízí, zejména různé druhy tažných ptáků. Velké zvěře je jen málo a v některých státech je přísně chráněna (Itálie). Ochrana a péče o zvěř, jak je známa ve střední Evropě, není téměř vůbec realizována. Vzhledem k tomu, že hlavní předmět lovu, tažní ptáci, se zdržují na území těchto států jen krátký čas, není nutná. Lovcem je v románských zemích v průměru každý čtyřicátý občan.

3.3.2. *Maďarsko*

Základy maďarského lovectví a jeho zákonná úprava byly před druhou světovou válkou založeny na tom, že právo myslivosti je neoddělitelnou součástí vlastnictví půdy. V důsledku celospolečenského zájmu postihli vlastníky půdy od roku 1883 významná omezení při výkonu práva myslivosti. Vlastník mohl vykonávat právo na půdě jen v případě, že měl určitou souvislou minimální výměru. Za určitých podmínek se menší vlastníci mohli spojit a vytvořit společný revír. Obecné revíry tvořené pozemky menších vlastníků a pozemky obce byly výjimkou, když se jednalo o půdu, která se dávala na veřejné dražbě do pronájmu na 6 let. Tato úprava byla zrušena po roce 1945, kdy si právo myslivosti přisvojil stát, který výkon práva myslivosti pronajímal mysliveckým sdružením.

V roce 1996 byl stav změněn, když maďarským parlamentem byl přijat zákon o ochraně zvěře, mysliveckém hospodaření a lovectví (1996/LV). Zvěř zůstala ve vlastnictví státu a právo myslivosti je nedílnou součástí vlastnictví k půdě, která patří do mysliveckého revíru. Minimální přípustná výměra je 3000 ha. V současnosti existují v Maďarsku tři skupiny držitelů mysliveckého práva, kterými jsou samostatné myslivecké právo, společné myslivecké právo a právo myslivosti vykonávané nájemci mysliveckých revírů. Fyzická osoba může vlastnit maximálně 300 ha půdy. Myslivecké právo mají především právnické osoby. Společné právo náleží příslušné obci, v které se nachází pozemky vlastníků tvořící myslivecký revír. Tito vlastníci jsou zákonem oprávněni rozhodovat na schůzi vlastníků o třech otázkách, jde o rozhodnutí o statutárním zástupci, o navrhnutí hranic revíru, které schválí státní rada, pokud odpovídají zákonným předpisům. Rovněž musí rozhodnout, jakým způsobem budou po dobu deseti let realizovat právo myslivosti.

Většina ustanovení platného maďarského zákona je dobrou garancí rozvoje myslivosti. Přesto zkušenosti ukazují, že je třeba některé ustanovení mysliveckého zákona změnit.¹¹² Současná právní úprava je doplněna ostatními zákony, které regulují lesnictví (zákon 1996/LIV) a ochranu přírody (zákon 1996/LIII).

Ústředním orgánem státní správy lovectví je Ministerstvo zemědělství a regionálního rozvoje a Ministerstvo prostředí a vod. Hlavním zástupcem maďarských lovců je národní sdružení Maďarský myslivecký svaz, který má 40.000 členů. Přes 700 loveckých klubů má vlastní lovecké území, vedle nich existuje ještě dalších 400 klubů. Většina klubů s loveckým územím má zvoleno oblastní sdružení, těmi je voleno národní sdružení lovců.

Vedle střelení je schváleným způsobem lovu také sokolnictví a lov s lukem, nezákonné je však lapání do sklopce a lov s loveckým psem.¹¹³

3.3.3. Slovensko

Postavení myslivosti na Slovensku v současné společnosti je veřejností nedocenené. Důvodem je především to, že jen 1,1 % jsou myslivci a ekonomické přínosy z myslivosti nejsou pro národní hospodářství významné. Ekonomické přínosy myslivosti jsou však podstatně vyšší než ztráty, které způsobuje zvěř. Slovensko je nejvíce ovlivněné střeoevropským revírním systémem myslivosti. Od vzniku celostátní myslivecké organizace v roce 1920 byl kladen důraz především na ochranu zvěře, péči o ni a její lovení tak, aby byl dodržen nejen zákon, ale i tradice. Morální hodnoty byly v roce 1975 uspořádány v Mysliveckém řádu Slovenského mysliveckého svazu, který byl v roce 1994 změněn na Jednotný myslivecký a disciplinární řád vydaný na základě výnosu Ministerstva zemědělství. V něm však chybí část zabývající se především uchováním zvyků, tradic a morálních vlastností myslivce.¹¹⁴ Organizačními jednotkami Slovenského mysliveckého svazu (SPZ)¹¹⁵ jako nejvyšší myslivecké organizace jsou Ústředí SPZ, okresní nebo regionální organizace SPZ, pod které spadají jednotlivá myslivecká sdružení, a zájmové kluby SPZ, které mají orgány uspořádané podle vlastních stanov.

Po vstupu do Evropské unie byly přeneseny některé pravomoci na jednotlivé instituce Evropských společenství a jejich orgány. Slovenská myslivost tak sice nespočívá pouze na národní legislativě, avšak podstatná část právní úpravy v této oblasti je tvořena slovenskými

¹¹² Viz Herz, J. Levické poľovnícké dni už po 13 krát in Myslivost /Stráž myslivosti, 2008, č. 6, s. 25 – 27.

¹¹³ Blíže srov. <http://www.face-europe.org>.

¹¹⁴ K tomu srov. Herz, J. Levické poľovnícké dni už po 13 krát in Myslivost /Stráž myslivosti, 2008, č. 6, s. 25.

¹¹⁵ Znak SPZ viz příloha č. 1.

právními předpisy. Platná právní úprava vychází ze zákona č. 23/1962 Zb., o myslivosti ve znění zákona č. 99/1993 Z. z. Na něj navazuje vyhláška č. 59/1967 Zb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o myslivosti. Mezi prováděcí předpisy patří též vyhláška č. 171/1975 Zb., kterou se mění výpočet zvěře ve znění vyhlášky č. 222/2001 Z. z., vyhláška č. 172/1975 Zb., o ochraně a o čase, způsobu a podmínkách lovu některých druhů zvěře ve znění vyhlášky č. 231/1997 Z. z. a vyhlášky č. 230/2001 Z. z., jakož i vyhláška č. 229/2001 Z. z., o způsobu kontroly ulovené zvěře. Problematikou myslivosti se zabývají i další právní předpisy, např. zákon č. 190/2003 Z. z., o střelných zbraních a střelivu a o změně a doplnění některých zákonů, který provádí vyhláška č. 555/2003 Z. z.¹¹⁶

Dle zákona č. 23/1962 Zb. se pojmem myslivost rozumí souhrn činností zaměřených na zachování, ochranu a optimální využívání genofondu zvěře jako přírodního bohatství. Myslivost, která je součástí tvorby, ochrany a využívání životního prostředí, nesmí narušovat racionální obhospodařování lesa a zemědělské půdy. Právo myslivosti představuje souhrn práv a povinností zvěř cílevědomě chovat a chránit, lovit ji, ulovenou nebo jinak usmrcenou zvěř si přivlastňovat, sbírat shozy paroží a vejce pernaté zvěře. Právo myslivosti, které patří vlastníkovu pozemku, je možné vykonávat jen podle zákona o myslivosti a jeho prováděcích předpisů.

Zákon obsahuje vedle ustanovení týkajících se Slovenského mysliveckého svazu právní úpravu honiteb, obor a samostatných bažantnic, využití práva myslivosti, zvěře, ochrany myslivosti, myslivecké hospodaření a lov a jejich plánování, povolenky k lovu, loveckého lístku a povinného pojištění, zužitkování zvěře, škody způsobené výkonem práva myslivosti a zvěří, jakož i řízení myslivosti.

Právní úprava vymezuje objekt myslivosti, tedy zvěř, kterou zákon rozumí zvěř užitkovou a zvěř škodnou, když obě skupiny dále člení na zvěř srstnatou a pernatou. Stanoven je též prostor, kde je možno vykonávat právo myslivosti. Tím jsou pouze honební pozemky uznané okresním národním výborem za honitbu, oboru nebo samostatnou bažantnici. Pro uznání honitby je nutné, aby se jednalo o souvislé honební pozemky o minimální výměře 500 ha. Za oboru lze uzнат souvislé honební pozemky, i když nedosahují výměry 500 ha, jestliže jsou tyto pozemky trvale a dokonale ohrazené, tak že zvěř, která se v nich chová, nemůže volně vybíhat. Stejně i při uznávání samostatné bažantnice není třeba při splnění zákonných podmínek, aby její celková výměra dosahovala 500 ha. V ustanovení § 10 zákon uvádí výčet

¹¹⁶ Srovnej <http://www.poloivnictvo.sk>.

nehonebních pozemků. Jednotlivé honitby jsou okresním národním výborem zařazeny do jakostních tříd.

Zákon stanoví, kdo je oprávněn vykonávat právo myslivosti a osobní podmínky lovu (subjekt). O výkonu práva myslivosti rozhoduje vlastník honitby nebo vlastníci společné honitby, kteří mohou toto právo vykonávat sami nebo jej můžou pronajmout, a to mysliveckému sdružení či jiné právnické nebo fyzické osobě. Uživateli honitby zákon ukládá ustanovit kvalifikovaného mysliveckého hospodáře. Kdo vykonává právo myslivosti, je povinen mít u sebe lovecký lístek a v případě, že jde o člena mysliveckého sdružení nebo loveckého hosta též povolenku k lovu. Jedná se o průkazy, které musí na požádání předložit orgánu policie, mysliveckému hospodáři a myslivecké stráž. Kdo vykonává právo myslivosti, musí být zároveň pojištěn proti následkům zákonné odpovědnosti za škody způsobené při této činnosti ublížením na zdraví nebo usmrcením jiných osob a za škody na věcech. Dobu lovu jednotlivých druhů zvěře, popřípadě její hájení určí Ministerstvo zemědělství. Zákonem jsou vymezeny též formy lovu, když lov zvěře smí být prováděn jen způsobem odpovídajícím zásadám řádného výkonu práva myslivosti, ochrany zvěře a ochrany přírody. Současně jsou demonstrativně uvedeny zákazy nevhodných způsobů lovu.

Uživateli honitby je mimo jiné uložena povinnost sledovat a dohledávat zvěř postřelenou nebo jiným způsobem zraněnou, která přeběhne nebo přeletí do cizí honitby nebo na nehonební pozemky, je však povinen o tom předem zpravit uživatele nehonebních pozemků. Zvěř patří uživateli honitby, z které přeběhla nebo přeletěla. Pokud jde o zvěř zhaslou nebo padlou, která byla jinak nalezena na nehonebních pozemcích, patří uživateli nejbližší honitby. Uživatel honitby je též povinen používat při výkonu práva myslivosti lovecky upotřebitelného psa. Povinností každého uživatele honitby je zabezpečení řádné ochrany myslivosti, přičemž ochranou myslivosti zákon rozumí ochranu zvěře před nepříznivými vlivy, zejména před strádáním, škodlivými zásahy lidí, škodnou zvěří a škodlivými zvířaty a ochrana mysliveckých zařízení. V souvislosti s tím musí uživatel honitby pro každých jejích 500 ha ustanovit mysliveckou stráž.

Ústřední řízení myslivosti patří Ministerstvu zemědělství, v krajích a okresech pak řídí myslivost krajské a okresní národní výbory. Tyto orgány spolupracují se Slovenským mysliveckým svazem.

V současnosti je na Slovensku připravován Ministerstvem zemědělství nový zákon o myslivosti. Snahou je předložit takový návrh zákona, který by zejména navázal na bohaté myslivecké tradice a pozitiva slovenské myslivosti, reagoval na rozdrobenost vlastnictví k

pozemkům, zjednodušil by uznávání mysliveckých revírů a schvalování smluv a postoupení práva myslivosti. Zároveň by měl eliminovat komerční vztahy v myslivosti a především zabezpečit jeho další rozvoj.¹¹⁷

V souvislosti s negativními jevy v myslivosti, kterým je zejména pytláctví, jsou navrhovány změny některých slovenských právních předpisů. Důvodem je především to, že pytláci, jejichž brutalita stále roste, nacházejí nové, ještě účinnější metody lovu, přičemž způsobují vysoké materiální a morální škody, a to i přesto, že po přijetí legislativních opatření na potlačení pytláctví, se v letech 2003 - 2005 zdálo, že došlo k utlumení této negativní činnosti. Je proto požadováno, aby v rámci navrhované novely trestního zákona byl upraven přísnější postih pytláctví. Za obzvláště důležité je považováno přijetí zákona o integrované strážní přírody, která by vytvořila profesionální orgán s pravomocemi policejního sboru.¹¹⁸

Shrnutí:

Maďarsko a Slovensko jako země se srovnatelnou mysliveckou tradicí, jejichž právní úprava vychází ze společných historických kořenů, lze zařadit stejně jako Českou republiku do středoevropského systému myslivosti. Vzhledem k tomu, že další základní typy myslivosti se vyznačují odlišnými znaky, což souvisí též s mentalitou lidí a jejich životním stylem v různých částech Evropy, který se projevuje i v přístupu ke zvěři a jejímu lovu, je právě právní úprava států patřících do středoevropského systému vhodným inspiračním zdrojem. Sami zákonodárci jsou si vědomi, že některá současná ustanovení českého zákona o myslivosti by bylo vhodné upravit. Zároveň si však uvědomují problematičnost otevření této právní úpravy, která by nesporně byla spojena s rozdílným názorem myslivců a veřejnosti, když již dnes platný zákon byl přijat v konfrontační atmosféře.

Zatímco slovenská právní úprava stále ještě vychází ze zákona č. 23/1962 Zb. a nový zákon o myslivosti je v současné době připravován, byl v České republice právní předpis z roku 1962 nahrazen v roce 2001, kdy byl přijat současný zákon o myslivosti. Některá ustanovení připravovaného slovenského zákona by mohla být vhodnou inspirací, mimo jiné i proto, že vycházejí z aktuálních vědeckých poznatků a mysliveckého výzkumu, jejichž uplatnění je pro řádné provozování myslivosti nezbytné.

¹¹⁷ Srov. např. Herz, J. Levické poľovnícké dni in Myslivost /Stráž myslivosti, 2007, č. 5, s. 14.

¹¹⁸ K tomu srov. Herz, J. Levické poľovnícké dni už po 13 krát in Myslivost /Stráž myslivosti, 2008, č. 6, s. 27.

3.4. Úvahy de lege ferenda a současná témata

Vedle právní úpravy myslivosti středoevropských zemí považují za cenný inspirační zdroj též společná aktuální témata a problémy myslivosti, a to nejen ve střední Evropě, která jsou diskutována na různých mezinárodních konferencích a odborných seminářích. Je zcela jistě žádoucí, aby alespoň některá z těchto témat byla podnětem pro úpravu současných legislativních předpisů vztahujících se k myslivosti.

Pro středoevropské státy je významným tématem postavení myslivosti ve společnosti a s tím související otázka vhodného způsobu a argumentů, které je možné použít při prezentaci myslivosti vůči veřejnosti. Na rozdíl jednak od skandinávského systému, v němž není problém ani s veřejností, ani s lovem a prezentací lovu jako takového, jednak i od jižní Evropy, kde je lov poměrně oblíbenou a společností uznávanou aktivitou, mnohde se jedná o zásadní společenskou akci, je ve střední Evropě myslivost veřejností vnímána do určité míry značně negativně. Jak ČMMJ, tak i další organizace chápou tento problém jako zásadní, snaží se proto věnovat značnou pozornost propagaci myslivosti. Přitom je však třeba si uvědomit, že tím, co reprezentuje myslivost navenek před veřejností, je především chování samotných myslivců, a to při veškeré myslivecké činnosti. Je proto vhodné, snad i přímo nezbytné neustále apelovat na myslivce, aby při praktickém výkonu myslivosti měli vždy zejména na vědomí dodržování a ctění českých mysliveckých zvyků a tradic.

Značná pozornost je věnována jednak myslivecké etice a lovu zvěře, jednak vztahu myslivce k životnímu prostředí a k zvěři. Ústavní soud v Německu si vysvětluje mysliveckou etiku následovně: „*v souladu se zákonnými ustanoveními a způsobem, který odpovídá zásadám správné myslivosti*“.¹¹⁹ Tím se rozumí i povinnost dbát dobrého jména myslivců a dodržovat všechny myslivecké tradice. Za nepřípustnou je považována manipulace se zvěří, a to především za účelem produkce megatrofejí. V souvislosti s tím je doporučováno CIC, aby například nebyly bodovány trofeje s více než 26 výsadami. Na Slovensku je zastáván názor, že by byla vhodná změna Jednotného mysliveckého a disciplinárního řádu. Je doporučováno vypracování etického a morálního kodexu myslivce, který by mohl být součástí pravidel nové jednotné myslivecké organizace a který by měl každý myslivce podepsat při přebírání loveckého lístku.

Stejně jako na Slovensku je i v ČR potřebná další úprava trestního zákona, která by měla zajistit účinnější trestněprávní ochranu životního prostředí. V návrhu rekodifikace trestního zákona, který byl z politických důvodů na začátku roku 2006 Parlamentem

¹¹⁹ Viz Herz, J. Levické poľovnícké dni už po 13 krát in Myslivost /Stráž myslivosti, 2008, č. 6, s. 25.

odmítnut, byly poprvé skutkové podstaty trestných činů v oblasti ochrany životního prostředí součástí samostatné hlavy, do které byl zařazen i trestný čin pytláctví.¹²⁰ Tento směr odpovídá současnému teoretickému vývoji, tudíž jeho podpoření je s návratem rekodifikace zcela jistě vhodné. Návrat rekodifikace je zejména příležitostí jak pro revizi skutkových podstat trestných činů proti životnímu prostředí, přihlídnutí k dalším závazkům, které plynou z komunitárního práva, vyrovnání českého trestního práva s úpravou trestněprávní odpovědnosti v ochraně životního prostředí s evropskými zeměmi, především sousedícími s ČR, tak i zohlednění nových forem, např. organizovaný zločin, které souvisí se vzrůstající závažností environmentální kriminality.

Ve srovnání s ČR je v západoevropských zemích kladen na trestněprávní ochranu životního prostředí větší důraz. Kriminalitou v této oblasti se zabývají i mezinárodní úmluvy, jejichž cílem je podpořit jednotnější přístup. Jedná se např. o Evropskou konvenci o trestněprávní ochraně životního prostředí z roku 1998. V roce 2003 bylo s ohledem na mnohem častější výskyt trestných činů týkajících se ohrožování životního prostředí překračujících hranice národních států přijato Radou EU rámcové rozhodnutí Rady č. 2003/80, o ochraně životního prostředí prostřednictvím trestního práva, které je prvním vlastním předpisem EU v oblasti potírání environmentální kriminality.¹²¹ Je nanejvýš žádoucí, aby problému, který představují trestné činy proti životnímu prostředí, čelily společně všechny členské státy. V budoucnu se jeví vhodnou též podpora současné spolupráce České inspekce životního prostředí a Celní správy s organizací Interpol, v níž se těmito otázkami zabývá samostatná sekce („wildlife crime“).

V rámci trestněprávní odpovědnosti nejen na úseku ochrany životního prostředí je nezbytné uvažovat o zavedení trestní odpovědnosti právnických osob (existuje v právních řádech např. Francie, Velké Británie či Irsko) nebo odpovědnosti manažerů a ředitelů.¹²² Domnívám se, že diskuse o těchto otázkách je opodstatněná, i přesto že změny tímto směrem by znamenaly zásadní průlom, když dosud je české trestní právo založeno výlučně na subjektivní odpovědnosti fyzických osob.

V poslední době se opakovaně vedou úvahy o povinném členství v jedné zastřešující myslivecké organizaci. Je shoda v tom, že se jedná o správnou myšlenku a téma, o kterém je třeba diskutovat, i když převládají pochybnosti, zda je možné okamžitě povinné členství

¹²⁰ Blíže v Stejskal, V.: Prosazování právní odpovědnosti v ochraně biodiverzity, Eva Rozkotová-IFEC, Praha, 2006, s. 227 a násl.

¹²¹ Srov. např. Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 74.

¹²² Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007, s. 75.

prosadit. Tento záměr je vhodný a potřebný, protože ve všech sousedních státech, kde je povinné členství zavedeno, mají myslivci jednak podstatně silnější vyjednávací pozice vůči orgánům státní správy při prosazování zájmů myslivosti, tak i větší možnost působit na řadové myslivce. Převládajícím názorem je, že povinné členství by rozvoji myslivosti rozhodně prospělo. Při přípravě vlastního záměru by bylo žádoucí porovnávat s právními úpravami okolních zemí, když povinné členství v některé z mysliveckých organizací je stanoveno ve všech s výjimkou Německa (Německý myslivecký svaz má však výsadní postavení). Vhodnost těchto úvah potvrzují i historicky ověřené skutečnosti, když myslivecké předpisy z období okupace i poválečná legislativa úpravou povinné organizace osob vykonávajících právo myslivosti zvyšovaly jejich odbornost i ochranu myslivosti.

Stále aktuálním tématem je optimální velikost honiteb, kdy jejich minimální výměra je odbornými studii zdůvodňována pro srnčí zvěř na 1500 – 2000 ha, dokonce i více. Nesporné je, že pro chov tlupních druhů zvěře je stávající minimální zákonná výměra honiteb 500 ha chovatelsky neúnosná. Stejná právní úprava je na Slovensku, kde tudíž výměra honitby musí být alespoň 500 ha. Zatímco v Polsku není průměrná honitba větší než 300 ha, v Maďarsku je minimální přípustná výměra 3000 ha. Určitou inspirací by mohla být navrhovaná slovenská právní úprava, když v návrhu zákona o myslivosti je minimální výměra pro uznání honitby rozlišena podle jednotlivých druhů v honební oblasti chované zvěře (500 ha pro malou zvěř, 1000 ha pro srnčí zvěř a 2000 ha pro zvěř jelení).¹²³ Jednou z cest ke zkvalitňování populací našich druhů zvěře je znovuoobnovení oblastí chovu, jejichž zřízení současný zákon o myslivosti opět umožňuje. Existence oblastí chovu zvěře, která byla v ČR do roku 1992 obvyklá, je významná zejména proto, že tyto oblasti mohou napomoci zkvalitnit zásady chovu tlupních druhů zvěře na větších než stávajících výměrách.

Domnívám se však, že je třeba si uvědomit i to, že výměra sama o sobě není nejdůležitější. Podstatná je též hodnota krajiny, s čímž úzce souvisí otázky jak husté dopravní sítě, když ve většině případů se jedná o dopravní tepny bez zábran proti vstupu zvěře, značných škod na zvěři, majetku a v neposlední řadě také na lidských životech, úbytku životního prostředí zvěře v důsledku rozšiřující se průmyslové a bytové výstavby v extravilánech, tak i mnohé další.

Další otázkou de lege ferenda je i právní závaznost a vynutitelnost koncepcí, která je považována za závažný problém platného českého práva. Právě u plánů, které jsou vždy jistým odhadem do budoucna, a to na základě zkušeností z minula, a nemůžou být nikdy zcela

¹²³ Srovnej ustanovení § 4 odst. 3 návrhu zákona o péči o zvěř a o myslivosti.

výstižné, je však nutné, aby měly zejména určité základní ukazatele a charakteristiky, které jsou závazné. V souvislosti s problematikou myslivosti by byla vhodná úvaha ve směru smysluplnosti mysliveckých plánů (normování stavů zvěře apod.). Zde podle některých názorů dochází k jisté kontraproduktivnosti plánování přírody a v přírodě. Prakticky ani není možné, aby člověk plánoval přírodu jako takovou a její vývoj.¹²⁴

De lege ferenda lze doporučit též legislativní úpravu vyhlášky č. 55/1999 Sb., která provádí zákon č. 289/1995 Sb. Vyhláška sice stanoví výši náhrady škody způsobené na lesních porostech, ale chybí v ní úprava výpočtu výše náhrady škody na jiných než lesních porostech, např. na dřevinách rostoucích mimo les, které může poškodit bobr nebo los. Domnívám se, že jde o aktuální problematiku, a to zejména z toho důvodu, že v tomto ohledu je zřejmě vyhláška v rozporu se zákonem.

S problematikou myslivosti je spojena řada dalších témat i aspektů souvisejících, které by mohly být podnětem diskusí a úvah de lege ferenda. Další úpravy legislativních předpisů jsou nezbytné v souvislosti se závazky ve vztahu ke komunitárnímu právu.

¹²⁴ Viz Damohorský, M. Koncepční nástroje ochrany životního prostředí v českém právu, in: Damohorský, M. – Stejskal. V. (ed.): Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva, Sborník z konference, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2003, s. 68.

4. Závěr

Stejně jako myslivost má bohatou minulost, závažné současné otázky a budoucnost také její právní úprava. Ačkoliv podstatou diplomové práce na téma „Právní úprava myslivosti“ je současná platná právní úprava v České republice, považuji vedle srovnání se zahraniční právní úpravou za přínosný též přehled o vývoji právní úpravy. Ten umožňuje jak pochopení souvislostí, tak i srovnání s platnou právní úpravou a v zásadě může být také inspiračním zdrojem. Je to dáno mimo jiné i tím, že některé právní úpravy obsahovaly moderní prvky předbíhající svou dobu. Řada historicky prověřených institutů byla zachována, o obnovení některých je uvažováno.

V současné době je např. diskutována otázka povinného členství v jedné myslivecké organizaci, při jejímž řešení je možné porovnávat jednak se situací v sousedních zemích, jednak s právní úpravou v minulosti. Povinné členství v myslivecké organizaci bylo na území českého státu zavedeno protektorátními předpisy a zrušeno bylo v roce 1992 novelou zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti. Ani v platné právní úpravě myslivosti není institut povinného členství zcela neznámý, když dle současného zákona o myslivosti musí být držitel loveckého dravce členem sokolnické organizace.

Porovnáním současné situace s vývojem mysliveckých právních norem lze dojít mimo jiné k závěru, že myslivost čelí stále obdobným problémům. Již rakousko-uherská legislativa (Řád o myslivosti z roku 1786) upravovala např. dodržování stavů zvěře, které působí škody na zemědělských a lesních pozemcích (stanovena povinnost „hubit“ černou zvěř jako největšího škůdce na zemědělských pozemcích) nebo právní úpravu zabraňující vyhubení zvěře. Právě ochrana biologické rozmanitosti je dnes skutečně nanejvýš aktuální, a to nejen v rámci právní úpravy ochrany životního prostředí, ale i samotné ochrany zvířat v rámci myslivosti. Mezi důvody zachování druhů pro člověka patří jak důvody ekonomické, tak především vědecké, estetické a etické.

Platná právní úprava vychází ze zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, který je v souladu s ústavním pořádkem ČR. O souladu znění zákona s Ústavou bylo rozhodnuto nálezy Ústavního soudu (Pl. ÚS 34/03 a Pl. ÚS 3/06). Podle obou nálezů Ústavního soudu zejména zákon č. 449/2001 Sb. je vyvážený a není v rozporu s ústavními zásadami a jedná se o činnost sloužící k realizaci ústavně zakotveného úkolu státu (čl. 7 Ústavy ČR); právo myslivosti není v rozporu s jinými ústavně zaručenými právy, jedná se o omezení vlastníka honebního

pozemku, jež při zachování podstaty a smyslu ostatních ústavněprávních garancí plynou z ustanovení čl. 11 odst. 3 Listiny; jestliže dochází při výkonu práva myslivosti užíváním honebních pozemků k zásahu do ústavně garantovaných práv vlastníků honebních pozemků, jedná se o omezení, která jsou proporcionalní z hlediska cíle a účelu, k němuž právo myslivosti směřuje (taková omezení se tedy nacházejí v mezích ústavnosti).

Předmětem a účelem zákona o myslivosti je úprava chovu a zachování druhů zvěře volně žijících na území ČR včetně výkonu státní správy myslivosti a státní podpory k udržení úrovně i tradic české myslivosti. Zvěř je definována jako přírodní obnovitelné bohatství státu, tedy všech. Výkon práva myslivosti je možné vymezit též jako odpovědnou, odbornou, veřejně prospěšnou činnost, legislativně vymezenou v právním řádu ČR zákonem o myslivosti. Myslivost, kterou v ČR provozuje přes 100 000 myslivců a která je podporována ČMMJ (aktivní člen FACE), respektuje kritéria trvale udržitelného využívání a odpovídajícího managementu zvěře.

Zároveň je právní úprava myslivosti v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, a s komunitárním právem. Evropská unie nemá formulovanou svou vlastní „evropskou mysliveckou politiku“ a neexistuje ani žádná legislativní iniciativa ujednotit myslivecké předpisy. Zájmy myslivosti a managementu lovné zvěře však nepřímo prosazuje prostřednictvím jiných oborů, kterými jsou zejména ochrana životního prostředí, zemědělství a rozvoj venkova, zdraví obyvatelstva a zvířat či vnitřní trh a bezpečnost, ve všech svých členských státech. V současné době je nejen myslivost, nýbrž i péče o životní prostředí a biodiverzitu společným tématem jak myslivců, tak také zemědělců, a to v podobě Společné zemědělské politiky EU.

V rámci EU je statisticky dokázáno, že pro 70 % evropských myslivců je domovská honitba nebo okrsek tím, kde loví, pečují o zvěř, a kterému věnují svůj čas a finance. Lovení ve volném čase je součástí ochrany základních práv podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Jedná se o neplacenou práci myslivců, kterou lze velice těžko vyjádřit v číslech a někdy jen těžko prokázat. Je však bezpochyby významným přínosem k udržení přírodního prostředí, k poznávání zvěře a ekologie krajiny. V ČR jsou náklady na udržení sociální a věkové skladby populací zvěře, a tím i reprodukční schopnosti, odhadovány na 200 Kč/1 ha (Feuereisel 2000).

V dnešní době, zejména však v budoucnosti by myslivost, která má významný ekonomický přínos a díky staletým tradicím představuje nezanedbatelné sociální hodnoty českého kulturního dědictví, měla být chápána především jako rozumné využívání

obnovitelných přírodních zdrojů a jako nutný management populací lovné zvěře. V souvislosti s nutností neustálého vzdělávání myslivců jsou vhodné a přínosné odborné myslivecké konference, semináře či jiná obdobná setkání, ať na úrovni národní, střeoevropské nebo Evropské unie. Měly by být mimo jiné příležitostí jak pro vzájemnou komunikaci, poučení se z chyb a využití zkušeností, tak i pro srovnání právních úprav jednotlivých států a v neposlední řadě též pro diskusi o aktuálních tématech a problémech myslivosti, jejichž řešení je mnohdy úzce spjato se změnami myslivecké legislativy. S dalším vývojem právní úpravy ochrany životního prostředí, která je ovlivňována jak evropským právem, tak mezinárodním právem životního prostředí, lze předpokládat též vývoj právní úpravy myslivosti.

Současný zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, sice nabyl v zásadě účinnosti dnem 1. července 2002, nelze tedy říci, že se jedná o zastaralou právní úpravu, i tak je však vhodné uvažovat a diskutovat o jeho změnách, resp. o návrhu nového mysliveckého zákona. Ten by měl být zcela jistě modernější, více a lépe provázaný s ostatními právními předpisy, které upravují problematiku vztahující se k myslivosti (např. zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči). Zároveň by měl vycházet z aktuálních vědeckých poznatků a mysliveckého výzkumu, jejichž uplatnění je pro řádné provozování myslivosti nezbytné. Stejně jako zákon č. 449/2001 Sb. by měl i nový myslivecký zákon vycházet jak z doporučení evropských či mezinárodních mysliveckých organizací (CIC, FACE apod.), tak též z rozborů právních úprav sousedních zemí se srovnatelnou mysliveckou tradicí, jejichž právní úprava vychází ze společných historických kořenů a které tak lze řadit společně s Českou republikou do střeoevropského systému myslivosti. Uvážit by bylo vhodné i samotný název zákona. Zatímco všechny zahraniční zákony se jmenují o lovu, na území České republiky byly téměř všechny právní předpisy upravující právní úpravu myslivosti, a to včetně současného, označovány o myslivosti. Historické východisko však zcela neodpovídá skutečnosti, že právní úprava myslivosti z hlediska oprávnění lovit v zásadě stanoví podmínky lovu pro osoby, vymezuje lovnou zvěř, roční a denní doby lovu, honitby a dále stanoví zákazy některých nevhodných způsobů lovu.

5. Seznam použité literatury

Čechura, V.: Myslivost a právo, Orac, Praha, 2000

Čechura, V.: Myslivecká stráž, Orac, Praha, 2000

Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti, 1. vydání, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2004

Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha 2001

Damohorský, M. Koncepční nástroje ochrany životního prostředí v českém právu, in:
Damohorský, M. – Stejskal, V. (ed.): Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva, Sborník z konference, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2003

Damohorský, M. – Drobník, J. – Sobotka, M. – Stejskal, V.: Sběrka praktických příkladů z práva životního prostředí, ASPI Publishing, Praha, 2004

Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2007

Drobník, J.: Základy pozemkového práva, 2. vydání, IFEC, Praha, 2007

Chmelík, J. a kol.: Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení, Linde, Praha, 2005

Jančářová, I. Zamyšlení nad pojmem „svod zvířat“ a efektivností právní úpravy a výkonu státní správy, in: Damohorský, M. (ed.): Pocta Jaroslavovi Drobníkovi, CSc. k jeho 70. narozeninám, PFUK, Praha, 2007

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 2. vydání, Linde, Praha, 2006

Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 2. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2006

Kolektiv autorů: Právo životního prostředí, 3. díl, 2. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 2007

Miko, L. - Borovičková, H. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007

Smolek, M. – Tichá, T.: Prameny práva životního prostředí, 1. díl – Obecná část, IFEC, Praha, 2002

Stejskal, V.: Prosazování právní odpovědnosti v ochraně biodiverzity, Eva Rozkotová-IFEC, Praha, 2006

Šprongl, J. – Vebr, J.: Případy mysliveckého hospodáře, 2. vydání, Orac, Praha, 2004

Tichá, T. a kol.: Slovník pojmů užívaných v právu životního prostředí, 1. vydání, ABF, Praha, 2004

Odborné články:

Časopis Myslivost /Stráž Myslivosti, ročníky 2007 a 2008

Damohorský, M.: Nová česká právní úprava otázek náhrad škod způsobených některými zvláště chráněnými živočichy, Poznámky k zákonu č. 115/2000 Sb. in Ochrana přírody 8/2000

Damohorský, M.: Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice in Ekologie a právo 4/2005

Kindl, M.: K některým aspektům soukromoprávní ochrany životního prostředí in České právo životního prostředí 4/2004

Novák, R.: Myslivecká legislativa ve státech EU in České právo životního prostředí 1/2003

Stejskal, V.: Nová právní úprava postihu trestných činů v oblasti ochrany přírody in Ochrana přírody 9/2002

Internetové prameny:

www.cmmj.cz (Českomoravská myslivecká jednota)

www.face-europe.org (Federace mysliveckých svazů Evropské unie)

www.myslivost.cz (Myslivost, s.r.o.)

www.mze.cz (Ministerstvo zemědělství)

www.polovnictvo.sk (Slovenský myslivecký svaz)

6. Přílohy

Příloha č. 1: Znaký ČMMJ, FACE, CIC, SPZ

Zdroj: <http://www.myslivost.cz>

Příloha č. 2: Počty a výměry obor v ČR po roce 2001

Tab. 2: Počty a výměry obor v České republice po roce 2001										
Výměry	Druhy chované zvěře									Celkem
v ha	jelení	sika	jel.Dyb	daňčí	srnčí	virž.	mufloní	k. bez.	černá	obor
do 20	10		1	39	1		26		4	49
21 - 30	2	1		10	3		5		1	14
31 - 40	2			8			5			9
41 - 50	2			6	1		1			6
51 - 60				2			3		1	4
61 - 70				3	2		1			3
71 - 80	1			5			3			5
81 - 90	2			3	1	1	3		2	5
91 - 100	1	1		3			3		2	5
101 - 150	1			5	1		5			8
151 - 200	2	2		3			3	1	1	5
201 - 250	1		1	7	2		4		1	6
251 - 300	1		1	8	1		5		2	8
301 - 350				1					1	2
351 - 400				1			1			1
401 - 500			1	4	1		4		2	4
501 - 600				6	4	1	6		2	9
601 - 700	2			2	2		3			3
701 - 800				2	1		2		1	2
801 - 900				1						1
901 - 1000	1									1
1001 - 1500	1			1						1
1501 - 2000	2			3	2		2		3	4
2001 - 3000	4	1	1	1	1		3		2	4
3001 +	1			1	1				1	1

Zdroj: Myslivost /Stráž myslivosti, 2007, č. 8, s. 9

Příloha č. 3: Výsledky mysliveckého hospodaření o honitbách, stavu a lovu zvěře za rok 2006 (tj. za hospodářské období od 1. 4. 2006 do 31. 3. 2007)

Základní údaje o honitbách

1. Výměra honiteb v ha (podle stavu k 31.12.2006 - zaokrouhleno na celá čísla)

Druh honební plochy	Číslo řádku	Celková výměra honební plochy	Z toho připadá na		
			obory	bažantnice § 69 zák. č.449/2001Sb.	bažantnice § 2 zák. č.449/2001Sb.
A	B	1	2	3	4
Zemědělská půda	76	3877299	4806	15375	46881
Lesní půda	77	2478172	36248	7129	18180
Vodní plocha	78	93869	452	1440	1383
Ostatní pozemky	79	281233	2719	908	3609
Honební plocha celkem	80	6730573	44225	24852	70053

2. Obhospodařování honiteb

Vlastnický vztah k honitbám	Číslo řádku	Honitby		Obory		Bažantnice § 69 zák. č.449/2001Sb.		Bažantnice § 2 zák. č.449/2001Sb.	
		počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha
A	B	5	6	7	8	9	10	11	12
1. vlastní	56	1618	1851119	166	42463	22	17568	31	14494
2. společenstevní	57	4101	4879454	17	1762	16	7284	206	55559

Způsob využívání honiteb	Číslo řádku	Honitby		Obory		Bažantnice § 69 zák. č.449/2001Sb.		Bažantnice § 2 zák. č.449/2001Sb.	
		počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha
A	B	13	14	15	16	17	18	19	20
1. ve vlastní režii	83	697	896294	129	33242	14	10555	29	13621
2. pronajaté	84	5022	5834279	54	10983	24	14297	208	56432

Výskyt dalších druhů zvěře a jejich lov

2.VÝSKYT DALŠÍCH DRUHŮ ZVĚŘE A JEJICH LOV

Druh zvěře	Číslo řádku	Početní stav v honitbě	Lov
a	b	69	70
Liška obecná celkem	160	52444	52045
Liška pomocí normíků	161	X	9286
Jezevec lesní	162	23493	1577
Kuna lesní a skalní	163	75287	14486
Ondatra pižmová	164	40329	2323
Holub hřivnáč	165	153179	21950
Straka obecná	166	80933	12699
Vrána obecná	167	29308	2429
Tchoř	168	10732	0
Hrdlička zahradní	169	120906	4552
Špaček obecný	170	296915	58

IV.VÝSKYT DALŠÍCH DRUHŮ ZVĚŘE A JEJICH LOV POKUD BYLA UDĚLENA VÝJIMKA

Druh zvěře	Číslo řádku	Početní stav v honitbě	Lov
a	b	71	72
Bobr evropský	171	1749	0
Kočka divoká	172	3	0
Los evropský	173	17	0
Medvěd hnědý	174	1	0
Rys ostrovid	175	205	0
Vlk euroasijský	176	8	0
Vydra říční	177	3514	0
Čírka	178	4651	0
Havran polní	179	20303	0
Holub doupňák	180	7212	0

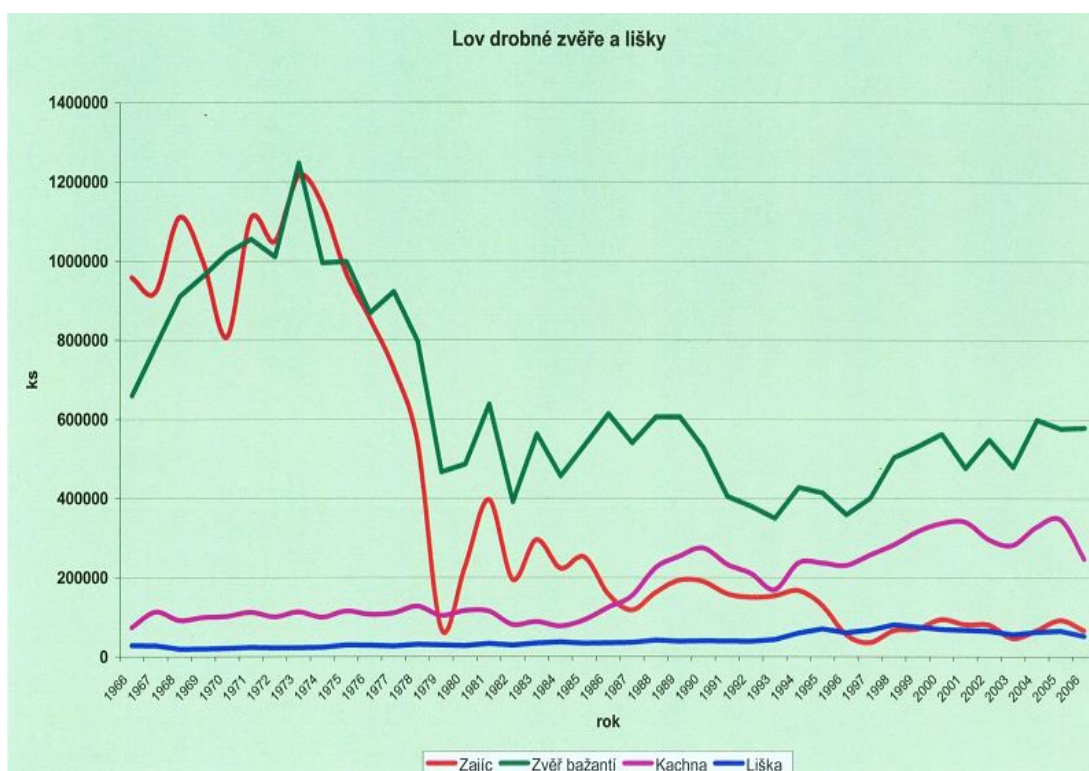
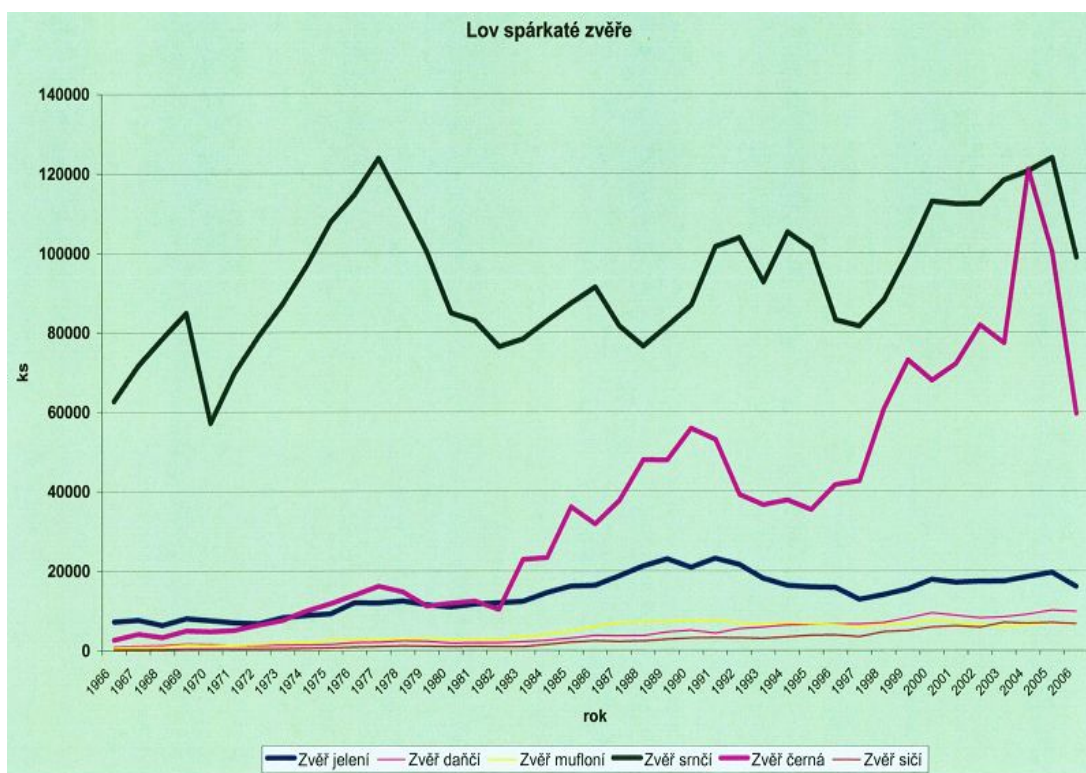
Jeřábek lesní	181	2893	0
Jestřáb lesní	182	16161	0
Káně	183	64987	0
Kopřivka obecná	184	2696	0
Kormorán velký	185	25885	2190
Koroptev polní	186	63561	0
Krahujec obecný	187	17433	0
Krkavec velký	188	29520	0
Křepelka polní	189	25687	0
Lžičák pestrý	190	1006	0
Moták pochop	191	8879	0
Poštolka obecná	192	35531	0
Racek chechtavý	193	38783	0
Raroh velký	194	84	0
Sluka lesní	195	26140	0
Sojka obecná	196	162421	0
Sokol stěhovavý	197	219	0
Tetřev hlušec	198	123	0
Tetřívka obecná	199	973	0
Volavka popelavá	200	25819	93
Výr velký	201	5945	0

V.LOV DALŠÍCH ŽIVOČICHŮ

Druh zvěře	Číslo řádku	Lov
a	b	75
Mýval severní	202	41
Psík mývalovitý	203	551
Norek americký	204	392
Nutrie říční	205	489
Toulavý pes	206	1984
Toulavá kočka	207	20833

Zdroj: <http://www.mze.cz>

Příloha č. 4: Grafy lovu spárkaté zvěře a lovu drobné zvěře a lišky

Zdroj: Myslivost /Stráž myslivosti, 2007, č. 11, s. 41

Příloha č. 5: Vzory odznaku myslivecké stráže, povolenky k lovu a loveckého lístku

POVOLENKA K LOVU			
Evidenční číslo	<input type="text"/>	Platná do	<input type="text"/>
Uživatel honitby, adresa	<input type="text"/>		
Název honitby	<input type="text"/>		
Povolenka je vystavena pro:	<input type="text"/>		
Jméno a příjmení	<input type="text"/>		
Trvalý pobyt	<input type="text"/>		
Č. loveckého lístku	<input type="text"/>	Podpis uživatele honitby	
Vystavena dne	<input type="text"/>		

Zdroj: <http://www.mze.cz>

Příloha č. 6: Přehled o myslivcích v zemích Evropy (podle stavu k 1. 9. 2005)

Přehled o myslivcích v ostatních zemích Evropy				
Země	Rozloha km ²	Obyvatel v mil.	Počet myslivců	Poměr počtu myslivců k počtu obyvatel
Belgie	32.545	10,19	20.000	1:500
Česká republika	78.866	10.202	110.000	1:93
Dánsko	43.000	5,3	160.000	1:241
Finsko	338.000	5,18	290.000	1:17
Francie	544.000	61	1.400.000	1:44
Irsko	70.300	3,69	350.000	1:9
Itálie	301.277	57,56	900.000	1:63
Lotyšsko	65.300	3,7	25.000	1:120
Lucembursko	2.586	0,44	2.000	1:200
Maďarsko	93.032	10,2	50.000	1:280
Německo	357.000	82,5	339.940	1:243
Nizozemí	41.526	15,65	30.000	1:500
Norsko	324.000	4,3	190.000	1:21
Polsko	312.685	38,5	100.000	1:380
Portugalsko	92.000	10	230.000	1:43
Rakousko	83.858	8,1	115.000	1:70
Řecko	131.967	10,51	270.000	1:37
Slovensko	49.000	5,4	55.000	1:100
Slovinsko	20.255	1,95	20.000	1:91
Španělsko	505.992	39,35	1.100.000	1:35
Švédsko	449.964	8,9	290.000	1:28
Švýcarsko	41.284	7	30.000	1:233
Velká Británie	244.157	59,08	800.000	1:74

Zdroj: <http://www.myslivost.cz>

The legal regulation of hunting

Summary

This diploma paper considers the legal regulation of hunting. Hunting also aims to the wildlife protection in terms of execution of specific economic activity. It is a part of human activity with rich historical tradition, certain customs and usages, particular living space requirements (countryside and landscape) and close relation to animal production or breeding. Game management and hunting partly separate this activity from agricultural production, however there is an indisputable connection with problems of agricultural law.

The paper contains the legislation in force of hunting in the Czech Republic and considerations *de lege ferenda*, review of the legal regulation development and confrontation with the foreign legal regulation. Consider to my opinion the legal regulation of Hungary and Slovakia is a convenient inspiratory source, because these countries have comparable hunting tradition, their legal regulation start from common historical roots. Hungary and Slovakia therefore belong to the Central European hunting system as well as the Czech Republic.

In the Czech Republic subsists a complex legal regulation of hunting. The problems of hunting regulate also further legislation. The foundation of legislation in force is the Hunting Act of 2001. The conformity of version of the law with the Constitution is confirmed by the findings of the Constitutional Court. Subject matter of the Hunting Act is the regulation of game management and preservation of wildlife species in the territory of the Czech Republic including execution of state administration of hunting and state assistance to conserve of standards and traditions of the czech hunting. At the same time the legal regulation of hunting is in the conformity with the international conventions, by which is the Czech Republic bounded, and with the Community legislation. In the European Union there isn't formulated its own European hunting policy and doesn't also subsist any power to initiate legislation to a coordinate hunting regulations.

The further development of the legal regulation of hunting will be conected with the development of legal regulation of environment protection, which is influenced by the European law and international environment law.

The diploma paper appears from the law valid in the Czech Republic to September 2008.

Key words: myslivost – hunting; ochrana životního prostředí – environmental protection; zemědělské právo - agricultural law